

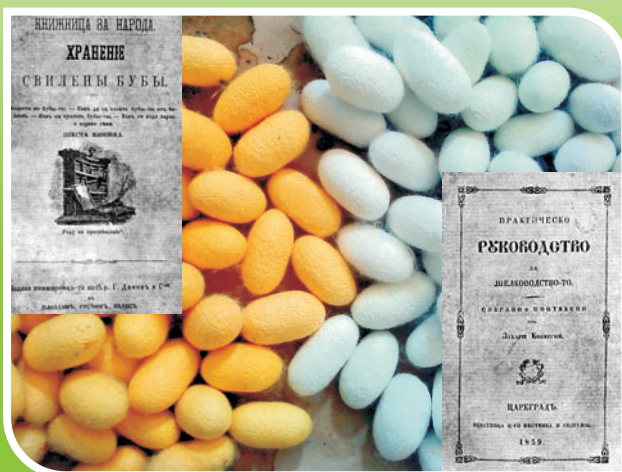
Селскостопанска Академия - София

Опитна станция
по бубарство и земеделие - Враца

Проф. д-р Минко Петков
Проф. д-р Паномир Ценов
Доц. д-р Здравко Петков

ПРОСВЕТИТЕЛИ, УЧЕНИ И ДЕЙЦИ В БУБАРСКАТА НАУКА

*Садете черници, правете градини.
Добро ще сторите за стари години.
Садете черници, отхранвайте буби.
Че земя с черници никога не губи.*

Петър Танков, 1936 г.

София 2016

Селскостопанска Академия - София
Опитна станция по бубарство и земеделие - Враца

Проф. д-р Минко Петков
Проф. д-р Паномир Ценов
Доц. д-р Здравко Петков

ПРОСВЕТИТЕЛИ, УЧЕНИ И ДЕЙЦИ
В БУБАРСКАТА НАУКА

София 2016

**Книгата се издава по случай 120-годишнината от създаването на
Опитната станция по бубарство и земеделие – Враца.**

Проф. д-р Минко Петков

Проф. д-р Паномир Ценов

Доц. д-р Здравко Петков

ПРОСВЕТИТЕЛИ, УЧЕНИ И ДЕЙЦИ В БУБАРСКАТА НАУКА

Издател (код 619-90208) Институт по животновъдни науки –

Костинброд, 2016

ISBN 978-619-90208-8-3

ПРЕДГОВОР

Съществен принос за развитието на бубарството в България имат някои от народните просветители през XIX век и дейците в областта на бубарската наука, ръководителите, научните работници и специалистите в научните организации и преподавателите във Висшите учебни заведения.

В книгата са представени учените и дейците в областта на бубарската наука в България от XIX век до наши дни, както следва:

- първите просветители в областта на бубарството
- ръководители и научни работници в ОСБЗ - Враца
- ръководители и научни работници в БИКС - Харманли
- специалисти с висше и средно образование
- преподаватели във Висши учебни заведения

Автобиографичните данни и информация за научната продукция на учените по бубарство след 1960 година са ни предоставени от самите автори, за което им благодарим.

За написване на книгата сме ползвали сведения от Селскостопанска Библиотека град София, Националния Земеделски Музей град София, Регионалната Библиотека град Враца, Държавен Архив град Враца, както и произведения на изтъкнати учени по бубарство и др.

Искаме да изкажем специална благодарност на следните колеги:

- на доц. д-р Стоян Караиванов, който ни изпрати част от данните за ръководителите, научните работници и специалистите в БИКС град Харманли и Гренажно предприятие град Харманли;
- на проф. д-р Димитър Греков, който ни осигури сведения за преподавателите по бубарство в Аграрния Университет град Пловдив;
- на доц. д-р Михаил Панайотов, който ни изпрати данни за преподавателите по бубарство в Тракийския Университет град Стара Загора.

- на Костадинка Петкова, която ни помогна със събиране на информация за персонала на ОСБЗ град Враца.

При събирането и представянето на биографичните данни може да сме допуснали и някои неточности, за което се извиняваме на читателите.

СЪДЪРЖАНИЕ

УВОД	7
ОПИТНА СТАНЦИЯ ПО БУБАРСТВО ВРАЦА	8
БУБАРСКА ИЗПИТАТЕЛНА И КОНТРОЛНА СТАНЦИЯ ХАРМАНЛИ	14
ВИСШИ УЧЕБНИ ЗАВЕДЕНИЯ	16
ПЪРВИ ПРОСВЕТИТЕЛИ В ОБЛАСТТА НА БУБАРСТВОТО	24
ЗАХАРИ КНЯЖЕВСКИ (ЖЕКО ПЕТРОВ РУСЕВИЧ)	24
ЙОАКИМ ГРУЕВ	28
Д-Р ХРИСТО ЙОРДАНОВ	30
ДРУГИ ДЕЙЦИ В ОБЛАСТТА НА БУБАРСТВОТО И ТЕХНИ ПРОИЗВЕДЕНИЯ В НАЧАЛОТО НА XX ВЕК	32
РЪКОВОДИТЕЛИ И НАУЧНИ РАБОТНИЦИ В ОПИТНАТА СТАНЦИЯ ПО БУБАРСТВО ВЪВ ВРАЦА	35
АРХАНГЕЛ ГИНЕВ	35
ПЕТКО ЧЕПИШЕВ	35
ПЕТЪР ТАНКОВ	37
НИКОЛА Д. ПЕТКОВ	44
СТОЙЧО ДЕЛЪО ДЕЛЕВ (ГАРДЖОВ)	46
ПЕТКО НЕДЕЛЕВ	47
ГЕОРГИ КАШЕРОВ	47
АЛЕКСАНДЪР СТ. ТРАШЛИЕВ	48
ЛЮБЕН МЛАДЕНОВ	49
ТОДОР ДУШЕВ	50
ПЕТКО РАДОМИРОВ	52
ДИМИТЪР ХРИСТОВ	53
МИЛКА Д. ПЕНЕВА	53
МИХАИЛ ГЕОРГИЕВ	53
ИВАН СТЕФАНОВ КОЖУХАРОВ	54
АНГЕЛ АТАНАСОВ ЯНКОВ	57
АЛЕКСИ ДИМОВ	59
ИЛИЯ ЯКИМОВ ПЕНКОВ	60
МИНКО ТОДОРОВ ПЕТКОВ	62
ИВАН ДИМИТРОВ ЛАКОВ	64
МЛАДЕН МАНЧЕВ ВАЧЕВ	65
РАДКО РАДУЛОВ ГЕОРГИЕВ	66
РАДКА ВАСИЛЕВА АБАДЖИЕВА	67
ПЕТКО ПЕТКОВ ЦЕКОВ	69
АТАНАС ЙОЛОВ ПЕТРОВ	70

НАУМ ИВАНОВ ПЕТКОВ	72
ЙОНКА СТЕФАНОВА НАЧЕВА	76
ГЕОРГИ ХРИСТОВ МЛАДЕНОВ	78
ПАНОМИР ИВАНОВ ЦЕНОВ	80
ЗДРАВКО МИНКОВ ПЕТКОВ	92
ЙОЛАНДА БОГДАНОВА ВАСИЛЕВА	97
ДИАНА АРКОВА ПАНТАЛЕЕВА	98
РЪКОВОДИТЕЛИ И НАУЧНИ РАБОТНИЦИ В БИКС	
ХАРМАНЛИ	99
РАДИ ХРИСТОВ	99
ИВАН КОЖУХАРОВ	99
МИЛКА Д. ПЕНЕВА	99
ДИМИТЪР НАНЕВ ХРИСТОВ	100
ДИМИТЪР СТОИЛОВ ДИМИТРОВ	101
ВЕЛИЧКО МАРИНОВ ПАПАЗОВ	102
ТОДОР СТОЯНОВ ГЕОРГИЕВ	102
ГЕНО ПЕТКОВ АБАДЖИЕВ	102
ГОСПОДИН ТОДОРОВ ДИНЕВ	102
БОРИС ПЕТКОВ ГЕОРГИЕВ	102
ПЕТКО МИТОВ ПЕТКОВ	103
КРАСИМИРА ВАСИЛЕВА ЗАХАРИЕВА	105
СТОЯН ТОДОРОВ КАРАИВАНОВ	106
АНТОН АЛЕКСАНДРОВ СТОЯНОВ	108
ДАНИЕЛА СТЕФАНОВА ЯНЕВА	110
ГАНЧО ИВАНОВ	111
СПЕЦИАЛИСТИ С ВИСШЕ И СРЕДНО ОБРАЗОВАНИЕ	112
ПЕЛО П. БЕЛЯКОВ	112
ЙОРДАН ИРИНЧЕВ	112
ЦВЕТАНА ГЕЧЕВА	113
ДИМИТЪР НАНЕВ	113
ДИМИТЪР БОШНАКОВ	113
КИРИЛ ГЕОРГИЕВ	113
КОСТАДИНКА ГЕОРГИЕВА ПЕТКОВА	114
СПАСКА МАРИНОВА ЙОНКОВА	114
ИВАЙЛО ИВАНОВ ЧАНТАЛИЙСКИ	115
ЛЮБЕН БОРИСОВ ГЕОРГИЕВ	116
НИКОЛАЙ ЛЮБЕНОВ НИКОЛОВ	116
НИКОЛАЙ ДИНКОВ ТОДОРОВ	117
РУМЯНА МАРИНОВА ПЕТКОВА	118
МАРИАНА АЛЕКСАНДРОВА ТЕРЗИЙСКА	119
НАДЕЖДА ИВАНОВА АЛЕКСИЕВА	120
МАРИЯ АЛЕКСИЕВА	120

СТОЙНА ТРЕНДАФИЛОВА	120
МАРИАНА ГЪРКОВА	120
ЕЛЕНА ДИМИТРОВА	121
НЕДКА ГАЛЪНСКА	121
ДОБРИ ЖЕКОВ КОЙНОВ	121
ВИОЛЕТА ГЕОРГИЕВА МИЛКОВА	121
МАРИЯ НИКОЛОВА ПЕЛЕВА	122
АНТОАНЕТА ПЕЙЧЕВА КАРАИВАНОВА	122
РАДКА П. КОВАЧЕВА	123
ГОРГИ КИРОВ	123
ЦЕНКА ЗАМФИРОВА ИВАНОВА	124
ЦЕНКА ПАНОВА МИТОВА	124
МАРИЯ ДЕРМЕНДЖИЕВА	125
БОГДАНА ПЕНКОВА	125
МАРИЯ ПЕЛЕВА	125
ВЕСЕЛИНА НИКОЛОВА ПИРОНКОВА	126
ЕМИЛИЯ ПЕТРОВА ПЕТРОВА	126
ЕЛЕНА АНТИМОНОВА ЧАЙКОВСКА	126
ПРЕПОДАВАТЕЛИ ВЪВ ВИСШИ УЧЕБНИ ЗАВЕДЕНИЯ В БЪЛГАРИЯ	131
ТОДОР ДИМИТРОВ ШОПОВ	131
ПРОФ. ПЕТЪР ПЕТКОВ	132
ИВАН КОЖУХАРОВ	132
КРУМ ТОДОРОВ ДОНЕВ	133
ЛЮДМИЛА ГЕОРГИЕВА ОВЕСЕНСКА	134
МИХАИЛ ВАСИЛЕВ ПАНАЙОТОВ	136
РАДОСТИНА ПЕНЕВА ГЪНЧЕВА	138
ГЕОРГИ КАНАРЕВ	138
ПАРАШКЕВ ГОРАНОВ СТОЯНОВ	140
ДИМИТЪР ФЕРДИНАНДОВ ГРЕКОВ	140
КРАСИМИРА ЛЮБЕНОВА АВРАМОВА	143
ТЕОДОРА АТАНАСОВА СТАЙКОВА	143
КРАСИМИРА ИЛИЕВА МАЛИНОВА	144
ЦВЕТЕЛИНА НИКОЛОВА	145
ЛИТЕРАТУРА	146

УВОД

Бубарството е древен отрасъл на селското стопанство, постоянен спътник на човешката цивилизация.

Възникнало е в най-дълбока древност (около 3000 години пр.н.е. в Китай). По нашите земи се е появило „не много по-късно след пренасянето му във Византия към 553 година, не много след покръстването на българите“, както пише Тодор Шопов.

Бубарството у нас познава периоди на подем и на упадък поради нашествия, войни, масови епидемии, икономически кризи и др., но винаги се е възраждало. От 1886 до 1901 година производството на пашкули в България се движи около 1000 тона годишно, но в началото на периода е било само към 200 тона. От 1902 до 1927 година производството е между 1079 и 1968 тона годишно; от 1929 до 1969 средногодишното производство достига 2000 тона. През 1953 година са произведени над 3000 тона сурови пашкули, което е най-високият връх в цялата история на бубарството в България. От 1970 година производството на пашкули започва да намалява, за да достигне през 90-те години на миналия век средно по 1500 тона, а след 2000 година намалява драстично.

Съществен принос за развитието на бубарството, за неговото възраждане след годините на упадък имат първите народни просветители през XIX век и дейците в областта на бубарската наука, ръководителите, научните работници и специалистите в научните организации и преподавателите във Висшите учебни заведения.

През вековното развитие на бубарството в нашата страна са издадени стотици книги, ръководства, брошури, упътвания и др., с които са се просвещавали и обучавали хилядите бубохранители, селяни и фермери.

Освен това с цел да се просвещава населението, да се разработват и внедряват чуждите и наши научни постижения са създадени и съответните научноизследователски учреждения – Опитната Станция по Бубарство – Враца, Бубарската Изпитвателна и Контролна Станция – Харманли, катедрите и отделите по бубарство в Селскостопанска Академия – София, Аграрен Университет – Пловдив, Тракийски Университет – Стара Загора, Лесотехнически Университет – София, Бубарско Училище – Враца и изучаване на бубарството в селскостопанските техникуми в страната.

ОПИТНА СТАНЦИЯ ПО БУБАРСТВО ВРАЦА

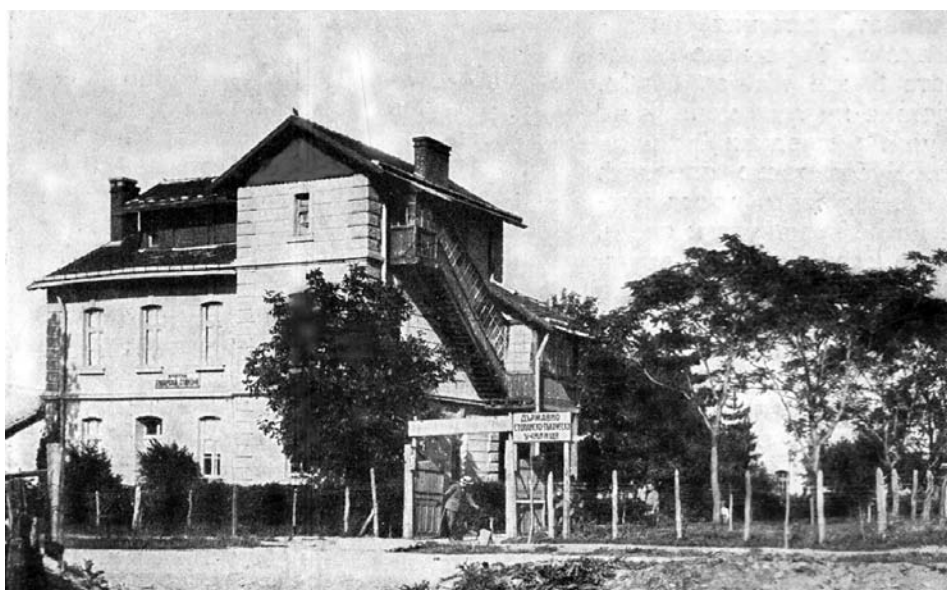
Основана още през 1896 година, отначало като образцова демонстративна бубарница, станцията е едно от първите научноизследователски учреждения в областта на селското стопанство в България.

Демонстративната бубарница във Враца е открита по инициатива и със средствата на Окръжната постоянна комисия в града, която много предвидливо разбира, че интереса към бубарството у нас е твърде висок и са налице подходящи условия за развитието на това пчеливско производство. По предложение на Окръжната постоянна комисия с писмо № 196 от 27 януари 1896 година Общинския градски съвет във Враца обсъжда молбата на комисията да ѝ се отстъпят три декара терен за построяването на Образцова бубарница (фиг. 1).

насе отъимането на упротекцията от 1911 г. и оттам насам
имаме от 27 джурнали и 100 нощи №116, от които се на-
ма кой джурналист да е отстъпвал от безценността
идеи наредено и в атомната газе на джурналиста
написано "Публикуване джурнала" като 3 джурнали себесто
да не постои "Калифорния" една джурналист джурналист
По това време Католическият свят като в протестан-
тата се изяснява на Калифорния джурналист джурналист
дана на писана джурналист джурналист в писана и протестан-
тската газе с много благодарности и писана писана, едно
газето мук на много време джурналист а в джурналист на
Калифорния джурналист като джурналист джурналист джурналист
за джурналист на Калифорния джурналист, не постои, джурналист
та като Католическият свят джурналист писана, на джурналист
на джурналист а джурналист джурналист от джурналист джурналист
дана не джурналист - и джурналист джурналист джурналист
дана мук да се джурналист, много писана а не 20
дана от джурналист джурналист в джурналист мук то като джурналист
дана на джурналист да се не джурналист джурналист
и писана на джурналист от джурналист а особено
на джурналист от джурналист джурналист джурналист
дана и писана джурналист джурналист джурналист на много
дана, джурналист а в джурналист мук да мук
дана 10000 джурналист джурналист в писана джурналист

Фиг. 1. Препис от Протокол на Общински съвет Враца, 1896 година

Въз основа на това решение се построява специална сграда на три етажа (фиг. 2). Тя се състои от пет помещения на долния етаж, две помещения и салон за бубохранене на втория етаж и две помещения на третия етаж. Салона за бубохранене е изграден по модела на традиционен тип бубарница на Опитната станция по бубарство в град Монпелие, Франция. Той е бил построен така, че няма пряка връзка с останалите два етажа. За да може да се стига до него е построена специална масивна дървена стълба отвън до сградата. Пълното изолиране на салона е направено с цел да не може да се пренася евентуална зараза на бубите от останалите два етажа.

Фиг. 2. Държавната Бубарска Станция в град Враца в началото на XX век

Едновременно с построяването на сградата, непосредствено до нея през същата година е засадена черничева градина на площ 28 декара.

В началото на XX век Окръжната постоянна комисия – Враца изпада във финансово затруднение и предава Образцовата Бубарница на Министерството на Земеделието, което през 1906 година я преименува на Опитна и Контролна Бубарска Станция.

Дейността на станцията в началния период на нейното съществуване, особено по време на Балканската и Първата световна война до 1919 година не е особено ефективна. Големи щети нанасят преминалите през 1913 година в града румънски войски, които унищожават почти

С протокол от 23 март 1929 година, комисия назначена от Министерството на Земеделието решава да се заделят 120 декара от Държавния Овощен Разсадник във Враца за създаване на Опитна черничева градина на ОСБ – Враца.

През периода 1930 – 1931 година се преустроява централната сграда на станцията. Построява се зимовник за съхранение на до 20 000 унции (47 000 кутийки) бубено семе. През 1932 – 1933 година се изгражда опитна бубарница; през 1937 г. се построява опитна филатура за свилоточене, а през 1939 – 1941 година гренажна сграда за производство на бубено семе.

През този период са построени и помощни стопански сгради – конюшня, навеси, стаи за работниците, сграда на опитното поле.

Сериозно подобрене и разширяване на материално-техническата база на станцията се извършва през 70-те години на миналия век. През 1970 година се построява сграда за работа с болестите по бубите и административно-лабораторна сграда като надстройка на филатурата, през 1972 година се изгражда нова експериментална сграда. Салоните за бубохранене са обзаведени с мобилни етажерки, а люпилните с метални етажерки и дървени рамки.

През периодите 1995 – 2003 и 2007 – 2015 година станцията е оборудвана с по-модерна научна апаратура като микроскопи, електронни везни, термостати, хладилна техника, пластмасови храсти за завиване на пашкули и др. Във връзка с разширяване на производствената дейност и подобряване на научното обслужване пак през тези периоди са създадени инсталации за първично вкореняване на зрели черничев резници, с капацитет около 200 000 броя годишно, сушилни за пашкули с капацитет към 20 тона годишно, цехове за свилоточене, цехове за пресукване, изваряване и багрене на коприна, плетачен цех, цех за производство на изкуствена храна за бубите, две демонстрационни ферми за отглеждане на буби с общ капацитет 15 кутийки на едно зареждане, музейна експозиция „Бубарството в България”.

През различните периоди на вековното си съществуване в зависимост от нуждите на производството и задачите, които са поставяни от държавата и размера на държавното финансиране, в станцията са работили различен брой научни работници (Таблица 1).

През отделните години в станцията са работили различен брой специалисти с висше и средно образование и технически персонал съобразно поставените цели и наличното финансиране.

През дългогодишната си история ОСБ – Враца е претърпявала редица административни промени, някои от които сериозно са застрашавали самото ѝ съществуване. Една от най-сериозните промени е тази през 1936 година. Поради доминиращото по това време в Министерството на Земеделието мнение, че опитните станции в провинцията трябва да се закрият или да отидат като филиали на централните институти в София, Бубарската станция във Враца със Заповед на Министъра се закрива, а от 1 януари 1936 година се открива отдел по бубарство при Централния Земеделски Изследователски Институт в град София. По тази причина на мястото на Бубарската Станция във Враца се учредява Бубарски Опитен Участък.

Поради липсата обаче на каквато и да е била материална база в отдела в София фактически не се извършва никакво преместване и реорганизацията е обречена на неуспех. Поради факта, че новата организация силно затормозявала научноизследователската и производствена дейност, със Заповед на Министъра на Земеделието станцията е върната обратно в град Враца от 1 март 1937 година, а Бубарския Участък се премества със Заповед № 2537 от 25 юни 1937 година в град Харманли.

Табл. 1. Брой научни работници, работили в ОСБ – Враца през годините

Година	Брой научни работници
1896-1928	1
1929	2
1930-1931	3
1938-1949	2
1950-1957	3
1958-1961	2
1962	3
1963-1967	4
1968	3
1969-1970	6
1971	8+2 нещатни
1972-1979	7
1980-1988	6
1989-1992	7
1993-1999	6
2000-2015	4
2016	3

През следващите години ОСБ – Враца е претърпяла следните промени:

- през 1953 година и през 2001 година станцията е включвана в системата на Института по Животновъдство (Институт по Животновъдни Науки) в Костинброд;
- в системата на Селскостопанската Академия станцията е включвана на три пъти, през 1962, 1974 и 1995 година;
- през 1973 година станцията влиза в системата на Стопанска Дирекция „Българска коприна“
- през 1976 година станцията е включена в системата на Промислено Аграрен Комплекс по бубарство, град Харманли към Държавно Стопанско Обединение „Текстилни влакна“ – Пловдив;
- през 1978 година станцията влиза в системата на Държавно Стопанско Обединение „Сирма“ – Пловдив;
- през 2008 година станцията е преобразувана в Държавно Предприятие „Опитна Станция по Бубарство и Земеделие“ към Селскостопанската Академия, град София.

Въпреки, че тези промени понякога са пречели на нормалната ѝ дейност, а някои от тях са нанесли повече вреди, отколкото ползи, станцията винаги е изпълнявала основната си дейност – да разработва и внедрява научно-технически постижения и да подпомага практиката.

Фиг. 4. Опитна станция по бубарство и земеделие в град Враца, октомври 2015 г.

БУБАРСКА ИЗПИТАТЕЛНА И КОНТРОЛНА СТАНЦИЯ ХАРМАНЛИ

Основана е през 1937 година, когато Бубарският Опитен Участък в град Враца е преместен в град Харманли. По този случай Градският общински съвет дарява на Бубарския Участък 51 декара обработваема земя. На този терен през периода 1937 – 1943 година се изгражда солидна материално-техническа база – двуетажна опитна бубарница, зимовник за съхраняване на бубено семе, гренажна лаборатория, стопанска сграда. Закупува се необходимия инвентар, земеделски машини и превозни средства.

През 1943 година Бубарския Участък е преименуван в Бубарска Опитна и Контролна станция. През 1953 година станцията заедно с тази във Враца е включена в системата на Централния Научноизследователски Институт по Животновъдство в град Костинброд, през 1963 година е обособена като отдел по бубарство към Комплексната Опитна Станция, град Хасково. През 1967 година е реорганизирана като Бубарска Контролна и Изпитателна Станция в системата на Държавната Сортова Комисия.

По-късно, през 1973 година е включена в системата на Стопанска Дирекция „Българска коприна“, след което през 1976 година в Промислено Аграрен Комплекс по бубарство, град Харманли към Държавно Стопанско Обединение „Текстилни влакна“, град Пловдив и през 1978 година в системата на Държавно Стопанско Обединение „Сирма“, град Пловдив.

През 1979 година започва обновяване и разширяване на материално-техническата база на станцията – модернизира се зимовника за съхранение на бубените семена, оборудва се лаборатория по механизация. Химическата лаборатория се снабдява с модерна апаратура (фиг. 5).

През 1982 година са изработени съоръжения за вкореняване на зрели стъблени ризници с полезна площ 150 кв.м. През 1985 година на станцията се преотстъпват 100 декара в близост до града за създаване на опитна черничева база с условия за поливане, обзавежда се специализирана библиотека.

Значително се увеличава и персонала на станцията – през 1983 година в нея работят 6 научни работници, 6 технолога, един агроном, един химик и двама техници. След 1990 година БИКС – Харманли е включена в състава на „Свила ЕАД“ – Хасково, където за голямо съжаление постепенно функциите и затихват.

След 2010 година БИКС – Харманли няма дейност като научна и изпитателна станция по бубарство.

Фиг. 5. Сградата на Бубарската Изпитателна и Контролна Станция в Харманли

ВИСШИ УЧЕБНИ ЗАВЕДЕНИЯ

Някои от първите просветители в областта на бубарството, както и по-голяма част от първите ръководители на ОСБ – Враца са изучавали и специализирали бубарство в престижни институти в чужбина – Опитните станции по бубарство в град Монпелие, Франция и Падуа, Италия, Бурса, Турция и др.

Началото на висшето агрономическо образование в България се поставя през 1921 година в град София с откриването на Агрономически факултет към Университета (фиг. 6).

С Указ на Регентския съвет от 4 август 1945 година, публикуван в Държавен вестник от 20 Август 1945 година в Пловдив е разкрит университет с два факултета – медицински и агрономо-лесовъден, а през 1950 година се създава самостоятелен Висш Селскостопански Институт „Васил Коларов” с три факултета – агрономически, технологически и лозаро-градинарски, с добре окомплектовани катедри, лаборатории и помощни звена, учебно-опитна база, библиотека и др.

Паралелно в София функционира и Висш Селскостопански Институт „Георги Димитров”, който след 1977 година е преместен в Стара Загора като Висш институт по зоотехника и ветеринарна медицина, с два факултета зооинженерен и ветеринарно-медицински, по-късно трансформирани в Тракийски университет. По този начин с постановление № 3 на МС от 1977 година, ВСИ, град Пловдив се определя като единствено висше училище, подготвящо агрономически кадри за земеделието в България.

Фиг. 6. Сградата на Агрономически факултет към Софийския Университет

След успешна акредитация през ноември 2000 година Висшият селскостопански институт е преобразуван в Аграрен университет – Пловдив (АУ) с Решение на XXXVIII-то Народно събрание на Република България, прието на 10 Април 2001 година (фиг. 7).

Фиг. 7. Аграрен Университет в град Пловдив

Нуждата от квалифицирани специалисти по бубарство налага не много късно след откриване на Агрономическия Факултет в София (през 1922 – 1923 година) да започнат да се четат лекции и по бубарство.

През 1947 година преподаването по бубарство се прехвърля в Зоотехническият Факултет.

През 1974 година Зоотехническият факултет се пребазира към Висшия Институт по Зоотехника и Ветеринарна Медицина в град Стара Загора, където се създава нова база – учебно опитна черничева градина и бубарница. Открива се секция „Бубарство“, в която се четат лекции по бубарство на студентите от зооинженерния факултет. В момента е в състава на Тракийския Университет в град Стара Загора (фиг. 8).

Бубарството се въвежда като задължителна дисциплина към Висшия Селскостопански Институт „Васил Коларов“ в град Пловдив, като се създава специализация на студентите, които желали да се отдадат на този отрасъл.

Фиг. 8. Сградата на Тракийския Университет град Стара Загора

През 1945 година във Враца близо до Опитната станция по бубарство се открива специално бубарско училище, в което се приемат ученици от цялата страна, първоначално за двугодишен, а впоследствие за едногодишен курс на обучение. През 1956 година училището е закрито.

С откриването на селскостопанските техникуми, бубарството в тях се изучава като задължителна дисциплина. По-късно бубарството отпада като просветна дисциплина от програмата на тези училища.

Опитните станции по бубарство и Висшите учебни заведения са играли съществена роля за развитието на бубарството, за неговото възстановяване в години на упадък, за обучение на специалисти и бубохранители.

Още със създаването си Образцовата Демонстративна Бубарница във Враца е имала като основна задача да дава бубарска просвета и да внедрява сред населението съвременни методи за отглеждане на бубите, да контролира внасяните бубени семена и др.

По-късно, особено към края на 30-те години на миналия век станцията започва интензивна научноизследователска дейност.

Основна задача на станцията през дългогодишният ѝ живот е била селекционно-племенна работа. През първата половина на XX век тази работа се е провеждала с породи с жълт цвят на пашкулите. Внасяни са семена от такива породи от Италия, Франция, Унгария и др., които са изпитвани и най-добрите са аклиматизирани и внедрявани. По-късно се създават подобрени типове на местна жълта порода както и жълта промишлена кръстоска (*Местна жълта x Златна китайска*), която в средата на миналия век заема около 80% от цялото производство на пашкули в страната.

От 1960 година селекционната работа в станцията се насочва към създаването и изпитването на наши и чужди породи и хибриди с бял цвят на пашкулите. Независимо от засиления внос на бубено семе, предимно от Япония в станцията се създадени десетки високопродуктивни белопашкулни породи и хибриди, които масово се внедряват в производството. От 1973 година са приети за оригинални 26 хибриди копринени буби, които са внедрени в практиката и от които е произвеждано цялото количество индустриално бубено семе за задоволяване нуждите на страната и за износ в чужбина.

Селекционната работа в Бубарската станция в Харманли е провеждана с *Бялата Багдадска порода*, като са създадени 7 подобрени типа с ценни биологични и технологични признаци. По-късно са създадени

две ценни белопашкулни породи – *Марица 3* и *Марица 4*.

В БИКС – Харманли е провеждано станционнo и конкурсно изпитване на новосъздадени породи и хибриди и тези внасяни от чужбина, като най-добрите са предлагани за обсъждане, признаване и райониране от Държавната Сортова Комисия.

Разработвани са и са внедрявани подходящи методи за производство на бубено семе за различните сезони и етапи на бубохранене.

Съгласно правилника за производство, контрол и съхранение на бубеното семе в ОСБ Враца се произвеждат висшите категории бубени семена: *Предварително размножение*, *Супер Елитно* и *Елитно*, които се предоставят на гренажните предприятия за производство на репродукционно и индустриално бубено семе за нуждите на производството.

В БИКС – Харманли е извършван контрола на бубеното семе произвеждано в страната и внасяно от чужбина. Ежегодно станцията е контролирала по 450 – 600 проби местни и вносни бубени семена, като са издавани и съответните документи. Периодично са извършвани и ревизии на гренажните предприятия в страната.

Успоредно със селекционно-племенната работа в двете бубарски станции и Висшите учебни заведения е провеждана задълбочена работа по екологията, люпенето и отглеждането на бубите. Проучени са и са внедрени общите люпилни в които към 1968 година се излюпва цялото количество бубено семе, което се раздава на бубохранителите.

Разработват се и се внедряват подходящи режими за хранене и отглеждане на бубите – подходяща температура и влажност на въздуха, хранителна норма и хранителна площ през различните възрасти на бубите, подходящи храсти за завиване на пашкулите и др.

Задълбочена научноизследователска работа е извършвана по проблемите на промишленото пашкулопроизводство и по конкретно:

- Изпитване на подходящ тип олекотени сгради със съответното оборудване;
- Подходящи режими на люпене и отглеждане на бубите през различните сезони и етапи на бубохранене;
- Защита на бубите от болести и неприятели (предварителна и текуща дезинфекция);
- Механизация на производствените процеси;
- Подходяща организация на производството: организиране на бубарски ферми и комплекси на база на преустроени сгради и ново

строителство; правилно съчетаване на бубарството с останалите селскостопански отрасли и др.;

- Осигуряване на стабилна фуражна база (черничевы насаждения).

Една от важните задачи на научните институти е била разработване проблемите на черничарството като фуражната база на бубарството. През различните периоди са внасяни черничевы сортове от Италия, Япония, Румъния, Китай, страните от бившия Съветски Съюз и др., като най-перспективните са районираны и препоръчваны за размножаване.

Създадени са ценны хибридни форми и черничевы сортове намерили широко приложение в практиката.

Разработват се подходящи технологии за размножаване на черничевы сортове – облагородяване по метода подобрена копулация; пролетно окулиране с презимувала пъпка; облагородяване със зелена пъпка (лятно окулиране). На разсадниците са предоставят необходимия брой фиданки за създаване на маточны насаждения, стотици хиляди пъпки и калемы от ценны сортове, както и резници за вкореняване.

В БИКС – Харманли се разработва и внедрява технология за ускорено производство на сортовы черници чрез вкореняване на зрели стъблени резници, като са изградени и съответны инсталации с обща площ от 150 кв.м. Създаден е и нов сорт черница – *Тракия 6*.

В ОСБ – Враца са изградени инсталации за вкореняване на зрели резници с общ капацитет над 200000 резника на едно зареждане.

Разработени са подходящи системи за агротехника и експлоатация на черничевы насаждения: форми и разстояния на засаждане, обработка на почвата, торене и поливане, резитба с оглед нуждите на пролетните, летны и есенны бубохранения.

Успоредно с научноизследователската дейност която извършват, научны работници са оказвали непосредствена помощ на практиката чрез написване и издаването на многобройны печатны издания, организиране на местны, районны и национальны съвещания, посещения за оказване на помощ на общите люпилны, на бубохранители и др.

Всички изброени по-горе научны постижения и помощ на практиката са дело на десетките научны работници и преподаватели, на специалистите с висше образование, които с любов и всеотдайност са влагали своя труд, знание и умение за развитие на бубарството. Разбира се тези резултаты не са били възможны и без всеотдайната работа на

помощния и административен персонал – лаборанти, технолози, технически персонал, счетоводство и работници.

Въпреки големия спад на пашкулопроизводството в България основният научен потенциал и материално техническа база са съхранени и дори се развиват – през 2015 година функционира Опитна станция по бубарство и земеделие (ОСБЗ) във Враца с 3 научни работника (1 професор и 2 доценти) и 20 човека щатен персонал, а специалността бубарство се изучава в 3 държавни университета, където работят 1 професор, двама доценти и трима асистенти.

Водеща роля в бубарската наука и научното обслужване има ОСБЗ – Враца. Понастоящем станцията е единствената в България, тясно специализирана в бубарството и копринарството.

ОСБЗ провежда научноизследователска работа във всички по-важни области на бубарството, организира курсове за обучение по бубарство, съхранява най-големия бубарски генофонд в Европейския съюз, включващ 140 сорта черница и около 200 породи копринена буба, подготвя програми, стратегии, проекти по всички въпроси на съвременното бубарство.

Станцията произвежда висококачествено елитно и хибридно бубено семе, черничев резници и фиданки от високопродуктивни сортове, черничево брашно, черничев чай, изкуствена храна за целогодишно отглеждане на бубите, перфорирана хартия за почистване на постелята и картонени храсти „японски” тип, осигуряващи производството на над 90% пашкули първо качество.

Тя предлага следните продукти и изделия от 100% естествена коприна: бели копринени пашкули, сурова коприна, подходяща за по-нататъшна преработка с цел тъкане или плетене, копринена прежда, подходяща за плетене или тъкане.

През периода 2008 – 2015 година най-високите научни и научно-приложни постижения на станцията са:

- Създадени са 4 нови промишлени хибрида копринена буба, признати от ИАСАС и защитени със сертификати от Патентно ведомство. Единият хибрид се характеризира с по-висока копринена продуктивност, вторият с по-висока толерантност към неблагоприятни условия на отглеждане, а третия е маркиран по пол по цвят на пашкула;
- За първи път в България са създадени две нови високопродуктивни породи буби, генетично маркирани по пол по цвят на пашкула;
- Разработена е технология за производство на бубено семе, под-

ходящо за целогодишно отглеждане;

- Създадена е оригинална изкуствена храна за отглеждане на буби по всяко време на годината, посредством която може да се преодолее сезонният характер на бубарството.

Трябва да подчертаем, че запазването и развитието на ОСБЗ – Враца като съвременен научно-приложен център по бубарство през годините на преход беше постигнато главно благодарение усилията на ръководството, научните работници и специалисти, докато грижата и помощта от страна на държавата бяха недостатъчни, а през някои периоди липсваха, дори понякога беше провеждана и целенасочена деструктивна политика.

ПЪРВИ ПРОСВЕТИТЕЛИ В ОБЛАСТТА НА БУБАРСТВОТО

ЗАХАРИ КНЯЖЕВСКИ (ЖЕКО ПЕТРОВ РУСЕВИЧ) (1810 – 1877)

Захари Княжевски е сред най-ранните и заслужили дейци на Българското възраждане. Роден е през 1810 година в село Пишмана, днес Княжевско, община Опан, област Стара Загора.

Останал на две години сирак, на 10 годишна възраст вече е принуден да работи за прехраната си и изучава грънчарство и сапунарство, за да стане след това кандиларин в черквата „Св. Богородица“ в Стара Загора. Въпреки това не престава да посещава училището на даскал Дончо. По-късно отива да се учи във Велико Търново и Света Гора. През 1832 година става учител в Стара Загора, но след три години напуска училището и тръгва „да се скита по света“. Посещава Сирия, Ерусалим (където се преименува на Хаджи Захария), Северна Африка, Гърция, Черна Гора, Влашко и Молдова. След това се връща в България и отива да се учи при Неофит Бозвели в Габрово. През 1837 година става старши учител в Габрово. Към средата на 1839 година заминава за Одеса, където завършва Херсонската семинария през 1845 година.

Получил образованието си в Русия, притежаващ лично обаяние и дар слово, той е много добре приет от видни руски общественици и учени, както и от църковни дейци. Повече от 10 години обикаля Русия, като събира огромно количество книги, църковни одежди и други предмети. Голяма част от събраните книги и материали раздава на 40 училища в България. Останалата част, предназначена за още 30 училища, както и за проектираната от него обществена библиотека и печатница в Стара Загора е изгоряла през 1877 година в Мъглишкия манастир.

Той е сред първите български патриоти, които запознават руското общество с миналото и настоящето на България, като в Москва изли-

зат четири негови книги, описващи българската история и обичаи.

В Русия той успява да издейства няколко правителствени стипендии за образованието на млади българи. По това време придобива и руско поданство.

След 1845 година започва работа като учител в Стара Загора, а от 1869 година постъпва на служба в руското консулство във Велико Търново, преместено впоследствие в Русе.

Сред разнородните области, в които Захари Княжевски се занимава влиза и бубарството. Той изучава бубарството и свилоточенето съгласно всички действащи тогава изисквания и техники. Пръв у нас поставя началото на значителна просвета по бубарство сред българското население, като съставя първото българско ръководство по бубарство и копринарство, което като самостоятелна книга е отпечатано през 1859 година (фиг. 9).

В това ръководство се говори за ползите от бубарството. Ще споменем някои от тях:

- Бубарството не се продължава много време и се работи дорде нема жътва, косене на сено и копане на лозята;
- Бубарството могат да го работят само жени, стари баби и деца, които не са кадърни за тежка работа;

Фиг. 9. Първото българско ръководство по бубарство и копринарство

- Черницата освен като храна на бубите има и много други полезни достойнства – бъчва от черничев дъски прави ракията и виното с добър вкус; от кората ѝ правят лика, яки възета, квасят я и я чукат и правят от нея платна и хартия, черничевите плодове правят да тлъстят кокошки, юрдечки, патки и месото им става крехко и вкусно; от плодовете варят ракия, сироп и пестил, който ядат за кашлица; черничевите листа са полезни още за овцете, кравите, козите и конете;

- Бубарството е твърде леко и не иска много остър ум, нито особено напрежение.

Често Захари Княжевски апелира към българския народ „да обикне новия способ в шелководството искрено и с любов, да се заловят за него и да го разпространят по сичката България, който може в скоро време да ги обогати и избави младите и хубави сиромашки момичета от жътва, арпаджици и салхани, които за малко заплаца им отнеме добронравието, целомъдрието, даже понякога и вероизповеданието.

В следващите глави на ръководството се разглеждат въпросите за производството и разсаждането на черничевите дървета, за люпенето и отглеждането на бубите и др.

Интересни са някои негови разсъждения:

- За правилното отглеждане на бубите са необходими две условия – светлина и чист въздух;

- При бубите не трябва да спи човек, да не се пуши, да си умива ръцете, да си оплаква устата; които са яли чеснов и червен лук да не влизат при бубите; миризмата на розово масло и други ароматични вещества и цветя причиняват смърт на бубите;

- След третия сън трябва всеки ден да се гледат бубите внимателно да не се поставят нагъсто и едни върху други, защото от това произлизат много болести;

- За мъкненето (точенето на коприната) трябва да се употребява речна или чешмяна вода, още по-добре дъждовна, но в никакъв случай да не е кладенчова, блудкава или солена, защото тогава коприната става яка като вълна, а не мека като памук.

Ползвайки се от своя личен опит, както и от печатните трудове в тази област Княжевски дава препоръка за въвеждането на съвременното свилоточене у нас.

Освен гореспоменатото ръководството Княжевски е написал и други печатни трудове:

- Княжевски, Зах. (1873) Книжки за народа. Хранене свилени

буби. Болести по бубите.

- Княжевски, Зах. (1883) Как се пазят бубите от болести. Как се хранят бубите. Как се сади харно и здраво семе, Виена, 23 стр.
- Княжевски, Зах. (1896) Изкуството за хранене на копринените буби.

Освен тази книжовна дейност Захари Княжевски организира в Стара Загора безплатни курсове за обучение на младежи, главно момичета по новите начини на люпене и отглеждане на бубите. Той организира и производството на модерни за времето си долапи за точене на коприна. Със същата цел подпомага доставката от Русия на пособия и машини за свилоточене.

По такъв начин Захари Княжевски е не само теоретик, но и прилага теорията на дело при тогавашните условия у нас. С това значението му като пръв радетел в областта на бубарството е голямо.

ЙОАКИМ ГРУЕВ (1828 – 1912)

Дата и място на раждане: 9 септември 1828 година, град Копривщица.

Образование: През лятото на 1838 година започва да учи при даскал Иван в родния си град, където работел и като обучар. През есента учил при друг учител – Захарий Икономов Крушапо „наустница“ и по „взаимната метода“, а по-късно и при Неофит Рилски.

В Копривщица Йоаким учи до пролетта на 1844 година, след което продължава образованието си в Гръцкото училище в град Пловдив. Освен гръцки език изучава всеобща история, география, геометрия, френски и турски език.

Засмани длъжности: През ноември 1846 година се връща в Копривщица за да преподава при Найден Геров. За учебната 1849 – 1850 година го назначават за главен учител на мястото на Найден Геров, където преподава осем години.

През август 1856 година Стоян Чомаков кани Йоаким Груев за учител в епархийското училище „Кирил и Методий“. Там развива широка просветна и обществена дейност. Бил е доста време (от 1866 до 1870 година) и помощник на турския управител в Пловдив.

След Освобождението го назначават за директор на просветата в Източна Румелия до 1884 година, а след това за гимназиален учител в Пловдив.

В сътрудничество с Христо Г. Данов издава книги по различни въпроси из областта на географията, хигиената, морала и др.

Втори, сравнително цялостен труд, излязъл на български език по отглеждане на копринените буби след ръководството на Захарий Княжевски е шестата книжка от библиотеката „Книжница за народа“ – „Хранение свилени бубы“ (фиг. 10).

Тази книга излиза през 1873 година, когато реколтата от пашкули е била масово поразявана от болести. С нея Груев е искал да помогне на българските бубохранители в борбата им против болестите по бубите. В книгата му с 21 печатни страници са разгледани доста под-

робно правилата, които трябва да се спазват при храненето и отглеждането на бубите. Накрая той пише: „За шест или най-много за осем седмици всичката работа с бубите се свършва, но ако си бил опрятен и си залагал добре на работата си, то ще ти се изплати твърде добре за труда ти, защото от един драм семе щеш събереш от две до четири оки кожурци, които с добра цена щеш вземеш хубави пари, та да си видиш нуждата. Когато е така, то всеки, комуто се може нека храни буби“.

Фиг. 10. Част от библиотеката „Книжница за народа“ – „Хранение свилени бубы“

Книжката „Хранение свилени бубы“ бележи известен напредък при отглеждане на копринените буби в сравнение с първото ръководство, съставено от Захарий Княжевски, излязло 14 години преди него на български език. Тук вече се препоръчват по-съвременни методи при отглеждане на бубите, изследване с микроскоп на бубеното семе в специални институции и заведения.

Д-Р ХРИСТО ЙОРДАНОВ (1861 – 1928)

Дата и място на раждане: 1 май 1861 година, град Враца, в семейството на Йордан (Йордаки) и Ценка Павлови.

Образование: Завършва Габровската реална гимназия, след което е бил учител в Плевен и Кюстендил. През 1887 година заминава за обучение в чужбина. Висше образование по химия получава в Щутгартската политехника в Германия, а докторат по химия защитава в Рощокския университет. През 1889 година специализира копринарство в Падуа, Италия, а през 1892 година по електролиза и вълнено тъкачество в Политехниката в Аахен, Германия. Христо Йорданов ползвал свободно немски, френски, английски и руски език.

Засмани длъжности: През 1894 година е назначен в Министерството на Търговията и Земеделието за Главен инспектор със задача да ръководи копринарството в страната. Под неговото ръководство се подготвя първия у нас Закон за копринарството.

През 1897 година д-р Йорданов напуска тази длъжност и се отдава на частна търговия и индустрия. Бил е няколко години общински съветник във Враца, народен представител през 1899 година и Окръжен управител на Враца през 1908 година.

В периода 1902 – 1908 година е директор на Свищовската търговска гимназия.

През 1896 година е сред учредителите на Българско икономическо дружество.

Има съществен принос за създаването на Опитната станция по бубарство в град Враца, спомага за развитието на копринената индустрия в града, създава База за бубарство в град Харманли, изобретява „Квачка“ – инкубатор за люпене на бубено семе.

В София става управител на Централна земеделска банка, след което е депутат в Народното събрание.

Бил е и собственик на мини, медната мина „Гладна“ и две въглищни мини – Вълчидрен и Ракита, а също така е притежавал и семеен

чифлик.

Д-р Христо Йорданов е баща на световно известния авиоконструктор Асен Йорданов, известен като Jerry Jordanoff.

Публикации: За краткото време, през което ръководи бубарството у нас д-р Христо Йорданов е оставил значително наследство от книги, брошури и доклади с интересни данни за състоянието на бубарството по онова време. По-важни от тях са:

- Йорданов, Хр. (1893) Кратки наставления за правилното отглеждане на копринената буба. 30 стр.

- Йорданов, Хр. (1895) Черницата и нейните по-главни видове. Развъждане и болести по нея. София, 191 стр.

- Йорданов, Хр. (1895) Черничарство и бубарство. София.

- Йорданов, Хр. (1896) Рапорт до Министъра на търговията и земеделието за състоянието на копринарството през 1895 година. София, 43 стр.

- Йорданов, Хр. (1897) Рапорт до Министъра на търговията и земеделието за състоянието на копринарството през 1896. София, 28 стр.

Освен тези книги д-р Христо Йорданов превежда от немски и италиански език редица помагала в различни области на народното стопанството.

Изработва планове, по които са били конструирани сушилня за пашкули и инкубатор за люпене на бубеното семе.

ДРУГИ ДЕЙЦИ В ОБЛАСТТА НА БУБАРСТВОТО И ТЕХНИ ПРОИЗВЕДЕНИЯ В НАЧАЛОТО НА ХХ-ТИ ВЕК

От края на XIX век до началото на Втората световна война през 40-те години на XX век заедно с повишаване производството на пашкули се извършва значителна просветителска дейност по бубарство. В България са публикувани следните по-важни книги и брошури в тази връзка:

- Ангелов, Ст. (1925) Ръководство по рационално отхранване на бубите. 34 стр.
- Анчев, Ц. (1907) Отглеждане на черницата. София, 66 стр.
- Арбусе, Л. (1902) Курс по практическо копринарство. Превел Д. Х. Генчев. Габрово, 130 стр.
- Божанов, С. (1915) Действието на Пловдивската Земеделска катедра за подобрене на копринарството. Пловдив, 31 стр.
- Божанов, С. (1923) Какво трябва да знае добрия бубар. 29 стр.
- Вакъвчиев, Ст. (1930) Отглеждане на черницата в най-важните й форми. 34 стр.
- Галфорд, М. (1891) Кратко ръководство по копринарство. Отглеждане и разни болести по бубите. Превел Христо Фетфаджиев, Пловдив, 24 стр.
- Градинаров, П. (1924) Указания за опазване на бубите от заболявания. 16 стр.
- Гюлеметов, Д. (1924) Практическо бубарство. Плевен, 48 стр.
- Дацов, С. (1884) Черницата и коприната. Кратко ръководство за сеене и отглеждане на черници и хранене на свилени буби. 68 стр.
- Дачев, Г. (1928) Какво може да донесе бубарството на населението от Русенски окръг. 28 стр.
- Диков, П. (1902) Ръководство за отглеждане на черници и хранене на буби. Видин, 20 стр.
- Диков, П. (1904) Ръководство по бубарство. Татар Пазарджик. 39 стр.
- Диков, П. (1905) Ръководство по отглеждане на черници и хранене на буби. Пловдив, 20 стр.
- Димитров, Ат. (1892) Отглеждане на пашкулови растения и на гречиха за поучение на земеделците. Свищов, 42 стр.

- Доспевски, С. (1908) Черничевата щитоносна въшка. Пловдив, 6 стр.;
- Доспевски, С., П. Карапетров (1915) Развой на бубарството и копринарството в България и странство. Пловдив, 86 стр.
- Иванчев, М. (1928) Производство на пашкули от копринената буба и търговията с тях. София, 62 стр.
- Иверсен, В. (1902) Ръководство по бубарство. Превод. Пловдив, 72 стр.
- Йончев, М. (1890) Копринарство. Велико Търново, 61 стр.
- Копринков, С. (1925) Пълно ръководство по отглеждане на бубите и растенията служещи за храна. Плевен, 129 стр.
- Куриян, М. (1911) Кратко ръководство по бубарство. Станимака, 14 стр.
- Лилов, П. (1924) Отглеждане на копринената буба (бубохране), 24 стр.
- Манов, Хр. (1927) Практическо ръководство по черничарство. Враца.
- Манов, Хр. (1928) Практическо ръководство по модерно черничарство. Враца, 28 стр.
- Минков, Хр. (1902) Как да отглеждаме бубите. Стара Загора, 74 стр.
- Минчев, М. (1884) Изкуство за въдене на здраво копринено семе и много пашкули с 38 практически правила и наставления. Пловдив, 18 стр.
- Мурешко, Т. (1907) Ръководство по отглеждане и отхранването на копринената буба. Превел Ст. Златанов. София, 70 стр.
- Паралюзов, Г. (1925) Кратко ръководство по бубарство. 95 стр.
- Паралюзов, Г. (1927) Кратко ръководство по бубарство. Враца, 110 стр.
- Паров, Н. (1924) Кратки упътвания за отглеждане на бубите. 13 стр.
- Попов, Д. (1941) Кратко ръководство по бубарство. Габрово, 24 стр.
- Попов, Ив. (1909) Наставления за правилното отхранване на бубите. Сливен, 10 стр.
- Радев, М. (1941) Практическо ръководство по отглеждане на буби. 14 стр.
- Разбойников, Ст. (1927) Болести по бубите и средства против

тях. Враца.

- Секретен, М. (1928) Културата на черницата. Превод Тодор Душев. 48 стр.

- Стамболов, Д. (1904) Бубовъдство. Враца, 104 стр.

- Стамболов, Д. (1906) Наставления на копринарите. Хасково, 18 стр.

- Стамболов, Д. (1908) Ново популярно ръководство по бубарство. Пловдив, 6 стр.

- Стойков, М. (1928) Пашкулното производство в страната. Реферат, 64 стр.

- Стоянов, Д. (1929) Кратко наставление по отглеждането и храненето на бубите. 45 стр.

- Съботинов, Н., В. Кантарджиев (1905) Правилно бубохранене. София.

- Тасев, К. (1938) Отглеждане на бубите. София, 29 стр.

- Тенев, Б. (1923) Кратко ръководство по бубохраненето. 16 стр.

- Тереев, Хр. (1903) Книжки с кратки наставления по бубарство. Велико Търново, 18 стр.

- Тодоров, Т. (1905) Наставления за употреблението на микроскопа в коприненото производство. Плевен.

- Тороманов, Д. (1904) Наставления за сеенето на черничевите семена и отглеждане на израснали от тях фиданки през първата година. Плевен, 4 стр.

- Тошков, Д. (1912) Наставления за отхранване на бубите от греньори. София, 20 стр.

- Фетфаджиев, Хр. (1894) Състояние на копринарството у нас. София.

РЪКОВОДИТЕЛИ И НАУЧНИ РАБОТНИЦИ В ОПИТНАТА СТАНЦИЯ ПО БУБАРСТВО ВЪВ ВРАЦА

АРХАНГЕЛ ГИНЕВ

Първият управител на Образцовата демонстративна бубарница – Враца от 1896 до 1899 година.

Написал е:

Гинев, Арх. (1901) Практическо ръководство по бубите. Пловдив.

ПЕТКО ЧЕПИШЕВ

Дата и място на раждане: 18 май 1873 година, град Пирдоп.

Образование: Завършва Държавното Земеделско Училище в село Садово край Пловдив през 1893 година.

Заемани длъжности: Бил е шест години учител, а след това постъпва като управител на Държавния Овощен Разсадник в град Панагюрище. От там след няколко години е преместен на същата длъжност в град Велико Търново.

Впоследствие е преназначен като специалист в Пловдивската Подвижна Земеделска Камара, от където постъпва на длъжност помощник началник на Бюрото по лозарство, а после и Главен инспектор на

същото.

Известно време (1900 – 1901) е бил Управител на Държавната Бубарска Станция във Враца.

Член е на Българското Земеделско Дружество.

След пенсионирането си управлява собствен овощен разсадник в село Красно село.

Публикации: Петко Чепишев е написал много статии в различни земеделски списания и вестници засягащи въпросите главно на пчеларството, лозарството, копринарството и овощарството.

Има следните печатни произведения по бубарство:

- Чепишев, П. (1904) Развитие и значение на копринарството у нас. София.
- Чепишев, П. (1905) Ръководство за отхранване на бубите. София.

ПЕТЪР ТАНКОВ

Дата и място на раждане: 22 април 1876 година, село Крушевица, Плевенско.

Образование: Завършва средното Лозаро-винарско училище в Плевен през 1897 година и практически училищен курс по производство на бубено семе по „Пастъоровата метода“ в Садово. Специализира бубарство във Франция, Австро-Унгария и Италия през 1904 – 1906 година по бактериология в Бактериологичния Институт град София и по микроскопски анализ в Зоологическия Институт в София през 1908 година.

Заемани длъжности: През 1901 година е назначен за Управител на Държавната Образцова Бубарница във Враца, а през 1906 година за Управител на учредената вече Бубарска и Контролна Станция, която ръководи до 1911 година. През 1919 – 1921 година отново заема длъжността Директор на Бубарската Опитна Станция град Враца. Известно време завежда и Държавното практическо копринено-тъкаческо училище във Враца.

След 1921 година Танков се пенсионира и до края на живота си се занимава с греньорство.

По-важни научни приноси: Петър Танков е най-известният наш специалист по бубарство от най-старата генерация. Освен работата си в Бубарската станция той развива обширна дейност в практическото бубарство и като обществен агроном-специалист. Ръководи множество курсове по бубарство и греньорство и създава голяма част от греньорите в страната. Танков е член на Българското Земеделско Дружество и Дружеството на Агрономите в България, на Организацията на греньорите в България и др.

Той е един от изтъкнатите наши книжовници в областта на бубарството с много широка публицистична дейност.

Публикации: Отделни по-значими негови публикации са следните:

- Танков, П. (1904) Бубарство. Практическо ръководство за от-

глеждане на буби, болести по бубите и средство против тях. Враца, 107 стр.

- Танков, П. (1905) 60 въпроси и 60 отговора по овощарство. Враца, 48 стр.

- Танков, П. (1906) Кратки наставления по отглеждането на бубите. Враца, 40 стр.

- Танков, П. (1909) Нови уроци по копринарство. Враца, 714 стр.

Тази книга създаде епоха в нашата бубарска наука и практика. Дълги години тя е настолна книга на всички деятели в областта на бубарството у нас.

- Танков, П. (1910) По случай изложбата на Опитната Копринарска Станция и Копринено-тъкачна работилница. Враца, 218 стр.

Редактира и сътрудничи в списанията „Земеделие“, „Садово“, „Буба“, „Земеделска практика“, „Стопанка“, „Българска коприна“ и др.

Публикува статии по бубарство в изброените и в други земеделски периодични издания и ежедневници. По-известни от статиите му са:

В списание „Бубовъдец“

- Танков, П. Положението на гренажното дело у нас. год. 1., кн. 1;

- Танков, П. Няколко думи върху закона за копринарството. год. 1., кн. 7;

- Танков, П. Експлоатиране на черницата. год. 2., кн. 4;

- Танков, П. Продажба на пашкули и рандеман. год. 2., кн. 5 и 6.

В списание „Бубарски преглед“

- Танков, П. Бубарството като народен поминък. год. 1, кн. 2;

- Танков, П. Необходими подобрения в бубовъдството. год. 1, кн. 6;

- Танков, П., Копринотъкачеството във Враца. год. 1, кн. 9;

- Танков, П. Болестта пемрина и изследването ѝ. год. 2, кн. 1;

- Танков, П. Пашкуленото производство у нас. год. 2, кн. 4;

- Танков, П. Нови насоки в пашкуленото производство. год. 2, кн. 6;

- Танков, П. Насаждаване на черницата на постоянно място. год. 2, кн. 6;

- Танков, П. От какво зависи успеха на бубохраненето. год. 2,

кн. 8;

- Танков, П. Отглеждане на бубите с черничев клонки. год. 2,

кн. 9;

- Танков, П. Болестта жълтеница по бубите. год. 2, кн. 9;

• Танков, П. Кооперативни черничев насаждения. год 5, кн. 1 и 2.

В списание „Бубарски преглед“ Петър Танков публикува и много интересни собствени стихотворения инспирирани от неговите схващания по отделни аспекти на бубарството, изразени поетично в рими.

Молитвата на бубарката

*Божя майко, Дево свята
на колене ти се моля.
Подкрепи ме в борбата.
Дай ми сили, дай ми воля.*

*Аз съм бедна домакиня.
С бубарството се храня.
Скоро, скоро таз година
нак бубарка ще да стана.*

*Помогни ми да се справя
с трудностите в живота.
Помогни да се избавя
от тежестта на хомота.*

*Благослови семенара
здро̀во семе за изка̀ра,
Да е чисто от пѐбрина,
флашерия, мускардина.*

*Запази го през зимата
без повреда в зимовника.
Пролет слънце щом нагрее
семето да оживее.*

Черупките да се пукнат
бубенцата да изникнат.
Благослови тогаз часът
в който почват те да ядат.

Апетита им запази
нека хрускат като кози.
Всеки листец от черница
да превърнат в скъпа жица.

Благослови черницата.
Пази пъпките от слана.
Щом покарат листенцата
предпази ги и от мана.

Дълги клонки да изкарат,
гъсти листа да се редят.
Сладки бубки да ги хрускат,
дълги жици да изпускат.

Кога бубките ми заспят
кожиците си да менят.
Помогни им да я свлекат
и свеклото да не влекат.

Кога бубите узреят
и по храсти се покатерят.
Помогни им по скоричко
мястото си да намерят.

Кога паикулчето градят
да не треска, да не гърми.
На небето да е ясно,
капка дъждец да не вали.

Петър Танков, 1935 г.

Бубарска радост

*Как е мило, как е драго,
кога мама храни буби.
Всяка пролет, всяка есен
тя времето си не губи.*

*Щом сезона веч настане
тя за буба болест хване.
Къде седне, къде стане
все за буба ще подхване.*

*Скоро семе тя намери
и с напръсника измери.
После в кърпица завърже
и в пазвата турне бърже.*

*Докат мъти тя все клопа –
„Дали ще го ръси попа”.
Уж имало семе разнo,
едно пълно, друго празно.*

*Щом семето пребледнее
мама казва – на добрее.
Под паничка го захлупи
и то почне да се люпи.*

*Ний сме с кака ученици
и на мама помощници.
През свободното си време
за бубите лист береме.*

*Сутрин – вече сме на дуда
без покана и принуда.
И как сладко си пееме
за бубите лист береме.*

*Как е мило, как е драго
паишулите как береме.
Колко сладко, колко благо
сутрин-вечер ний ядеме.*

*Мама весела, засмяна
ни говори за премяна.
Че на така рокля шият,
а на мене костюм кроят.*

Петър Танков, 1935 г.

Садете черници

*Садете черници, правете градини.
Добро ще сторите за стари години.
Садете черници, отхранвайте буби.
Че земя с черници никога не губи.*

*Садете черници в стройни редове
за да укротите буйни ветрове.
Садете черници по бърда, ридове
за да укротите поройни дъждове.*

*Садете черници в живи плетове
за да украсите двор и домове.
Садете черници по всички пътища
та буби да хранят по всички кътища.*

*Садете черници всякакви видове
не само за шума а и за плодове.
Садете черници, правете лесове.
Вам ще благодарят природа, зверове.*

*Недейте се стряска от тежката криза.
Тя е само днеска, утре си отива.
Пак ще дойде време буби да се хранят
черниците тогаз ще ни се отплатят.*

*Черникво буре скъпо се продава.
Ракията в него оранжева става.
Дудова ракия хубава ечкия.
Който малко пийне капата си кривне.*

*Бобонката пресна е храна чудесна
за малки дечица, домашната птица.
Сенката черничева твърде хигиенична.
Сладко се поспива без да се настива.*

*Черниково дърво, дърво е свещено.
Недейте го сече, туй е забранено.
Това свято дърво джобът е пълнило.
Даже и до днеска не е изменило.*

*От бога грехота от хора срамота.
Черница да сечеш, на огън да кладеш.*

Петър Танков, 1936 г.

НИКОЛА Д. ПЕТКОВ

Дата и място на раждане: 9 март 1876 година, град Враца.

Образование: Средното си образование завършва през 1898 година в Държавното Земеделско Училище в село Садово, след което става учител по земеделие във Врачанското трикласно училище. Поради липса на средства получава стипендия и заминава да следва висше образование в националната школа по земеделие в град Монпелие, Франция, където получава титлата „Инженер-агрикол“.

Заемани длъжности: След завръщането си в България е назначен за учител първоначално в Земеделското училище и образцовия чифлик край Русе, а впоследствие в Плевенското държавно винарско училище. Бил е един от управителите на Видинското лозарско училище.

Последователно е назначаван за агроном в Софийската Подвижна Земеделска Катедра, после за Подначалник в Министерството на Земеделието, Началник на земеделско бюро при Българска Земеделска Банка.

Изпратен е на специализация през 1898 година в град Бурса, Турция където изучава по-специално отглеждане на бубите от тамошната Бурсенска раса.

Бил е управител на Бубарската Опитна и Контролна Станция, Враца през 1911 година.

Никола Д. Петков е бил редовен сътрудник на списание „Орало“, на което е ставал известно време и редактор. Взимал е активно участие в списването на списание „Земеделие“, „Лозарски преглед“, „Земеделски уроци“ и др.

Член е на Дружеството на българските агрономи, член на Българското Земеделско Дружество, член на Макологическото дружество в Париж и др.

Участвал е във войната като запасен офицер, за което е награден

с „Офицерски кръст“, четвърта степен.

Публикации: През своята 30годишна служба Никола Петков е написал ценни статии по различни въпроси от земеделския ни поминък. От тях по-важните са:

- Петков, Н. (1898) Копринарството в Бурсенския вилает. София, 24 стр.

- Петков, Н. Бубарство и черничарство;

- Петков, Н. Съвременно лозарство.

Писал е и някои рапорти до Министъра на Земеделието:

- Петков, Н. Рапорт за направените опити върху бубеното семе от разни фирми през 1896 година;

- Петков, Н. Рапорт до Министъра на търговията и земеделието за направените опити върху бубенотното семе от разни фирми през 1897 – 1898 година.

СТОЙЧО ДЕЛЪО ДЕЛЕВ (ГАРДЖОВ)

Дата и място на раждане: 14 септември 1869 година, село Голямо Конаре (сега град Съединение), Пловдивско.

Образование: През 1891 годна завършва Земеделско Училище в Садово като държавен стипендиант с отличен успех.

През 1893 и 1894 година като стипендиант на Пловдивската окръжна постоянна комисия завършва с успех Лозаро-овощарския Институт в град Клостернойбург – Австрия, след което се записва в Йенския университет Германия. Тук следва агрономство в продължение на три семестъра, но поради липса на средства се завръща в България.

Засмани длъжности: През 1896 година постъпва на работа като чиновник по филоксерата.

От 1897 до 1903 година е учител в Садовското Държавно Земеделско Училище край Пловдив. Там сътрудничи активно в издаването от учителската колегия списание „Садово“.

От 1903 до 1907 година работи в Министерството на Земеделието като Помощник-началник по земеделие; после като Главен инспектор по земеделие (една година); Началник на бюро „Копринарство“; Директор на Средното Лозаро-винарско училище в град Плевен (три години).

Изпратен е в Мала Азия (Турция), за да проучи бубарството и копринарството, като посещава градовете Бурса, Смирна (Измир) и др. Бил е на специализация по бубарство в Гьор (Горица) Австрия, от където след завръщането си бива назначен за управител на Бубарската станция в град Враца (1911 – 1912 година). Тук го заварва обявяването на Балканската война.

На 4 Ноември 1912 година, като редник от 37 пехотен полк пада убит при сражение с турците при Чаталджа до Цариград.

По-важни научни приноси: Стойчо Делев през своята служебна дейност е участвал в списването на всички периодични земеделски

списания. От 1893 до 1903 година е един от редакторите на списание „Садово“. Взимал е живо участие и в списването на списание „Орало“.

Бил е член на Българското Земеделско Дружество.

Стойчо Делев е един от ревностните апостоли на дребните отрасли в българското земеделско стопанство.

Един от неговите ценни трудове е „Ръководство по отглеждане на черницата и развитие на копринарството в България“ – издание на библиотеката „Иван Гешев“ в София през 1907 година.

ПЕТКО НЕДЕЛЕВ

Петко Неделев е бил Управител на Бубарската Опитна Станция град Враца през периода от 1912 до 1917 година. За него не са запазени исторически сведения, но положително е допринесъл като управител за запазването на станцията в трудното военно време.

ГЕОРГИ КАШЕРОВ

Георги Кашеров е ръководил Бубарската Опитна Станция във Враца през 1918 година.

АЛЕКСАНДЪР СТ. ТРАШЛИЕВ

„Земеделци, не оставайте да отлетяват стотиците левове безвъзвратно, а се възползвайте от пролетното време отгледвайте с децата си буби, които ще ви донесат неочаквани пари с малко труд“.

(из една негова беседа)

Дата и място на раждане: 8 август 1877 година, село Костельмахала (Граматици), Еленска околия.

Образование: Започва да учи в родното си село и продължава образованието си в Еленското трикласно училище. От там постъпва в Окръжното педагогическо училище в град Велико Търново. Там учи една година, завършва само първи курс и постъпва в Държавното Земеделско училище и Образцов чифлик край град Русе.

Заминава със средства на Търновската Постоянна Комисия да специализира бубарство в град Монпелие, Франция. Там учи две години и показва много добър успех като придобива отлични практически умения.

Заемани длъжности: Основен учител в родното си място където преподава една година.

След завръщането си от чужбина се залавя с частна практика – производство на бубено семе, което гарантира добре неговото финансово състояние и бъдеще.

По настояване на Търновския инспектор по земеделието Гани Ив. Дачев през октомври 1903 година той постъпва на работа при него и от тогава се отдава в служба на земеделието. През 1905 година е повишен в Инспектор по земеделие в град Дряново; през 1908 година е преместен на същата длъжност в град Горна Оряховица.

През 1910 година по общо съгласие между Търновския инспектор по земеделие, дряновския инспектор по земеделие и специалистката по млекарство Елена Г. Делирадева тримата създават първата подвижна Земеделска Катедра, където остава на работа до 1919 година.

Впоследствие е Управител на Държавния Овощен Разсадник в град Велико Търново.

След завършване на Първата световна война в която взима участие като военен агроном в град Прищина, където прекарва на тази длъжност една година Трашлиев е изпратен за специалист при Търновската Подвижна Катедра, където работи до 1921 година.

От 1921 до 1926 година е Управител на Опитната Бубарска Станция в град Враца.

Командирован е за Директор на Земеделско училище в село Златарица, Търновско. Допринася много за развитието на училището, което уредил образцово и напуска през 1930 година за да се пенсионира.

Член е на Българското Земеделското Дружество.

По-важни научни приноси: Александър Трашлиев взима участие в списването на списания, като сътрудник по разни специални въпроси, особено по овощарство и бубарство. Самият той издава осем брошури, в които се разглеждат подробно важни практически въпроси по овощарство, лозарство и бубарство.

Издава „Практическо ръководство по бубохраненето“ – отпечатано в Елена през 1902 година. В този труд дава практически наставления за отглеждане на бубите и използването на пашкулите.

ЛЮБЕН МЛАДЕНОВ

Любен Младенов е бил Директор на ОСБ град Враца през 1926 и 1927 година.

ТОДОР ДУШЕВ

Дата и място на раждане: 15 октомври 1892 година, град Пловдив.

Образование: Завършва гимназия в родния си град през 1911 година. Отива да следва естествени науки в Петербург, Женева и Фрайбург. След около две години се завръща и продължава да следва същата специалност в Софийския Университет.

След участието си на фронта по време на Първата световна война работи в град Пловдив в редакцията на вестник „Правда“.

През 1923 година заминава за Франция да продължи образованието си, като работи и учи едновременно. Завършва агрономически науки в град Монпелие със специалности бубарство и черничарство, винарство и лозаро-градинарство.

Заемани длъжности: Постъпва на работа в Института по лозарство и винарство в град Плевен.

През 1927 година се явява на обявен конкурс за директор на Опитната станция по бубарство в град Враца, който печели и е назначен за Директор на станцията.

Работи в Бубарската опитна станция във Враца през периодите 1927 – 1931 и 1932 – 1944 година.

През 1945 година Тодор Душев започва работа във Висшия Селскостопански Институт „Васил Коларов“ град Пловдив като преподавател, доцент и професор до пенсионирането си през 1964 година.

Специализира бубарство и копринарство в Италия (1929 – 1930 година) и Франция (1939 година).

По-важни научни приноси: Тодор Душев е един от най-изтъкнатите специалисти по бубарство у нас. В продължение на 15 години организира и популяризира бубарството, отначало във Врачанския район, след което спомага за разпространението му в цялата страна. Допринася за издигане авторитета на бубарството с участието си в различни комисии и с връзките си с различни учреждения. Разработва една от

първите програми за научни изследвания в бубарството в България, по която се работи активно от 1928 до 1941 година. За пръв път от създаването на станцията изготвя отчет за научноизследователската ѝ работа, с което тя се утвърждава като престижен научен институт в страната.

По негово настояване за пръв път Бубарската Опитна Станция във Враца проучва и внедрява общите люпилни. Разработва метод за съхранение, зимуване и контрол на бубеното семе чрез системата на общите зимовници, каквито се изграждат във Враца, Пловдив, Харманли и Ивайловград. В станцията се провеждат проучвания свързани с храненето на бубите и подобряване на използваните породи. Селекционната работа се провежда чрез използване на индивидуален отбор при близкородствено развъждане. От Италия, Испания и Франция се внасят редица перспективни породи буби. Внася се и Златната китайска порода, с която за пръв път започват опити за промишлено кръстосване с местни породи. За внедряване в практиката на породите и хибридите станцията организира репродукционна зона и започва по-масово производство на репродукционно бубено семе. За пръв път в станцията се провеждат проучвания за внедряване на повторните летни и есенни бубохранилища. През 1928 година при станцията се изгражда черничево опитно поле от 120 декара. Провеждат се проучвания по облагородяване на черницата.

Тодор Душев е известен земеделско-стопански книжовник по своята специалност. Творчеството му обхваща публикации по черниچارство, бубарство и копринарство с научноизследователски и научнопопулярен характер. Може да се каже, че най-хубавото в областта на книгоиздаването в България до 9 септември 1944 година, свързано с бубарството и черниچارството, излиза под неговото перо. Той е ентусиазиран популяризатор, редактира списанията „Бубарство“ (1931 година) и „Българска коприна“ (1937 – 1942 година).

Публикации: Има издадени общо 645 труда, от които 218 научни трудове, 399 научнопопулярни статии, брошури и 28 книги, ръководства и упътвания.

Владеел е свободно руски, френски и италиански език.

ПЕТКО РАДОМИРОВ

Дата и място на раждане: 28 юни 1902 година, град Копривщица.

Образование: През 1927 година завършва агрономство с първия випуск на Агрономическия Факултет в град София.

Заемани длъжности: През 1931 – 1932 година е Директор на Бубарската Опитна Станция, град Враца.

След това до 1939 година е Директор на Земеделската Опитна Станция в град Кнежа, където разработва проблемите на обработката на почвата, отглеждането на културите, торенето, комплексната борба със сушата и др.

От 1939 до 1970 година, когато се пенсионира, заема различни отговорни длъжности – Завеждащ отдела по почвознание към ЦЗНИИ София; Началник и Инспектор на отделение „Опитно дело“ към Министерството на Земеделието; Началник на агрохимическия завод в Димитровград; от 1951 година работи в Катедра по фуражно производство към Зоотехническият факултет, а от 1965 година до 1970 година е завеждащ катедрата. Хабилитиран е за професор.

Публикации: Проф. Петко Радомиров е автор на 50 научни труда, 4 учебници, от които два за висшите учебни заведения, две книги – „Изкуствени торове“ (в съавторство), 1950 год, 272 страници и „Микроторене с молибден“, 1961 год. и над 130 статии по актуални въпроси на агротехниката и торенето с макро и микроторове.

ДИМИТЪР ХРИСТОВ

Директор на ОСБ – Враца през периода 1945 – 1947 година.

МИЛКА Д. ПЕНЕВА

Директор на ОСБ – Враца през периода 1947 – 1948 година.

Написала е: Пенева, Д. (1947) Задачи и методи за подобряване на черницата. Доклади и инструкции за задачите и методите на работа при бубарските станции и контролни институти в България, МЗ и държавните имоти, 4.

МИХАИЛ ГЕОРГИЕВ

Постъпва като специалист в Опитната Станция по Бубарство, град Враца през 1929 година.

Директор е на ОСБ – Враца през периода 1949 – 1950 година.

Написал е:

Георгиев, М. (1930) Най-важните правила за отглеждане на буби. Враца, 6 стр.

Георгиев, М. (1949) Как трябва да люпим бубеното семе и да отглеждаме бубите. Враца, 16 стр.

ИВАН СТЕФАНОВ КОЖУХАРОВ

Дата и място на раждане: 24 септември 1898 година, град Чирпан в семейството на народен учител.

Образование: Основно и гимназиално завършва в родния си град, а висше агрономическо в град Тулуза, Франция. Във Франция той успява да завърши и научно-популярни курсове по бубарство в град Монпелие, където специализира отхранване на буби и семепроизводство.

Заемани длъжности: След завръщането си в България работи като агроном в различни градове на страната и като агроном при Софийската Областна Земеделска Катедра.

През 1930 година е назначен за научен сътрудник в Бубарска станция град Враца. След 6 години е преместен като специалист по бубарство в град Харманли, а след две години и половина е научен сътрудник на Земеделската Станция в Областната Земеделска Катедра.

През 1940 година след специализация в Цюрих Швейцария, Лион Франция и Милано Италия е назначен в службата за „Изследване и контрол на пашкулите и коприната“ към Централния Земеделски Изпитателен Институт, град София. Под неговото ръководство отдела е обзаведен с най-модерната за времето си апаратура. Организира проучване на качествата на произвежданата в страната коприна. Провеждания контрол над Българските копринарски фабрики оказва голямо влияние върху тяхната работа и качеството на произвежданата у нас коприна се повишава значително. През 1950 година отдела е закрит и прехвърлен към Министерството на Промислеността.

През 1943 – 1945 година е Директор на Бубарската Станция, град Харманли.

През 1950 – 1954 година Иван Кожухаров е назначен за Директор на ОСБ град Враца.

След това работи като Началник отдел в Централния Земеделски Изпитателен Институт град София. През 1948 година участва в пети

конгрес на „Деятелите в областта на бубарството“ и в седми конгрес на „Международната организация на коприната“ в град Лион, Франция. В края на 1957 година е хонориран доцент по бубарство.

През 1953 година се извършва реорганизация на научноизследователската мрежа в страната. Двете бубарски станции във Враца и Харманли са включени в системата на ЦНИИ по Животновъдство в град Костинброд. За координиране на дейността и научно методическо ръководство на двете станции към института се създава отдел по бубарство. За ръководител на отдела е назначен Иван Кожухаров.

Научни степени и академични длъжности:

1930 година – научен сътрудник;

1937 година – хонориран доцент по бубарство;

1951 година – старши научен сътрудник I степен

По-важни научни приноси: Като научен работник Иван Кожухаров поставя за първи път въпроса за изучаване на черничевите сортове. Обхожда Врачански, Хасковски и Пловдивски окръзи, където са били съсредоточени черничевите насаждения в страната. От огледаните над 5000 черничеви дървета маркира няколко десетки елитни растения, които са размножени за проучване в станцията. При опитите се установява, че сортове № 3, № 24 и № 26 са много перспективни, но най-продуктивен е сорт № 24.

Провежда задълбочена контрола на качеството на пашкулите и коприната като завеждащ отдела по контрол към ЦЗНИИ София и началник отдел по бубарство към ЦНИИЖ Костинброд.

Отстранява някои грешки в селекционно-племенната работа. До 1950 година основен метод е близкородственото развъждане (инбридинг). По негово предложение този метод е изоставен и заменен с хибридизацията. След многогодишни сравнителни проучвания на различни хибридни форми установява най-сполучливата от тях – *Местна жълта порода x Златна китайска*, чийто пашкули имат значително по-високо съдържание на коприна и по-голяма устойчивост на бубите към заболявания. Разширява се производството на бубено семе от този хибрид, който се внедрява в практиката и заема до 70 % от общото производство на бубени семена за няколко година.

Иван Кожухаров спомага и за поставянето на здрава основа на Опитното поле по черничарство в град Враца, което дълги години е било все още в начален стадий. Засадени са над 2000 облагородени черничеви дървета.

Бил е поставен въпроса за масовото облагородяване на черничевия посадъчен материал, който се произвежда в страната, за което са били необходими съответните маточни градини. Опитната Станция по Бубарство, град Враца със съгласието Министерството на Земеделието поставя началото на две маточни черничеви градини по 100 декара, едната в ДЗС Горна Оряховица за Северна България и една в ДЗС гара Гълъбово, Старозагорско за Южна България. В градината в Горна Оряховица се засаждат над 4000 фиданки, а тази в Гълъбово пропада поради изкореняване на засадените фиданки от голям порой, породен от преливане на близката река.

За тази си дейност Иван Кожухаров е награден със „Сребърен орден на труда“, „Златен орден Кирил и Методий I степен“ и със златна значка и грамота.

Научни публикации: Иван Кожухаров развива обширна книжовна дейност. Има над 30 публикации, по-важните от които са:

- Кожухаров, Ив. (1933) Стопанско и културно изследване на пещерата „Леденика“ край Враца. Природа и наука.
- Кожухаров, Ив. (1933) Водите в България от филатурно гледище. Списание на земеделските опитни станции, 5-8.
- Кожухаров, Ив. (1934) Общите люпилни в бубарството. Земеделско стопанство, 3 стр.
- Кожухаров, Ив. (1935) Изкуствен волтинизъм у копринената пеперуда. Природа, 1.
- Кожухаров, Ив. (1947) Задачи и развъдни методи при селекцията на копринената пеперуда. София, 34 стр.
- Кожухаров, Ив. (1953) Необходими мерки за увеличаване на нашето пашкулено производство. Кооперативно земеделие, 3.
- Кожухаров, Ив. (1953) Вирулентност на пембрените спори. Списание на Земеделските опитни институти в България, 2.
- Кожухаров, Ив. и кол. (1955) Бубарство и черничарство. София, 135 стр.
- Кожухаров, Ив. и кол. (1957) Бубарство и черничарство. София, 301 стр.
- Кожухаров, Ив. и кол. (1961) Бубарство и черничарство. София, 249 стр.
- Кожухаров, Ив. и кол. (1962) Сравнително конкурсно изпитване на нови пашкулни типове и кръстоски. 14 стр.
- Кожухаров, Ив. и кол. (1964) Пълно ръководство по бубарство.

София, 440 стр.

- Кожухаров, Ив. и кол. (1964) Бубарство. София, 64 стр.
- Кожухаров, Ив. и кол. (1971) Създаване на маточна градина в Горна Оряховица. 75 години ОСБ Враца, БАН, София, 147-149.

АНГЕЛ АТАНАСОВ ЯНКОВ

Дата и място на раждане: 23 юли 1923 година, село Златовръх, Асеновградско.

Образование: Висше агрономическо, София.

Специалност: Земеделие с животновъден профил.

Заемани длъжности:

1950 година – Асистент, ОСБ град Враца;

1952 година – Научен работник, ОСБ – Враца;

1954 година – Директор на ОСБ – Враца;

1970 година – Научен работник, ОСБ – Враца;

1970 година – Главен технолог, МЗХП (ръководител на Селекционно-племенната работа с копринената пеперуда и гренажното производство).

1972 година – Научен работник, Сортоподдържаща станция в село Кубратово и по съвместителство Ръководител на селекционно-племенната работа по бубарство и гренажно производство;

1974 година – Директор на Селекционно Племенна Станция град София;

1977 година – Научен работник, Институт по животновъдни науки Костинброд, секция „Генетика и селекция на домашните животни“;

1978 година – Научен работник, Институт по животновъдни науки Костинброд, Ръководител секция „Генетика и селекция на домашните животни“;

1985 година – Заместник председател на Съюза на Бубохранителите в България, София.

Научни степени и академични длъжности:

1950 година – асистент;

1952 година – младши научен сътрудник;

1955 година – младши научен сътрудник I степен;

1957 година – старши научен сътрудник II степен;

1970 година – старши научен сътрудник I степен

Научни специалности: Агротехника и експлоатация на черницата; селекция и размножаване на черницата; генетика, селекция и размножаване на копринената пеперуда.

По-важни научни приноси: Установява подходящи начини на резитба и експлоатация на черничевите насаждения за бубохранене. Доказва предимствата на ниската главеста резитба на черницата пред чеповата резитба.

Изпитва влиянието на ферментацията на черничевите плодове и времетраенето на съхранение върху тяхната кълняемост и предлага технология за получаване на черничеви семена с висока кълняемост.

Изпитва действието на някои минерални и органични торове върху добива на листа при черницата и установява ефективни норми на торене.

Проучва редица хибридни черничеви дръвчета при свободно и направлявано кръстосване и предлага схема и технология за семенно размножение на сортовете черници.

Проучва икономическия ефект при отглеждането на чистите жълтопашкулни породи и кръстоски. Изпитва влиянието на храната и температурно-сменен режим на отглеждане на буби и предлага оптимални норми и режими за отглеждане на бубите.

Предлага ефективна технология за производство на сносци с не залепващи бубени семена в гренажното производство. Установява подходящ метод за производство на бубени семена за повторни бубохранения и режим на съхранение и люпене на семената.

Разработва подходящи методи за разлагане на чужди хибриди и схеми на поддържане, развъждане и кръстосване на новосъздадени белопашкулени породи.

Разработва ефективни методи на селекция и развъждане на породи и хибриди буби, генетично маркирани по пол в стадиите ларва и яйце.

Създава 22 чисти породи и хибриди, с които са извършени 3 породосмени в страната. Три от хибридите са генетично маркирани по пол.

Задгранични командировки: За обмяна на опит: Румъния – 1956 година, Югославия – 1963, 1967 година, Ливан и Сирия – 1965 година, Япония – 1973 година, на дългосрочна специализация: Северна Корея – 1962 година.

Публикации: научни – 120, в т.ч. 7 в чуждестранни списания; научно-популярни – 40.

Авторски свидетелства за изобретения – 22.

Владеене на чужди езици: руски език, писмено и говоримо; немски – писмено.

АЛЕКСИ ДИМОВ

Работи като научен сътрудник в ОСБ град Враца през периода 1955 – 1957 година

През 1955 година провежда опит за установяване влиянието на светлината и някои химикали върху развитието и продуктивността на бубите. Установява, че най-тежки пашкули се получават при отглеждане на бубите на полутъмно и при облъчване с кварцова лампа през два часа; че химически вещества дадени в малки количества към храната на бубите повишава тяхната жизненост, получават се по-тежки пашкули.

ИЛИЯ ЯКИМОВ ПЕНКОВ

Дата и място на раждане: 16 юли 1927 година, село Вировско, Врачанско.

Образование: Селскостопанска Академия „Георги Димитров“, град София.

Специалност: Полевъдство

Заемани длъжности:

1950 година – Стажант агроном, Бубарско училище, град Враца;

1951 година – Служител, Околийски народен съвет, град Враца;

1954 година – Агроном, МТС, град Враца,

1954 година – Научен сътрудник, ОСБ, град Враца,

1981 – 1988 година – Директор на ОСБ, град Враца.

Научни степени и академични длъжности:

1954 година – Научен сътрудник III степен;

1962 година – Научен сътрудник II степен;

1965 година – Научен сътрудник I степен;

1972 година – Старши научен сътрудник II степен;

1982 година – Старши научен сътрудник I степен.

Научни специалности: Селекция и технология на отглеждане на черницата и технология за отглеждане на бубите.

Най-важни научни приноси: Проучва биологичните особености и възможности за отглеждане на китайската дъбова буба у нас, развитието и продуктивните качества на някои жълтопашкулни породи и промишлени кръстоски буби и тяхното райониране.

Установява влиянието на различни видове храст върху технологичните качества на пашкулите.

Изучава видовото разнообразие и сортовия състав на черницата в България и установява биологичните особености, добива и хранителните качества на листната маса на голям брой местни и интродуцирани сортове, някои от които предлага за райониране в страната.

Усъвършенства методите на селекция на черницата, отбора, половата хибридизация и експерименталната полиплоидия и създава нови

сортове и форми.

Създава високопродуктивните черничев сортове **Враца 1**, **Враца 18**, **Веслец**, **П-30** и др., които са едни от основните при производството на черничев посадъчен материал в България.

Изследва биологичните особености и стопанските качества на хибридните потомства на редица местни и чуждестранни сортове, унаследяването на стопански важни признаци и създава ценни хибриди, размножавани чрез семена, от които три са признати за оригинални – **Хибридна 50**, **Хибридна 78** и **Хибридна 96**.

Разработва ефективна технология за присаждане на черницата и производство на сортов посадъчен материал.

Проучва различни форми и типове черничев насаждения и установява подходящи разстояния на засаждане и формировка на дръвчетата при интензивните насаждения.

Установява подходящи системи на обработка на почвата, срокове и норми на торене с азотни, фосфорни торове и микроторене с молибден. Проучва подходящи хербициди и системи на внасянето им в насажденията.

Разработва рационални системи на експлоатация на черницата за провеждане на пролетни, летни, есенни и многоетапни бубохранения.

Изследва хранителните качества на черничевия лист при много сортове, различни нива на торене, системи на експлоатация, начини на поддържане на почвената повърхност в насажденията.

Проучва разположението на кореновата система и надземната част на дърветата в основните типове насаждения и възможностите за механизирани производствените процеси в тях.

Задгранични командировки: Украйна, Грузия и Азербайджан – 1966 година, КНДР 1974 година – специализация. Изучаване чужд опит – Румъния – 1975 година, Узбекистан – 1988 година, Украйна – 1985 година.

Публикации: научни – 105; научно-популярни – 45.

Авторски свидетелства за изобретения – 6.

Владеене на чужди езици: руски език, писмено и говоримо.

МИНКО ТОДОРОВ ПЕТКОВ

Дата и място на раждане: 12 септември 1929 година, село Лесура, Врачанско.

Образование: Висше, ВССИ „Георги Димитров“, София.

Специалност: Селекция и семепроизводство.

Заемани длъжности:

1952 година – Агроном в Окръжен Народен Съвет – Враца, завеждащ сортовото семепроизводство;

1959 година – Директор на Окръжно Управление „Сортови семена“ град Враца;

1962 година – Научен работник, ОСБ град Враца;

1969 – 1974 година – Директор на ОСБ град Враца.

1974 – 1990 година – Научен работник, ОСБ град Враца;

Научни степени и академични длъжности:

1962 година – Научен сътрудник III степен;

1967 година – Научен сътрудник II степен;

1969 година – Научен сътрудник I степен;

1973 година – Доктор;

1975 година – Старши научен сътрудник II степен;

1983 година – Старши научен сътрудник I степен (професор).

Научни специалности:

Екология и технологии за отглеждане на бубите, производство и първична преработка на пашкулите.

По-важни научни приноси: Разработва проблемите по екологията, храненето и отглеждането на бубите.

Разработва съвместно с научни работници от БИКС град Харманли проблемите на промишленото пашкулопроизводство и по-конкретно:

- Използване на лек тип бубарница;
- Проучване на многократните бубохранения и подходящи режими за производство на бубено семе;
- Изпитване на автоматизирани японски линии за отглеждане на

бубите през отделните възрасти от развитието им;

- Изпитване на подходящи уреди и машини за подготовка на черничевия лист;
- Изпитване на различни модели за изграждане на комплекси за промишлено производство на пашкули на база преустройството на съществуващи стопански сгради и ново строителство.

Разработва подходящи решения и режими за люпене и отглеждане на бубите, метод за централизирано отглеждане на бубите през първите възрасти и др.

Проучва различни перспективни режими за съхраняване и зимуване на бубеното семе.

Изследва важни аспекти на оползотворяването на черничевия лист от бубите, хранене с различни сортове, норми и през различни сезони на бубохранене.

Разработва методи за продължително запазване на черничевия лист при ниска температура, за създаване и хранене на бубите с изкуствено приготвена храна.

Разработва методи и препоръки за подобряване хранителните качества на черничевия лист, за стимулиране развитието на бубите.

Усъвършенства режима за отглеждане на бубите при племенните отхранвания.

Изпитва качеството на отглежданите в практиката и на ново-селекционирани перспективни хибриди буби и качеството на ежегодно произвежданите бубени семена в гренажните предприятия.

Изготвя десетки рецензии на научни статии, научни постижения, дисертации, отзиви и др.

Изнася много лекции, доклади и съобщения по проблемите на бубарството.

Внедрява редица нововъведения, като: етажерки със скъсени разстояния между рамките за отглеждане на бубите през първите възрасти; шкаф-етажерка за люпене на бубеното семе; устройство (колан) за пакетиране на рамки за раздаване на буби на бубохранителите. Трите разработки са признати за рационализации.

Разработва подходящи методи за статистическа оценка и изследвания в областта на бубарството.

Притежава две авторски свидетелства:

- Метод за преработка на черничевите листа (авторско свидетелство № 31242 от 1980 година);

- Метод за хранене на буби чрез добавка на карбамид 4 – 5% към черничевите листа (авторско свидетелство № 31847 от 1981 година).

Задгранични командировки: Узбекистан – 1964 година, 1974 година; Северна Корея – 1974 година; Афганистан – 1979 година; Китай – 1983 година.

Участие в заседание на Международната комисия по бубарство: 1973 година – Барселона, Испания; 1981 година – Лион, Франция.

Публикации: научни – 115; в т.ч. 10 в чужбина; научно-популярни – 35, книги, ръководство, упътвания, прогнози – 17.

Владеене на чужди езици: руски, френски, английски.

ИВАН ДИМИТРОВ ЛАКОВ

Дата и място на раждане: село Долна Кремена, Врачанско.

Образование: Висше, ВССИ „Георги Димитров“, София.

Специалност: Растителна защита.

Научен работник в ОСБ град Враца от 1963 до 1966 година.

Научна специалност: Борба с болестите по бубите.

Публикации: Четири, от които по-важни са:

Лаков, И. и др. (1965) Изпитване действието на *Bacillus circus* върху копринената пеперуда. Научни трудове на ВСИ „Георги Димитров“ София, 1965.

Лаков, И. и др. (1967) Проучвания върху връзката между продължителността на живот на пеперудите и жизнеността на копринената буба и пеперудената зараза. Животновъдни науки, 2, 243-252.

Лаков, И. и др., (1968) Проучване влиянието на констатираните при микроскопирането на пеперудите микроагенти върху жизнеността на бубите. Научни трудове на ВСИ „Васил Коларов“ Пловдив, 1968, 1, 74-87.

МЛАДЕН МАНЧЕВ ВАЧЕВ

Дата и място на раждане: 22 март 1935 година село Осен, Врачанско.

Образование: Висше. ВВМИ София 1959 година

Специалност: Ветеринарна медицина.

Научни степени и академични длъжности:

1959 – 1962 година – главен ветеринарен лекар ТКЗС село Гурково;

1962 – 1965 година – главен ветеринарен

лекар ТКЗС село Ракево;

1965 – 1969 година – завеждащ лаборатория за добив на серуми в НИИ по имунопрофилактика на болестите по свинете град Враца;

1969 година – Научен сътрудник III степен, ОСБ град Враца;

1970 година – Научен сътрудник II степен, ОСБ град Враца;

1974 година – Научен сътрудник I степен, ОСБ град Враца;

1980 година – Доктор. Защита на дисертация на тема „Проучвания на епизоотологията на ядрената полиедрия по копринената пеперуда“, (1978);

1984 година – Старши научен сътрудник II степен (доцент), ОСБ град Враца.

Работил е като участъков ветеринарен лекар, в бившия Противочумен институт град Враца и като научен работник в ОСБ град Враца от 1969 до 1992 година.

Публикации: Повече от 20, по-важни от които са:

Манчев, М. и кол. (1974) Предпоставки и възможности за създаване на комплекси за промишлено бубарство. МЗХП, ОСБ Враца, 1974;

Манчев, М. и кол. (1975) Промислени технологии в бубарството. ЦНТИ при АСН, София, 1975;

Манчев, М. и кол. (1976) Практическо ръководство по отглеждане на бубите. София, Земиздат;

Манчев, М. и кол. (1980) Наръчник на бубохранителя. София, Земиздат, 1980;

Манчев, М. и кол. (2000) Отглеждане на бубите. София, Земиздат, 2000.

РАДКО РАДУЛОВ ГЕОРГИЕВ

Дата и място на раждане: 9 септември 1939 година, село Шияково, Плевенско.

Образование: Висше ВСИ „Васил Коларов“ Пловдив.

Заемани длъжности:

1962 година – Агроном, град Ново село, Видинско;

1963 година – Агроном, град Криводол, Врачанско;

1965 година – Агроном, Държавно Стопанско Предприятие „Текстилни влакна“, град Бяла Слатина;

1967 – 1970 година – Научен работник, ОСБ град Враца;

Написал е в съавторство статията „Проучване влиянието на констатираните при микроскопирането на пеперудите микроагенти върху жизнеността на бубите. Научни трудове на ВСИ „Васил Коларов“ Пловдив, 1968, 1, 74-87“;

РАДКА ВАСИЛЕВА АБАДЖИЕВА

Дата и място на раждане: 15 декември 1931 година, село Шипка, Старозагорско.

Образование: Висше, ВССИ „Георги Димитров“, София 1954 година.

Специалност: Земеделие.

Заемани длъжности:

1954 година – Участъков агроном;

1955 година – Ръководител Семеконтролна инспекция, град Стара Загора;

1959 година – Преподавател по Селско стопанство в 22-ро училище;

1965 година – Икономист в ОНС, град Сливен;

1968 година – Нещатен научен сътрудник, ОСБ град Враца;

1973 година – Научен работник, ИЖН град Костинброд.

Научни степени и академични длъжности:

1972 година – Доктор;

1973 година – Научен сътрудник I степен;

1981 година – Старши научен сътрудник II степен;

1988 година – Старши научен сътрудник I степен (професор)

Научна специалност: Генетика и селекция на копринената пеперуда.

По-важни научни приноси: След проведени проучвания и защита на кандидатска (докторска) дисертация Р. Абаджиева спомага метода на близкородствено развъждане (инбридинг) да се възприеме като един от основните при създаване на нови линии и породи на копринената пеперуда в България.

За пръв път в бубарската наука у нас извършва биохимично тестиране по протеините в бубеното семе и установява различия по електрофоретичната подвижност на протеините в хемолимфата на копринената пеперуда, които могат да се използват като маркери за прогнозиране на хетерозиса. Установен е и биохимичен маркер за пола.

Създава пет нови породи на копринената пеперуда: *София 5*,

ИЖ6, ИЖ7, ИЖ13, ИЖ14. От породите **ИЖ6** и **ИЖ13** е селектиран хибрида **ИЖ13** х **ИЖ6** и обратната кръстоска, който е одобрен и райониран за внедряване в практиката.

Дълги години поддържа и извършва подобрителска работа с популации на породите: **A21, T20, K11** и **Ш 10**, с които е започната работата по създаване на нови тетрахибриди. Поддържа и подобрява популации от породите **Хеса2** и **Сунер1** от генофонда на ОСБ град Враца в продължение на 5 години, които са предоставени за включване в семепроизводството.

Проучва начина на унаследяване на някои признаци при коприната пеперуда. Предлага номенклатура за означаване на идентифицираните фенотипи и алели. Прави успешен опит за вникване в същността на генетическата изменчивост и търсене на пътища за опознаване на микро еволюционните процеси при копринената пеперуда.

Задгранични командировки: Италия – 1969 година, Узбекистан – 1974 година, Япония – 1983 година, Румъния – 1974 година, 1976, Северна Корея – 1986 година, Тунис – 1976 година, 1983 година.

Публикации: Научни – 56.

Авторски свидетелства за изобретения – 4.

Владеене на чужди езици: руски и френски говоримо.

ПЕТКО ПЕТКОВ ЦЕКОВ

Дата и място на раждане: 18 ноември 1939 година, село Върбица, Врачанско.

Образование: Висше. ВССИ „Георги Димитров“ София, 1962 година.

Специалност: Полевъдство, Специализация по икономика на селското стопанство.

Заемани длъжности:

1962 година – Агроном, ТКЗС, село Лесура, Врачанско;

1963 година – Агроном ТКЗС, село Галатин, Врачанско;

1967 година – Началник отдел „Икономика на ТКЗС“, Окръжен народен съвет Враца,

1969 година – Научен работник, ОСБ град Враца;

1971 година – Началник отдел „Земеделие“, Окръжен народен съвет, град Враца;

1974 година – Председател АПК, град Мездра;

1977 година – ДЗС, град Враца, Управител на Централен филиал;

1979 година – Председател ТКЗС, село Тишевица;

1982 година – Главен агроном, АПК, град Враца;

1982 година – Директор, ДСО „Сортови семена“, град Враца;

1985 година – Председател, АПК, село Габаре;

1989 година – Директор, ДСО „Сортови семена“, град Враца.

Научна специалност: Икономика и организация на бубарството.

Публикации: 3

АТАНАС ЙОЛОВ ПЕТРОВ

Дата и място на раждане: 25 февруари 1935 година, село Габаре, Врачанско.

Образование: Висше, ВССИ „Георги Димитров“, София, 1958 година.

Специалност: Инженер – агро-лесо-мелиорации.

Заемани длъжности:

1958 година – Инженер-мелиоратор, Окръжен народен съвет, град Враца;

1958 година – Зам. Директор и Директор, Селскостопански Техникум, село. Габаре, Врачанско;

1965 година – Председател на ОТКЗС, село Габаре, Врачанско;

1970 година – Научен работник, ОСБ, град Враца;

1973 година – Директор, ОСБ, град Враца;

1979 година – Председател, АПК, град Враца; Зам. Председател Общински народен съвет;

1981 година – Председател, ОАПС, Враца; нещатен Зам. Председател, Окръжен народен съвет;

1987 година – Зам. Председател по „Образование, култура и наука“, Окръжен народен съвет, Враца;

1988 година– Първи заместник кмет, Община, град Враца;

1989 година – Зам. Председател и Председател на комисията по селско стопанство, гори и води, Областен народен съвет, град Монтана;

1991 година – Зам. Декан, Врачански стопански факултет, град Враца;

1993 година – Зам. Председател, Окръжен Кооперативен Съюз, град Враца.

Научни степени и академични длъжности:

1970 година – Научен сътрудник II степен;

1973 година – Научен сътрудник I степен;

1976 година – Доктор;

1977 година – Старши научен сътрудник II степен;

1985 година – Старши научен сътрудник I степен (професор)

Научна специалност: Селекция и развъждане на копринената пеперуда.

По-важни научни приноси: Проучва и внедрява подходящи методи на развъждане и селекция за създаване на нови високопродуктивни линии, породи и хибриди на копринената пеперуда.

Доказва възможността за подобряване на стари и създаване на нови породи буби при прилагане на обратни последователни кръстосвания.

Установява, че близкородственото развъждане при копринената пеперуда осигурява висока степен на хомозиготност.

Проучва биологичната същност на хетерозиса.

Разработва някои генетични въпроси и проучва взаимодействието на генотип – среда при копринената пеперуда.

Разработва методи за оценка на комбинативна способност на породи и линии, както и методи за прогнозиране при избор на изходен материал за селекция.

В съавторство извършва пълна паспортизация на породите и линиите от генетичните ресурси на копринената пеперуда.

Проучва влиянието на лъчи с топлинно и йонизиращо действие върху основните биологични признаци на копринената пеперуда и технологични качества на пашкулите и грежа.

Създава в съавторство 13 хибрида които намират широко приложение в практиката.

Удостоен е със значка и диплом „Почетен изобретател“. Награждаван с медали и ордени.

Задгранични командировки: За обмяна на опит: Румъния – 1971 година, 1980 година, Полша – 1979 година; По линията на научно-техническото сътрудничество – КНДР – 1973 година и Узбекистан – 1979 година; Украйна.

Публикации: Научни – 80; в т.ч. 4 в чужбина; научно-популярни – 150.

Авторски свидетелства за изобретения – 13.

Владеене на чужди езици: руски език – писмено и говоримо; френски – писмено.

НАУМ ИВАНОВ ПЕТКОВ

Дата и място на раждане: 6 май 1941 година, село Баница, Врачанско.

Образование: Висше, ВССИ „Георги Димитров“, София, 1966 година.

Специалност: Агроном.

Заемани длъжности:

1966 година – Научен работник и Директор на Опитна станция по сортоизпитване и сортознание, град Койнаре;

1969 година – Главен агроном, ТКЗС,

град Койнаре;

1970 година – Научен сътрудник, ОСБ, град Враца;

1979 – 1981 година – Директор, ОСБ, град Враца;

1988 – 1994 година – Директор, ОСБ, град Враца;

2003 – 2007 година – Директор, Регионален център за научно-приложно обслужване, град Враца и Управител, Северозападния Регионален Агротехпарк, град Враца.

Научни степени и академични длъжности:

1966 година – Научен сътрудник III степен;

1970 година – Научен сътрудник II степен;

1973 година – Научен сътрудник I степен;

1976 година – Доктор;

1979 година – Старши научен сътрудник II степен;

1986 година – Старши научен сътрудник I степен (професор);

1991 година – Почетен професор на Научноизследователския институт по бубарство, град Мерефа към Украинската академия за аграрни науки;

1995 година – Доктор на селскостопанските науки;

1999 година – Чуждестранен академик на Украинската академия за национален прогрес.

Наум Петков е научният сътрудник, работил най-продължително време в Опитната Станция по Бубарство, град Враца (повече от 37 години) към момента на написване на книгата.

Научна специалност: Генетика, селекция и развъждане на копиринената пеперуда.

По-важни научни приноси: Разработва ефективни системи за съхранение на популации от националния генофонд при копиринената пеперуда в България.

Разработва теоретичните постановки за прилагане на еколого-генетичния подход при установяване на фенотипни и генотипни параметри на основните количествени селекционни признаци. Разработва оригинална класификация на основните количествени селекционни признаци по стойностите на коефициента на унаследяване.

За първи път у нас извършва пълен анализ на фенотипните, генотипните и паратипните (средовите) корелации и регресии при най-важните количествени селекционни признаци при копиринената пеперуда, с особено значение за теорията и практиката на масовия отбор и за изменение на селекционния процес;

Разработва и адаптира за първи път у нас генетико-статистически методи в селекцията на копиринената пеперуда: математическа прогноза на ефективността на отбора (генетичния прогрес) по водещи селекционни признаци; математическа прогноза на потенциалните възможности на хибридни потомства; разработване на модели на бъдещи F_1 хибриди.

Разработва и адаптира оригинален метод за оценка степените на генетично различие (минималния брой гени) по които се различават изходните форми (породи и линии) при унаследяването на основните количествени селекционни признаци в различни хибридни популации и условия на отглеждане;

Разработва теоретичните постановки за силата на влияние на степента на родство и възможностите за продължително използване на близко родственото развъждане (инбридинг) от типа “брат x сестра” ;

Проучва различни методи и схеми на хибридизация при *Bombyx mori* L.: периодично-реципрочната селекция (recurrent selection) за създаване на сестрински линии от първи, втори и трети цикъл; проста хибридизация (simple cross) от типа A x B за създаване на високопродуктивни синтетични линии и хибриди; сложна хибридизация (complex cross) за създаване на високопродуктивни синтетични линии и хибриди; бекросовата хибридизация (back cross) за създаване на синтетични линии.

Адаптира оригинални методи за управляване на процесите на

унаследяване и регулиране на пола при *Bombyx mori L.*, използвани успешно за: селекция на генетично маркирани по пол в стадията яйце и ларва линии копринени буби; клониране на амейотични партеногенетични линии, съдържащи в популациите си само женски индивиди; селекция на андрогенетични двуполови линии. По тези методи са създадени 4 амейотични партеноклона и 4 F_1 промишлени хибриди.

Разработва и използва ефективни методи за оценка на общата и специфичната комбинативна способност на линии копринена пеперуда, за комплексна оценка (тестиране) на породи, линии и хибриди на копринената пеперуда.

Самостоятелно и в съавторство създава 67 оригинални белопащкулни породи и линии на копринената пеперуда, в т.ч. 5 андрогенетични двуполови линии и 14 генетично маркирани по пол, от които 4 на стадия яйце и 10 на стадия ларва и 8 породи за летно-есенни бубохранения.

Самостоятелно и в съавторство създава 26 F_1 промишлени хибриди копринени буби, в т.ч. 2 в Украйна, признати за оригинални и удостоени с авторски свидетелства за изобретения от Патентните ведомство на България и Украйна и 5 F_1 хибриди защитени със сертификати.

Като ръководител и участник в научни колективи участва в разработването и внедряването в практиката на:

- Модел на модулни ферми за производство на пашкули в частни фермерски стопанства през целия вегетационен период на черницата;
- Безотпадъчна технология за производство на пашкули и технология за изграждане на черничеви насаждения покрай пътни магистрала, замърсени с тежки метали.

Участва в разработването на редица държавни документи, прогнози, отраслови нормали, правилници, методики и наредби.

Като участник в комитет при Международната комисия по бубарство със седалище в град Лион, Франция разработва унифицирана методика за класификация на пашкулите.

Под негово научно ръководство и участие са разработени научно-изследователски проекти, финансирани от ФАО, НЦАН (СА) София, МОН и ОСБ, в това число 18 по линията на двустранното и многостранно сътрудничество с учени от Украйна, Сърбия, Полша, Румъния, Гърция, Египет, Азербайджан, Узбекистан, Северна и Южна Ко-

рея, Виетнам, Япония и др.

През 1986 година Наум Петков е удостоен със значка и диплом “Почетен изобретател на България” и вписване на името му в Златната книга на българските откриватели и изобретатели.

Развива разностранна научно-преподавателска дейност. Под негово ръководство са защитени 7 дисертационни труда за получаване на образователната и научна степен “Доктор”, в т.ч. три на чуждестранни учени и дипломни работи и проекти на над 70 дипломанти и специализанти. В продължение на 9 години, като хоноруван професор в Аграрния Университет Пловдив и три години в Нов Български Университет е преподавал по специалностите Бубарство и Екология.

Наум Петков е бил член на редакционни колегии на редица престижни български и чуждестранни научни списания (Journal of Animal Science, България, Genetics and Breeding, България, Journal of Balkan Ecology, България, Zbornik Radowa, Collection Institute of Forestry, Serbia и др.).

През периода 2000 – 2007 година е член на Специализирания научен съвет по животновъдство към ВАК, експертен съвет по животновъдство и биотехнологии в животновъдството към НЦАН – София и експертен съвет по генетични ресурси в животновъдството към МЗХП.

Почетен гражданин на град Враца. Името му фигурира във много национални биографични справочници.

Публикации: Научни – над 500; в т.ч. 250 в чужбина и 35 монографии, книги, обзори, брошури, наръчници, концепции и прогнози и др., в т.ч. 3 в чужбина. Цитирания – над 1500, в т.ч. 1000 в международни и чуждестранни научни списания.

Научно-популярни статии – 650 бр.

Авторски свидетелства за изобретения – 26.

Участие в международни организации: Член на Комитет към Международната комисия по бубарство, Експерт по бубарство към ФАО.

Задгранични командировки: За обмяна на опит: Румъния – 1971, 1975, 1980, 2004, 2005; Полша – 1979; Узбекистан – 1979; Украйна – 1980, 1982, 1983, 1984, 1985, 1987, 1988, 1991; Северна Корея – 1973, 1982, 1988; Китай – 1986; Виетнам – 1987, 1989; Сърбия – 1989, 1990, 1991, 1992; Гърция – 1998, 2000; Египет – 1998, 1999; Турция – 2006.

Владеене на чужди езици: руски език, писмено и говоримо.

ЙОНКА СТЕФАНОВА НАЧЕВА

Дата и място на раждане: 27 януари 1941 година село Бреница, Врачанско.

Образование: Висше, ВССИ „Георги Димитров“, София, 1963 година.

Специалност: Агроном.

Заемани длъжности:

1963 година – Учител-специалист, Селскостопански техникум село Габаре;

1969 година – Плановик-икономист, ДЗС, село Габаре;

1971 година – Научен сътрудник, ОСБ, град Враца.

Научни степени и академични длъжности:

1971 година – Научен сътрудник II степен;

1975 година – Научен сътрудник I степен;

1981 година – Доктор;

1983 година – Старши научен сътрудник II степен;

1990 година – Старши научен сътрудник I степен (професор).

Научна специалност: Селекция и развъждане на коппринената пеперуда. Икономика и организация на бубарството.

По-важни научни приноси: Установява особеностите на бубарството като отрасъл и на тази основа проучва някои въпроси свързани с икономиката и организацията на производството.

Разработва методика и прилага оригинални формули за икономическа оценка на породите и хибридите на коппринената пеперуда.

Проучва и прилага класическите методи на селекция за създаване на породи, линии и хибриди на коппринената пеперуда, а така също и метода „андрогенеза“ за създаване на двуполови хомозиготни линии. Използва инбредно линейната селекция за създаване на линии на изходните породи на районираните в практиката хибриди.

Проучва въпросите на вътрепашкулната неравномерност на коппринената нишка и усъвършенства породи по този признак.

Разработва редица въпроси от генетиката на коппринената пеперуда: унаследяване и взаимовръзка на водещи признаци на отбора, из-

менение на фенотипните и генетични параметри при различни норми на хранене и сезони на отглеждане. Проучва биологичната същност на хетерозиса. Разработва методи за оценка на комбинативната способност на породите и линиите.

Разработва генетико-математически модели за оценка ефективността на отбора и математическо прогнозиране при избор на изходен материал за селекция и промишлена хибридизация.

Създадените в съавторство хибриди са използвани в две породосмени.

Задгранични командировки: За обмяна на опит: Полша – 1979 година, Румъния – 1980 година, Грузия – 1990 година; по линията на научно-техническото сътрудничество: Украйна – 1981, 1983, 1984, 1987, 1989, 1991 година, КНДР – 1989 година и Сърбия – 1990, 1991 година.

Публикации: Научни – 291, в т.ч. 44 в чужбина; научно-популярни – 77.

Авторски свидетелства за изобретения – 10.

Владеене на чужди езици: руски език, писмено и говоримо.

ГЕОРГИ ХРИСТОВ МЛАДЕНОВ

Дата и място на раждане: 27 април 1939 година село Липен, Монтанско.

Образование: Висше, ВССИ „Георги Димитров“, София, 1966 година.

Специалност: Агроном.

Заемани длъжности:

1966 година – Завеждащ участък, ТКЗС, село Липен, Врачанско;

1969 година – Главен агроном, ТКЗС село Стубел, Врачанско;

1971 година – Научен работник, ОСБ, град Враца.

Научни степени и академични длъжности:

1971 година – Научен сътрудник II степен;

1976 година – Научен сътрудник I степен;

1981 година – Доктор;

1983 година – Старши научен сътрудник II степен (доцент).

Научни специалности: Племенна работа и бубено семепроизводство. Механизация на някои процеси в бубарството.

По-важни научни приноси: Разработва и внедрява в практиката методи за производство на чистопородно и хибридно бубено семе за повторни и лятно-есенни бубохранения чрез третиране с разтвор на солна киселина, позволяващи по всяко време на лятно-есенния период да се произвеждат бубени семена в зависимост от изискванията на практиката.

Предлага схема за между сезонни вътрепородни и междупородни кръстоски, установява подходящи режими за съхранение и зимуване на бубеното семе получено от летни и есенни бубохранения.

Проучва и установява подходящи методи за поддържане на породите от генофонда и породите, компоненти на районираните и отглеждани в практиката хибриди, въпросите във връзка с обезпечаване синхронност на изхвърчаване на пеперудите при производство на хибридно бубено семе, еякулацията, получаване на бубено семе на едnodневни сноси без преместване на пеперудите, индустриален метод

на гренаж при производството на хибридно бубено семе и др.

Разработва някои въпроси по механизирани и рационализиране на производствените процеси относно подготовката храната на бубите през първите и последни възрасти, срязване на племенните пашкули при производството на хибридно бубено семе, разделяне на племенните пашкули по пол и др.

Автор и съавтор е на 10 изобретения отнасящи се до механизирани на някои процеси в бубарството и създаване на нови породи и хибриди буби.

Задгранични командировки и специализации: Специализация по гренажно производство Узбекистан 1978 година, Обмяна на опит Румъния 1990, 1991, 1994 година; Полша 1979 година. По научно-техническо сътрудничество: Украйна – 1982, 1984, 1986, 1988, 1990, 1991 година; Виетнам – 1988, 1989 година; Сърбия – 1989, 1991, 1993 година.

Публикации: Научни – 87; научно-популярни – 18.

Авторски свидетелства за изобретения – 10.

Владеене на чужди езици: английски, руски.

ПАНОМИР ИВАНОВ ЦЕНОВ

Дата и място на раждане: 11 октомври 1961 година, град Враца.

Образование: Висше, ВИЗВМ – Стара Загора, 1986 година.

Специалност: Зооинженер.

Заемани длъжности:

1986 година – Технолог по бубено семепроизводство, Племенна база по бубено семепроизводство

при Опитната станция по бубарство, град Враца;

1987 година – Водещ технолог по бубено семепроизводство, Племенна база по бубено семепроизводство при Опитната станция по бубарство, град Враца;

1989 година – Научен работник, ОСБ, град Враца;

1994 – 2003 година – Директор, ОСБ, град Враца;

2006 – 2007 година – Изпълнителен директор, Национален Център за Аграрни Науки, град София;

2007 година – Директор, Регионален Център за Научно-приложно Обслужване и Опитна станция по бубарство, град Враца;

2008 година – Директор, ОСБЗ, град Враца

Научни степени и академични длъжности:

1989 година – Научен сътрудник III степен;

1991 година – Научен сътрудник II степен;

1994 година – Научен сътрудник I степен;

1996 година – Доктор;

1998 година – Старши научен сътрудник II степен (доцент);

2012 година – Професор

Научна специалност: Общо бубарство: селекция и развъждане на копринената буба, бубено семепроизводство, технология за отглеждане на бубите и производство на пашкули, преработка на пашкулите.

По-важни научни приноси:

Установява влиянието на генотипа и средата върху поглъщането,

смилането и оползотворяването на черничевия лист при копринената буба и върху фенотипната експресия на гените, контролиращи диапаузата и влиянието на някои екологични фактори върху репродуктивните способности на копринената пеперуда.

За първи път в България установява хетерозисния ефект в F_1 при признака съдържание на фиброин (чиста коприна) в пашкулната обвивка и типът на неговото унаследяване. Получената научна информация служи като теоретична база за разработване на нови методи за селекция с цел повишаване съдържанието на фиброин в копринената обвивка.

Прави анализ на състоянието и използването на генетичните ресурси в бубарството в страните от района на Черно, Каспийско море и Централна Азия. Под ръководството на проф. Ценов в 4 научни центъра, намиращи се в България, Азербайджан, Румъния и Узбекистан са изпитани 15 най-добри и разпространени в производството промишлени F_1 хибриди буби от Азербайджан, България, Турция, Румъния, Украйна, Узбекистан, Китай, Италия, Япония и Южна Корея. Въз основа на анализа на получените данни е разработена стратегия за съхранение и използване на генетичните ресурси и развитие на селекционната работа с копринената пеперуда в страните от Източна Европа и Централна Азия, приета от ФАО.

За първи път в България създава 4 нови F_1 хибрида буби, характеризиращи се с особени признаци: ларви с черна (бархетна) окраска и жълти пашкули, ларви със зebровидна окраска и златистожълти пашкули, с розов цвят на пашкула и със зелен цвят на пашкула.

За първи път в България проучва възможностите за използване в селекцията на тропически поливолтинни породи буби с цел повишаване нейната толерантност към отглеждане при неблагоприятни условия и стрес фактори. Целта на новите селекционни методи е затвърждаване в потомството на високата толерантност към неблагоприятни условия на отглеждане, характерна за тропическите породи като същевременно новосъздадените популации да имат бял цвят на пашкулите, сравнително висока продуктивност и да снасят висок процент диапаузиращи яйца. Използвайки този метод създава в съавторство три нови породи (**ВБ1**, **СБ1** и **ХБ2**), две от тях – компоненти на новия тетрахибрид **ВБ1хВраца35 х ХБ2хМерефа2** и обратната кръстоска, който е признат и утвърден от МЗХ през 2011 година и защитен със сертификат от Патентно ведомство.

Доказва, че активността на ензима лизоцим в хемолимфата на здравите буби не може да бъде използвана като признак за отбор на индивиди, породи и хибриди, устойчиви към заболявания и стрес фактори.

Доказва, че у някои белопашкулни, сравнително високопродуктивни монобиволтинни породи буби е налице генетично детерминирана толерантност към неблагоприятни условия на отглеждане, което осигурява теоретичната основа за разработването за първи път в България на оригинален метод за селекция на породи и хибриди буби с висока толерантност към неблагоприятни условия на отглеждане, посредством тестиране при провокационен режим. По този метод отбира и селектира 5 породи буби, които са изпитани като компоненти на F_1 хибриди. Използвайки този метод създава трите нови F_1 хибрида буби **Хеса1хКК х Гергана2хВеслец2**, **АСхКК х Гергана2хВеслец2** и **КК х Свила 2** и обратните кръстоски, признати и утвърдени от МЗХ и защитени със сертификати от Патентно ведомство.

За първи път в България установява унаследяването на качествените и количествените признаци и проявите на хетерозисен ефект при двойни и четворни хибриди между маркирани по пол в стадият ларва породи буби, в резултат на което разработва схема за хибридизация при която родителите на хибридите са винаги маркирани, с цел улесняване разделянето по пол.

Доказва, че при маркирани по пол в стадият ларва породи съществуват съществени различия от немаркираните породи буби по отношение стойностите на признаците в зависимост от пола.

За първи път в България разработва метод за селекция на нови маркирани по пол на стадия ларва породи буби, аналози на вече утвърдени родителски форми на промишлени хибриди посредством обратни последователни кръстосвания. По този метод създава 5 нови маркирани по пол на стадия ларва породи, изходни форми на промишлени F_1 хибриди. Създава първият в България тетрахибрид **СН1хИва1 х Магу2хНова2** и обратната кръстоска, получен от 4 маркирани по пол в стадия ларва породи буби. Новият високопродуктивен и маркиран по пол F_1 хибрид е изпитан от ИАСАС, утвърден със заповед на МЗХ и защитен със сертификат от Патентно ведомство. От 2007 година за първи път в България започна редовно промишлено производство на бубено семе от маркиран по пол в стадия ларва F_1 хибрид.

За първи път в България създава маркирани по пол в стадия лар-

ва породи от типичен японски тип (удължена форма на пашкула с прехват) и типичен китайски тип (овална форма на пашкула), което ги прави подходящи за директна промишлена хибридизация.

За първи път в света разработва оригинален метод за поддържане на маркирани по пол породи, като аналози на високопродуктивни не маркирани породи, който позволява поддържането на по-висока жизненост и продуктивност на маркираните по пол породи и спестява средства за развъдната работа.

За първи път в България разработва оригинален метод за селекция на маркирани по пол по цвят на пашкула породи буби. Използвайки този метод създава две нови маркирани по пол на стадият какавида породи, при които женските индивиди са с жълт цвят на пашкула, а мъжките – с бял. Наред с това, че са маркирани по пол по цвят на пашкула двете нови породи са от типичните японски и китайски тип, което ги прави подходящи за директна промишлена хибридизация.

Използвайки новоселекционирани маркирани по пол в стадийте ларва и какавида породи създава първият в България тетрахибрид **Лим 1** (маркирана по пол на стадии какавида) **x Ива 1** (маркирана по пол на стадии ларва) **x Леа 2** (маркирана по пол на стадии какавида) **x Нова 2** (маркирана по пол на стадии ларва) и обратната кръстоска, при който и двата изходни родителски хибрида (**Лим1 x Ива1** и **Леа 2 x Нова 2**) са маркирани по пол на стадия какавида, което води до снижаване с 92 % разходите на труд по разделянето на родителските индивиди по пол, с 27 % снижаване разходите на труд през време на папионажа, а разделянето по пол е 16 пъти по-бързо в сравнение с разделянето на какавиди, извадени от разрязаните пашкули /традиционният метод за разделяне по пол/. Установено е, че жълтият цвят на суровата коприна, получена от женските пашкули се елиминира изцяло посредством стандартното изваряване и избелване на коприната. Новият хибрид е изпитан от ИАСАС, утвърден със заповед на МЗХ и защитен със сертификат от Патентно ведомство. От 2010 година за първи път в България започна редовно промишлено производство на бубено семе от маркиран по пол по цвят на пашкула F_1 хибрид.

Установява продължителността на диапаузният период при зимуващо бубено семе, както и периодът за съхранение на зимуващото бубено семе при ниска температура (2 – 3°C), достатъчен за прекъсване на диапаузата. Доказва, че режимът за естивация и зимуване на бубеното семе би могъл да се пригажда към нуждите на семепроиз-

водството, независимо по кое време на годината са снесени яйцата.

Разработва метод за производство на бубено семе за повторни бубохранения без третиране със солна киселина, който се основава на специален режим за инкубация и отглеждане на ларвите – родители, както и подбор на породи с висок процент биволтинна кръв.

За първи път в България разработва следните два нови метода за производство на бубено семе: 1) ускорено зимуване на яйцата с цел прекъсване състоянието на диапауза и производство на бубено семе, годно за излюпване през периода от месец декември до месец април; 2) бубено семе, произведено от есенно бубохранене и съхранявано при специален режим, с цел отглеждане на бубите през лятото и есента на следващата година.

Разработва два метода за целогодишно осигуряване на бубени семена от черничевата копринена пеперуда, които са внедрени в бубеното семепроизводство.

Установява количеството погълнат и смлян от бубите черничев лист, степента на изяждане и смилаемостта на храната при чисти породи, както и проявите на хетерозис в F_1 по отношение на тези признаци.

Установява проявите на хетерозис в F_1 при отглеждане на бубите при провокационен режим, както и типа на унаследяване на толерантността към неблагоприятни условия на отглеждане, изразена с признаците жизненост на бубите и добив на пашкули от една кутийка бубено семе.

Установява балансът на сухото вещество и азотът, получени от 1 декар черничево насаждение, химичния състав на различните отпадъци от бубохраненето, както в суров вид, така и компостирани. Тези данни служат като теоретична основа за разработването на безотпадъчни технологии за производство на пашкули и естествена коприна.

Доказва, че когато черничевите листа са замърсени с тежки метали те не се отлагат в коприната, но отпадъците от бубохранене не трябва да се използват, защото има следи от тежки метали в тях. Тези данни служат като теоретична основа за разработването на технологии за отглеждане на буби и производство на пашкули в райони, замърсени с тежки метали.

Установява оптималният срок за началото на пролетното бубохранене, при който през пета възраст от развитието си ларвите изяждат и смилат най – голямо количество сухо вещество.

Провежда проучвания върху централизираното отглеждане на бубите през първите три възрасти и прави задълбочен анализ на неговата икономическа ефективност.

Изпитва и предлага за внедряване в практиката нови методи за оценка на пашкулите, водещи до стимулиране производителите на висококачествена продукция.

Разработва и внедрява в практиката подобрена, трудоспестяваща технология за отглеждане на буби. Установява, че при тази технология добивът на сурови пашкули от една кутийка при отглеждане на чисти породи е 33,75 – 35,10 килограма и разходите на труд за производството на 1 килограм сурови пашкули възлизат на 2.97 часа, а разходите на труд за отглеждане на една кутийка буби – 103.91 часа. За сравнение при традиционните технологии, използвани за отглеждане на бубите досега в България разходите на труд за производството на 1 килограм сурови пашкули са 3.94 – 5.63 часа и за отглеждане на една кутийка – 122.79 – 164 часа. Следователно подобрената технология води до снижаване разходите на труд за производството на 1 килограм сурови пашкули с 24.62 – 47.25% и разходите на труд за отглеждане на една кутийка буби с 15.38 – 36.64%. Технологията е внедрена в производството.

Разработва технология за свилоточене, изваряване и багрене на естествена коприна и производство на прежда, подходяща за изработване на ръчни и машинни плетива. Технологията е внедрена в производството.

За първи път в България създава оригинална изкуствена храна за отглеждане на буби през целия ларвен период и производство на пашкули, които не се отличават съществено от тези, получени при хранене на бубите с черничев лист. Посредством новата храна е възможно отглеждането на буби по всяко време на годината и по такъв начин се преодолява сезонният характер на бубарството. Храната е внедрена в производството през 2010 и 2011 година.

Разработва стратегии за възраждане и развитие на бубарството и малките копринарски предприятия в страните от района на Черно, Каспийско море и Централна Азия, които са приети от ФАО.

Разработва регионална стратегия за страните от Европа, Африка, Близкия Изток и Централна Азия, както и глобална такава за развитие производството на ръчно изработени изделия от естествена коприна, която е приета от ФАО.

Прави анализ за състоянието на селекционната работа с копринената пеперуда в България и разработва стратегия за бъдещото и развитие.

Разработва стратегия за развитие на бубарството в страните от района на Черно, Каспийско море и Централна Азия, базирана върху разнообразяване на продуктите от бубарското производство, която е приета от ФАО.

Разработва стратегии за възстановяване и развитие на бубарството в България.

Прави анализ на състоянието и тенденциите за използване на черницата и копринената буба за не-текстилни цели. Прави препоръки за развитие използването на продуктите от бубарството за не-текстилни цели в страните от Балканския полуостров.

Други дейности:

2000 – 2002 година – Национален директор за България на проект TCP/BUL/0065 “Възстановяване на бубарството”, финансиран от Международната организация по прехрана и земеделие, ФАО.

2005 година и досега – Председател на “Международна асоциация по коприната на страните от Източна Европа и ОНД” (БАКСА), обединяваща 18 държави.

2003 – 2006 година – нещатен международен консултант към ФАО, Департамент по хранителни и земеделски индустрии, Рим, Италия с мисии в Италия, Турция, Грузия, Азербайджан и Узбекистан.

2002 – 2008 година – член на международна експертна група по генетичните ресурси в бубарството при ФАО, включваща специалисти от Япония, Ю. Корея, Китай, Индия, Франция и Италия.

2006 – 2008 година – член на международна експертна група по развитие производството на “hand made” копринени изделия и малките копринарски предприятия при ФАО.

2006 – 2008 година – национален експерт по програма COST на Европейския съюз.

2007 година и досега – член на редакционната колегия на международното научно списание по бубарство *Sericologia*, което се издава във Франция.

2010 година и досега – член на редакционната колегия на международното научно списание *Agrarian - Economic Science and Technologies*, издавано в Грузия.

2011 година и досега – Съветник по науката, *Silk Society of India*.

Членство в чуждестранни и български организации, съюзи и съвети:

Индийска академия по бубарство и редколегия на научното списание Indian Bulletin of Sericulture.

Съюз на учените в България.

Научен съвет на опитните станции от Северна България при ССА.

Научен съвет на Института по животновъдни науки - Костинброд.

Редакционна колегия на списание „Животновъдни науки”.

Посещения в чужбина с цел специализации и обмяна на опит:

1988 г. Украйна, Селскостопанска академия, Институт по бубарство в гр. Мерефа, Предприятие за производство на бубено семе в Миргород, специализация по бубено семепроизводство – 20 дни.

1991 г. Украйна, Селскостопанска академия, Институт по бубарство, Мерефа, Участие в международна конференция по проблемите на световното бубарство, 1 седмица

1995 г. Южна Корея, Институт по бубарство и ентомология, гр. Сувон, Участие в курс за обучение по мениджмънт на бубарството, 45 дни.

1998 г. Гърция, Научноизследователска станция по земеделие, гр. Комотини, ръководител на съвместен изследователски проект, 5 дни.

1998 г. Украйна, Институт по бубарство, Мерефа, Участие в международна конференция по бубарство, 1 седмица

1998 г. Египет, Земеделска фирма Агромиер, Кайро, ръководство на съвместен изследователски проект, 1 седмица

1999 г. Египет, Кайро 18-ти Международен конгрес по бубарство, участие с 2 научни съобщения, 1 седмица.

2000 г. Гърция, Научноизследователска станция по земеделие, гр. Комотини, ръководител на съвместен изследователски проект, 5 дни.

2002 г. /февруари/ Тайланд, Банкок, Министерство на земеделието, Департамент по научно обслужване на земеделието, специализация по организация, управление и научно обслужване на бубарството, 10 дни

2002 г. Китай, Ханжоу, Национален университет на провинция Зеджиянг, специализация по обучение и подготовка на кадри с висше образование в областта на бубарството, 10 дни

2002 г. Южна Корея, Сувон и Дае-гу, Кюн-пу национален университет, специализация по преработка на естествена коприна и производство на готови изделия, 10 дни

2002 г. /септември/ Тайланд, Банкок, 19-ти Международен конгрес по бубарство, участие с поканен научен доклад, 7 дни

2002 г. Гърция, Солун, Седми Европейски конгрес по ентомология, научна конференция “Нови перспективи пред Европейското бубарство”, участие с поканен научен доклад, 5 дни.

2002 г. Гърция, Атина, Международна конференция по бубарство, участие с научен доклад, 4 дни.

2003 г. Италия, Рим, ФАО, Международен консултант на ФАО, 7 дни.

2003 г. Азербайджан, Международен консултант на ФАО, 7 дни.

2003 г. Грузия, Международен консултант на ФАО, 7 дни.

2003 г. Узбекистан, Международен консултант на ФАО, 7 дни.

2004 г. Италия, Рим, ФАО, Международен консултант на ФАО, 3 месеца

2005 г. Италия, Рим, ФАО, Международен консултант на ФАО, 4 месеца.

2005 г. Ташкент, Узбекистан, Консултант на ФАО по организацията на „Международен симпозиум по бубарство на страните от Черноморско-Каспийско-Централно азиатския регион”, 15 дни

2006 г., Бурса, Турция – консултант на ФАО по въпросите на малките копринарски предприятия и ръчно изработени изделия, 10 дни.

2006 г. Букурещ, Румъния, участие в 4-тата среща на Съюза на Европейските академии за наука в областта на земеделието, храните и природата и посещение на бубарското обединение “Sericarom”, 5 дни.

2007 г. Гърция, Научноизследователска станция по земеделие, гр. Комотини, преговори за представяне на съвместен проект по 7-ма Рамкова програма на ЕС, 3 дни.

2007 г. Япония, Университет на Кюшу, гр Фукуока, Университет на Киото, гр. Киото, Институт по генетични ресурси, участие в конференция с поканен доклад и сключване на договор за научно-технически сътрудничество, 7 дни.

2007 г. Румъния, Научен институт по биоинженерство, биотехнология и опазване на околната среда, Букурещ, участие в международна научна конференция с поканен доклад и председател на секция, 7 дни.

2007 г. Тайланд, Институт по бубарство на кралица Сирикит, участие с поканен доклад в Тайландския панаир на коприната, проведен през м. август в гр. Банкок, 7 дни

2007 г. Румъния, посещение на Университета по земеделие и ветеринарна медицина в гр. Клуж Напока и участие с научни доклади в „36-та международна сесия за научни комуникации“, организирана от Университета по земеделие и ветеринарна медицина, Букурещ и проведена през м. ноември в гр. Букурещ, 7 дни

2008 г., Индия, март, участие в „Международна конференция по тенденциите на биотехнологиите в бубарството“, 27 – 29 март, СК Университет, Анантапур, 7 дни

2008 г., Бахрейн, март, проучване на пазара за копринени изделия, 2 дни

2008 г., Румъния, април, участие в международната конференция „Бубарството в третото хилядолетие - традиция и съвременна биотехнология в 7-ма РП“, 17 – 18 април, Университет по селскостопански науки и ветеринарна медицина, гр. Клуж Напока, 4 дни.

2008 г., Румъния, участие в международната конференция „Оползотворяване на страничните продукти и отпадъците от земеделието посредством прилагане на съвременни технологии за преработка“, 1 – 3 юли, Букурещ.

2008 г., Гърция, участие в 21-ят международен конгрес по бубарство и 4-ата среща на Черноморско - Каспийско - Централноазиатската асоциация по коприната /БАКСА/, 3 – 6 ноември, Атина.

2009 г., Румъния, участие в международен семинар на тема „Използване на отпадъците и страничните продукти от бубарството във фитотерапията и за други нетекстилни цели“, 2-3 април, Институт по биоинженерство, биотехнологии и опазване на околната среда, Букурещ.

2009 г. Молдова, посещение на институти от Молдовската академия на науките, април.

2009 г., Китай, участие в „2009 Международен форум по коприната“, проведен от 18 до 20 октомври в гр. Ханджоу, като и посещение на различни места, свързани с бубарското производство в Китай, 10 дни.

2010 г., Тайланд, участие в „Международна конференция по бубарство и конкурс за копринени изделия на страните от Югоизточна Азия /АСЕАН/“, 22 - 27 август, гр. Нонтабури, 10 дни.

2010 г., САЩ, посещение на компанията Ентогенетикс, гр. Шарлет, ноември, Северна Каролина, 10 дни.

2011 г., Австрия, Участие в международен курс за обучение, орга-

низиран от Световната банка на тема „Agricultural Trade Course for the Europe and Central Asia Region” , февруари, Виена, 5 дни.

2011 г. , Румъния, организатор на международната научна конференция „Бубарството за производство на разнообразни продукти – нови тенденции за развитие“ и в 5-тата среща на БАКСА, април, Букурещ, 5 дни.

2011 г., Румъния, участие в международен семинар на тема „Бубарство и земеделие – здрава връзка между България, Гърция и Румъния”, септември, Букурещ, 3 дни.

2011 г., Тайланд, участие в 22-я международен конгрес по бубарство, декември, Чианг Май, 10 дни.

2013 г. Италия, организатор на 6-тата международна конференция на БАКСА „Изграждане на стойностни вериги в бубарството”, 7 – 12 април, гр. Падуа.

2013 г. Руанда, посещение на Националния център по бубарство и повечето бубарски инфраструктури в страната, юли, 14 дни.

2014 г. Индия, участие в 23-я Международен конгрес по бубарство, проведен в гр. Бангалор, Индия, ноември, 7 дни.

2015 г. Румъния, организатор на 7-мата международна конференция на БАКСА, „Биологичното бубарство – състояние и бъдеще”, проведена в гр. Синая, април, 5 дни.

Награди и отличия:

1996 г. – удостоен със званието почетен професор на Научния институт по бубарство, Харков при Украинската академия на селскостопанските науки.

2006 г. – удостоен от Председателя на НЦАН с почетна грамота за големи заслуги за развитието на бубарската наука по случай 110 годишнината от създаването на ОСБ - Враца.

Ръководство на научни проекти и др.: Проф. д-р П. Ценов е участвал в:

- 9 научноизследователски проекта, финансирани от ССА, на 3 от които е бил ръководител.

- 9 научноизследователски проекта, финансирани от НФ „Научни изследвания”и фонд СТП при МОН и Министерството на промишлеността, на 4 от които е бил ръководител.

- 2 проекта, финансирани от ФАО, на които е бил ръководител.

- 18 международни научни проекта за съвместна изследователска дейност на двустранна основа, на 15 от които е бил ръководител.

Бил е научен ръководител на двама докторанти, защитили успешно дисертациите си. Рецензирал е две успешно защитени дисертации за получаване на образователната и научна степен доктор.

Научни публикации и авторски свидетелства: През целия си научен стаж досега самостоятелно и в съавторство е публикувал 200 научни труда, от които 63 в чуждестранни научни списания и международни научни конференции в чужбина, 10 книги и монографии, от тях две в чужбина. Има публикувани и значителен брой научно-популярни статии.

Автор е на 6 промишлени хибрида буби, защитени със сертификати от Патентно ведомство.

ЗДРАВКО МИНКОВ ПЕТКОВ

Дата и място на раждане: 18 януари 1962 година, град Враца.

Образование: Висше, Висш Селскостопански Институт, Пловдив, 1987.

Специалност: Полевъдство.

Заемани длъжности:

1986 година – Агроном, ТКЗС, село Три Кладенци, Врачанско;

1988 година – Научен работник, ОСБ, град Враца;

2003 – 2007 година – Ръководител, филиал ОСБ, град Враца, Зам. Директор, РЦНПО, град Враца, Член на Управителния съвет на Северозападен Агротехпарк при НЦАН.

Научни степени и академични длъжности:

1988 година – Научен сътрудник III степен;

1992 година – Научен сътрудник II степен;

1995 година – Научен сътрудник I степен;

1998 година – Доктор;

1998 година – Почетен Професор на Украинският Научно Изследователски Институт по бубарство, град Мерефа, Украйна;

2002 година – Старши научен сътрудник II степен (доцент).

Научна специалност: Селекция, агротехника и експлоатация на черницата.

По-важни научни приноси: За пръв път у нас провежда комплексно проучване на черничевият колекционен фонд при ОСБ Враца. Установени са съществени различия в стойностите на морфологичните признаци и продуктивността на отделните видове и сортове черница.

Разработва оригинална методика за изучаване на растителните ресурси при черницата, в която освен върху морфологичните и продуктивни признаци се обръща внимание върху оползотворяването на черничевите листа от бубите и се прави икономическа оценка на черничевите форми.

Определя средните срокове за протичане на основните фенологични фази при отделните сортове и видове черница.

Изследва влиянието на температурата на въздуха върху фенологичното развитие на черницата и зависимостите между температурата на въздуха и срока за начало на вегетацията на черницата в условията на Северозападна България. Установява, че долния температурен праг на черницата е 5° С и всички температури над него са ефективни за нейната вегетация. На тази основа разработва оригинална методика за прогнозиране настъпването на фенологичните фази при черницата.

Проучва динамиката на някои елементи от микроклимата в черничевите насаждения. Установено е, че гъстотата на засаждане и формиране на дърветата пряко влияят върху температурата и относителната влажност на въздуха, в резултат на което във всяко насаждение се формира собствен микроклимат.

За пръв път в областта на нашата бубарска наука и практика комплексно проучва най-важните количествени признаци на черницата и определя корелациите между тях и продуктивността на черницата.

Провежда комплексно проучване върху наторяването с азотни и фосфорни торове в компактните черничеви насаждения и тяхното влияние върху агрохимическите показатели на почвата, продуктивността на черницата и развитието и продуктивността на копринената буба. За пръв път у нас проучва балансираното торене на черничевите насаждения с всички основни макро и микроелементи.

Определя икономическата ефективност на технологията за производство на черничеви листа, торенето с различни торови норми и производството на пашкули в бубарски ферми.

Провежда оригинално за бубарската наука у нас изследване върху възможностите за използване на биомасата от черничевите насаждения в България и установява, че с възможностите на черницата за получаване на огромни количества биомаса с разностранно и пълно приложение позволява бъдещото развитие на бубарството като част от алтернативното екологично земеделие.

Проучва отпадъците от бубохраненето, черничеви клонки, изпражнения и е доказва, че е възможно производството на компост в различни варианти, като е разработена и предложена на практиката безотпадъчна технология за производство на пашкули в частни бубарски ферми.

Установява влиянието на различни породи и хибриди на копринената буба, срокове на пролетни племенни бубохранения, повишени концентрации на тежки метали в черничевите листа и на различни местни и интродуцирани черничеви сортове върху стойностите на признаците, характеризиращи поглъщането, смилането и оползотворяването на черничевия лист.

Проучва влиянието на тежките метали върху биологията, продуктивността и репродуктивните признаци на копринената пеперуда и тяхното разпространение в организма на копринената пеперуда и нейните продукти, което позволява бубохраненето да се прилага като уникален високоефективен биометод за очистване на замърсени с тежки метали почви и осигуряване на доходен поминък на местното население.

Изучава влиянието на някои растежни стимулатори, като „Агростемин” и „Силк” върху развитието и продуктивността на черницата и копринената пеперуда.

Основните научно-приложни приноси се свеждат до:

За пръв път в България проучва влиянието на някои растежни регулатори върху кълняемостта на черничевото семе. Направени са първите стъпка по изучаване на черничевите съплодия и възможностите за тяхното разностранно използване.

Разработва три варианта за експлоатация на черничевите насаждения, позволяващи провеждането на късно пролетни бубохранения в зависимост от агротехниката на насаждението, броя на бубохраненията и климатичните условия през годината, без да се получат съществени различия в продуктивността на бубите в сравнение с нормалното пролетно бубохранене.

Разработва екологично съобразена технология за създаване и експлоатация на черничеви насаждения, снижаваща разходите на труд и себестойността на получаваните черничеви листа.

Провежда сравнително проучване на редица перспективни местни и интродуцирани сортове и форми черница и тяхното влияние върху развитието и продуктивността на копринената буба.

Разработва проекти за бубарски ферми за производство на пашкули, чието внедряване ще даде възможност за реструктуриране на българското бубарство от дребно и неефективно към производство на пашкули от фермерски тип, както в развитите в бубарството страни, като Япония, Ю. Корея, Бразилия и др.

Като участник в научни колективи са разработени и внедрени в производството:

- Модел на модулни ферми за производство на пашкули в частни фермерски стопанства през целия вегетационен период на черницата;
- Безотпадъчна технология за производство на пашкули и технология за изграждане на черничеве насаждения покрай пътни магистрали замърсени с тежки метали, непозволяващи производството на друга екологично чиста селскостопанска продукция.
- Технология за по-добро оползотворяване на обработваемата площ чрез отглеждане на междуредови култури в черничевите насаждения.

Посочените приноси засягат актуални научни и научно-приложни проблеми на бубарството. По своята оригиналност и значимост те обогатяват съществуващите теории и знания и тяхното ефективно използване в бубарството.

Взема участие при осъществяването на съвместни проекти с учени от Украйна, Румъния, Гърция, Египет, Азербайджан и др.

Член на Направляващ Комитет по проект „Разработване на Регионална Иновационна стратегия на СЗРП и СЦРП” (2003 – 2006 год.).

Участва в Управителния съвет на Фондация „Тодор Рачински”.

Председател на Областното Ръководство на Асоциация „Семена и Посадъчен Материал“ (2002 – 2009 год.).

Заместник Председател е на съюза на агрономите в България, клон Враца.

Член на е Управителния съвет на Съюза на Учените клон Враца.

Член на Научен Съвет при ОСБ – Враца.

Член на Научен Съвет при РЦНПО – Враца (2003 – 2007 год.).

Член на Експертен съвет „Растениевъдство” при НЦАН (2004 – 2006 год.).

Задгранични командировки: 1989 год. Украйна, Селскостопанска академия, Институт по бубарство в гр. Мерефа, специализация по селекция и агротехника на черницата – 10 дни;

• 1999 год. Либия. Бубарска кооперация, Триполи. Оказване опит по създаване на черничеве насаждения, 7 дни;

• 2000 год. Южна Корея, Институт по бубарство и ентомология, гр. Сувон, Участие в курс за обучение по мениджмънт на бубарството, 45 дни;

- 2007 год. Румъния, посещение на Университета по земеделие и ветеринарна медицина в гр. Клуж Напока и участие с научни доклади в „36-та международна сесия за научни комуникации“, организирана от Университета по земеделие и ветеринарна медицина, Букурещ и проведена през м. ноември в гр. Букурещ, 7 дни;

- 2008 год., Румъния, участие в международен семинар на тема „Използване на отпадъците и страничните продукти от бубарството във фитотерапията и за други нетекстилни цели“, 2 – 3 април, Институт по биоинженерство, биотехнологии и опазване на околната среда, Букурещ;

- 2009 год. Молдова, посещение на институти от Молдовската академия на науките, април.

През 1996 година е удостоен със званието почетен професор на Научния институт по бубарство, Харков при Украинската академия на селскостопанските науки.

През 2006 година е удостоен от Председателя на НЦАН с почетна грамота за големи заслуги за развитието на бубарската наука по случай 110-годишнината от създаването на ОСБ – Враца.

Здравко Петков е участвал в:

- 10 научноизследователски проекта, финансирани от ССА, на 3 от които е бил ръководител.

- 7 научноизследователски проекта, финансирани от НФ „Научни изследвания“ и фонд СТП при МОН и Министерството на промишлеността,

- 2 проекта, финансирани от ФАО,

- 18 международни научни проекта за съвместна изследователска дейност на двустранна основа.

Публикации: Научни – 180; в т.ч. 40 в чуждестранни списания; научно-популярни – 110.

Владеене на чужди езици: руски и английски.

ЙОЛАНДА БОГДАНОВА ВАСИЛЕВА

Дата и място на раждане: 3 февруари 1963 година, град Бяла Слатина.

Образование: Висше, ВИЗВМ – Стара Загора – 1986 година.

Специалност: Зооинженер.

Заемани длъжности:

1986 година – Технолог, СП „Текстилни влакна”, град Бяла Слатина;

1987 година – Технолог по бубено семепроизводство, ОСБ, град Враца;

1991 година – Научен работник, ОСБ,

град Враца;

2007 година – Зам. Директор, РЦНПО, град Враца;

2008 – 2010 година – Зам. Директор, ОСБЗ, град Враца;

2008 година – продължава – Член на Управителния съвет на ДП ОСБЗ – Враца.

Научни степени и академични длъжности:

1991 година – Научен сътрудник III степен;

1997 година – Научен сътрудник II степен;

2000 година – Научен сътрудник I степен;

2006 година – Доктор;

2010 година – Главен асистент;

2014 година – Доцент.

Научна специалност: Генетика, селекция и развъждане на копринената пеперуда.

По-важни научни приноси: Разработва проблемите на партеногенезата в България. За първи път у нас извършва третиране за партеногенетично развитие на породи от генетичния фонд при ОСБ, град Враца, както и на техни хибридни комбинации. Проучва възможностите за създаване на хибриди от типа партеноклон по порода.

Провежда селекция на породи и хибриди буби, отличаващи се с повишена толерантност към неблагоприятни условия на отглеждане, както и на такива с високо тегло и свиленост на пашкулите. Разработва методика за селекция и развъждане на копринената пеперуда по отношение повишаване продуктивността от коприна.

Публикации: Научни 99, в т.ч. 15 в чужбина; Научно-популярни – 10.

Авторски свидетелства за изобретения – 2.

Владеене на чужди езици: руски и английски.

ДИАНА АРКОВА ПАНТАЛЕЕВА

Дата и място на раждане: 31 октомври 1975 година, град Враца.

Образование: Висше, Югозападен Университет „Неофит Рилски“, град Благоевград.

Специалност: Агромениджмънт, Магистър.

Заемани длъжности:

1999 – 2000 година – Агромениджър, „Пиковит“ ООД, град София;

2001 – 2006 година – Агромениджър, „Ивагус“ ЕООД, град Враца;

2007 – 2015 година – Асистент, Опитна станция по бубарство и земеделие, град Враца.

Научни степени и академични длъжности:

2007 година – Научен сътрудник III степен

2010 – 2015 година – Асистент

Научна специалност: Селекция и развъждане на копринената буба.

По-важни научни приноси: Извършва поддържане и възпроизводство на породите в генофонда на копринената пеперуда в България, в т.ч. български породи и породи интродуцирани от Украйна, Испания, Италия.

Провежда селекция на нови белопашкулни породи по метода на разлагане на чужди хибриди.

Извършва подборителска работа с породи буби, маркирани по пол на стадии яйце и ларва.

Като участник на научен колектив разработва „Иновационна стратегия за развитие на земеделието в северозападния район на планиране в условията на реално членство на Р. България в Европейския съюз за периода 2007 – 2013 година”.

Публикации: Научни – 10, в т.ч 4 в чужбина, научно-популярни – 5. Владеене на чужди езици: английски и руски.

РЪКОВОДИТЕЛИ И НАУЧНИ РАБОТНИЦИ В БИКС ХАРМАНЛИ

РАДИ ХРИСТОВ

Бил е агроном в ОСБ, град Враца през 1936 година, На същата длъжност – агроном-ръководител на Бубарския участък в Харманли е работил от 1937 до 15 май 1942 година.

Написал е: Христов, Р. (1940) Мускардината (киреч) – най-опасната болест по бубите. Харманли.

ИВАН КОЖУХАРОВ

Постъпва през 1936 година като специалист по бубарство към Бубарски участък в Харманли. От 1943 до 1945 година е директор на Бубарската станция в Харманли.

МИЛКА Д. ПЕНЕВА

Ръководи Бубарския участък в Харманли от 15 май до края на 1942 година. Директор е на Бубарската станция Харманли от 1945 до 1946 година.

Автор е на труда: Пенева, М. (1947) Задачи и методи за подобряване на черницата. Доклади и инструкции за задачите и методите на работа при бубарските станции и контролни институти в България. Министерство на земеделието и държавните имоти, 4.

ДИМИТЪР НАНЕВ ХРИСТОВ

Дата и място на раждане: 7 март 1916 година, село Ябълково, Хасковско.

Образование: Висше агрономическо.

Заемани длъжности:

1939 – 1945 година – Агроном, Любимец, Хасковско;

1945 – 1947 година – Директор, ОСБ, град Враца;

1947 – 1976 година – Директор, БИКС, град Харманли;

1983 – 1985 година – Нещатен научен сътрудник, БИКС, град Харманли.

Научни степени и академични длъжности:

Старши научен сътрудник II степен

Научни специалности: Селекция и развъждане на копринената пеперуда, държавно изпитване на нови местни и вносни породи и хибриди буби и контрол на произвежданите у нас и вносни бубени семена.

По-важни научни приноси: Автор е на две породи буби – *Марица 3* и *Марица 4*. Автор е съвместно с Димитър Стоилов на черничевия сорт *Тракия 6*.

Публикации: повече от 30, по-важните от които са следните:

Кожухаров, Ив., Д. Христов, А. Янков, (1960) Пълно ръководство по бубарство. София, Земиздат.

Христов, Д., Г. Динов, (1956) Бубарството в ТКЗС. София.

Янков, А., Г. Динев, Д. Христов, (1959) Наръчник по бубарство и черничарство. София, Земиздат.

Кожухаров, Ив., А. Бъчваров, Д. Христов, (1962) Сравнително конкурсно изпитване на нови пашкулни типове и кръстоски. Известия на ЦНИИЖ Костинброд, 14.

Христов, Д., Кр. Захариева, (1981) Проучване на нови български хибриди на копринената буба. 1. Резултати от станционен изпитване. Животновъдни науки, 6.

Христов, Д., Кр. Захариева, (1982) Проучване на нови български хибриди на копринената буба. 2. Резултати от конкурсно изпитване. Животновъдни науки, 6.

ДИМИТЪР СТОИЛОВ ДИМИТРОВ

Научен сътрудник в БИКС Харманли от 1955 до 1981 година.

Научна специалност: селекция и агротехника на черницата.

Димитър Стоилов е автор съвместно с Димитър Христов на черничевия сорт *Тракия 6*.

По-важни публикации:

Стоилов, Д., Кр. Захариева, Ст. Караиванов, Ал. Александров, (1970) Агротехника и експлоатация на черницата. в-к „Хасковска трибуна“, 60.

Караиванов, Ст., Ал. Александров, Д. Стоилов, Кр. Захариева, (1979) Планиране на черничевии насаждения. в-к „Хасковска трибуна“, 5.

Стоилов, Д., Ст. Караиванов, Ал. Александров, Кр. Захариева, (1984) Преоблагородяване на млади и подмладяване на стари черничевии насаждения. в-к „Нов живот“, Кърджали, 63.

Караиванов, Ст., Д. Стоилов, Ал. Александров, Кр. Захариева, (1981) Да се възроди старата слава. в-к „Хасковска трибуна“, 63.

Караиванов, Ст., Д. Стоилов и др., (1981) Проучване на механизирана линия тип „Малби“ за промишлено отглеждане на бубите през IV и V възраст. Селскостопанска техника, 4.

Иванов, Д., Д. Христов, Ст. Хубенов, Д. Стоилов, (1961) Организация на кооперативното бубохранене. Хасково, 45 стр.

През периода 1946 – 1956 година в БИКС Харманли са работили като специалисти, асистенти и научни работници следните лица:

ВЕЛИЧКО МАРИНОВ ПАПАЗОВ

ТОДОР СТОЯНОВ ГЕОРГИЕВ

ГЕНО ПЕТКОВ АБАДЖИЕВ

ГОСПОДИН ТОДОРОВ ДИНЕВ

Господин Динев е автор на няколко публикации:

Динев, Г., Д. Христов, (1953) Бубарството в ТКЗС. София, 132 стр.

Динев, Г., А. Бъчваров, (1954) Бубарство и първична обработка на пашкулите. София, 264 стр.

Златаров, А., И. Иринчев, Г. Динев, (1957) В помощ на младите пашкулопроизводители. София, 95 стр.

Иринчев, Й., Г. Динев, Д. Димитров, (1958) Практическо ръководство по бубарство, София, 139 стр.

БОРИС ПЕТКОВ ГЕОРГИЕВ

Борис Петков Георгиев по-късно става член на ръководството на СП „Текстилни влакна“ и на ДСО „Сирма“ Пловдив.

ПЕТКО МИТОВ ПЕТКОВ

Дата и място на раждане: 17 ноември 1939 година, град Харманли.

Образование: Висше, ВССИ „Георги Димитров“ София, задочно икономика ВИИ „Карл Маркс“ София

Специалност: Агромениджмънт, Магистър.

Заемани длъжности:

1965 година – Ръководител на филиал, ТКЗС, град Харманли;

1970 година – Научен сътрудник, БИКС, град Харманли,;

1975 година – Зам. Председател и Председател, АПК, град Харманли;

1978 година – Главен Директор, ПАК, град Харманли; Секретар по селското стопанство в Общински комитет на БКП Харманли; Председател, АПК, град Харманли до закриването му.

Научни специалности: Унаследяване на количествени и качествени признаци при хибридизацията на копринената пеперуда. Изпитване на нови породи и хибриди буби от роден или чуждестранен произход. Контрол на произвежданите у нас и внасяни от чужбина бубени семена.

По-важни приноси: Със съдействието на Петко Петков и финансиране от АПК Харманли в двора на БИКС Харманли се изграждат халета в които се монтират две японски автоматизирани линии за отглеждане на бубите през първите и последните възрасти. Осъществява моделно внедряване на промишлена технология за отглеждане на бубите.

По негов проект е създаден ПАК по бубарство в град Харманли, в състава на който влизат двете научни станции във Враца и Харманли, гренажните предприятия във Враца, Берковица, Пловдив и Харманли, свилоточните предприятия в Хасково, Харманли и Свиленград и черничевите насаждения на територията на Хасковски и Кърджалийски окръг.

Със съдействието на ДСО „Текстилни влакна“ е обновена технологията и машинния парк в свилоточенето, като старите свилоточни машини „Баталия“ са заменени с нови японски свилоточни автомати с три пъти по-висока производителност и по-добро качество на грежа.

Под негово ръководство се произвеждат копринени персийски килими, които намират изключително добър прием в чужбина при цени от над 1000 долара за един кв. метър.

Всичко това са сериозни преобразования в отрасъла, които превърнаха една трудоемка, ниско рентабилна дейност във високопродуктивен отрасъл на селското стопанство и на международния пазар. През периода 1975 – 1985 година ПАК по бубарство в Харманли е единствен в света по компактност и напълно затваря веригата на производство: земя – наука – производство – краен продукт.

За цялостната му дейност е награден със „Златен орден на труда“.

Задгранични командировки: Д. Р. Корея, Узбекистан и др.

Публикации: 6 броя научни статии.

КРАСИМИРА ВАСИЛЕВА ЗАХАРИЕВА

Дата и място на раждане: 29 декември 1951 година, град Харманли.

Образование: Висше, ВСИ „Васил Коларов“ Пловдив, 1975 година.

Специалност: Полевъдство.

Заемани длъжности:

1976-2011 година – Научен сътрудник, БИКС, град Харманли.

Научни степени и академични длъжности:

1976 година – научен сътрудник;

1990 година – доктор. Защита на дисертация на тема „Проучване на методи за повишаване жизнеността и продуктивността на копринената пеперуда при селекционно племената работа и гренажното производство“.

Научна специалност: Изпитване на нови български и вносни хибриди буби и контрол на произвежданите у нас и вносни бубени семена. Участва в колектива по селекция на копринената пеперуда в т.ч. и на породи белязани по пол, и в колектива на внедряване на промишленото пашкулопроизводство.

По-важни научни приноси: Изучава екологичната пластичност на внедрените в практиката хибриди на копринената пеперуда.

Изпитва български хибриди буби, както и на такива внесени от СССР, Полша и др.

Проучва хибридни кръстоски между моно и биволтинни породи на копринената буба и жизнеността и продуктивността в F_1 потомства.

Изпитва възможностите за използване на последователно обратно кръстосване в селекционната работа с копринената пеперуда.

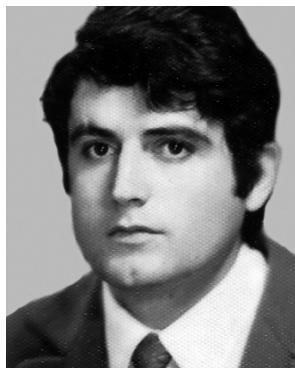
Усъвършенства технологията за производство на хибридни бубени семена – жизненост и продуктивност на копринената буба в зависимост от влиянието на физиологичния брак в сноските; жизненост и продуктивност на копринената буба в зависимост от продължителността на живот на женските пеперуда.

Съавтор е на хибридите **157 К х С 3080** и **Свила 2002**.

Задгранични командировки: Северна Корея, 1987 година; Южна Корея, 1995 година.

Публикации: 20 научни и 5 научно популярни.

СТОЯН ТОДОРОВ КАРАИВАНОВ

Дата и място на раждане: 18 октомври 1948 година, град Любимец.

Образование: Висше, ВСИ „Васил Коларов“, град Пловдив, 1972 година.

Специалност: Лозаро-градинарство, следдипломна специализация по лозарство.

Заемани длъжности:

1973 година – Ръководител на производствен участък, АПК, град Харманли;

1977 година – Научен сътрудник, БИКС,

град Харманли.

Научни степени и академични длъжности:

1973 година – научен сътрудник

1989 година – доктор. Защита на дисертация на тема „Проучване върху самостоятелното и комбинирано влияние на температурата, хранителната норма и хранителната площ върху развитието и продуктивността на черничевата копринена пеперуда (*Bombyx mori L.*)“;

1993 година – старши научен сътрудник втора степен

Научна специалност: технология на отглеждане на копринената буба.

По-важни научни приноси: Основна част от научните му приноси са свързани с въвеждане на промишлени технологии на отглеждане на копринената буба в практиката, свързани по конкретно с проучване на:

- Различни видове лек тип бубарници и полиетиленови конструкции тип „Полимерстрой“ в условията на Югоизточна България;
- Механизирани линии тип „Малби“ за отглеждане на бубите през първите и последните възрасти от тяхното развитие;
- Някои елементи от технологията на отглеждане на бубите: самостоятелно и комбинирано влияние на температурата, хранителната норма и хранителната площ, влияние на момента на прекратяване на храненето на бубите при захрастването;
- Влияние на по-късното започване на бубохраненето;

- Влияние на нарушаване на някои фактори на външната среда, отглеждане на копринената буба с изкуствена храна;

- Възможности за намаляване кратността на хранене на бубите през последните възрасти, инкубация на хибридни бубени семена;

- Изпитване на пластмасов храст за завиване на пашкулите.

Провежда оригинални проучвания, свързани с:

- Метод за преработка на черничев лист, авторско свидетелство, № 49683, 1980 година, бюлетин № 12, София, 1981;

- Метод за изхранване гъсениците на копринената пеперуда. Авторско свидетелство № 91696, 1981, бюлетин № 4, София, 1982;

Работи по два международни проекта:

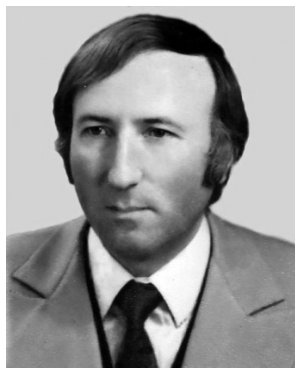
- Проучване възможността за отглеждане на черничевата копринена буба в Мозамбик;

- Създаване на съвместно Българо-Виетнамско предприятие за производство и преработка на пашкули.

Задгранични командировки: САНИИШ Узбекистан, НИИИШ, град Мерефа, Украйна

Брой публикации: 32 научни и над 40 научно популярни.

АНТОН АЛЕКСАНДРОВ СТОЯНОВ

Дата и място на раждане: 18 септември 1942 година, село Главан, Старозагорско.

Образование: Висше, ВСИ „Георги Димитров“ София, 1969 година.

Специалност: Селекция.

Заемани длъжности:

1969 година – Главен агроном, ТКЗС, село Троян; село Българин, Хасковско;

1977 година – Научен сътрудник и Директор, БИКС, град Харманли.

Научни степени и академични длъжности:

1977 година – научен сътрудник;

1990 година – доктор. Защита на дисертация на тема „Размножаване на черницата чрез вкореняване на зрели стъблени резници“

1992 – 2005 година – старши научен сътрудник втора степен

Научна специалност: селекция, размножаване и агротехника на черницата. Държавно изпитване на нови български и чужди породи и хибриди на копринената пеперуда и сортове черница. Като член на подкомисия по бубарство и на пленума на Държавната сортова комисия допринася за признаване и райониране на най-добрите български и чужди сортове и хибриди черници и буби. Отговаря за държавния контрол на произвежданите в страната и внасяните от чужбина бубени семена

По-важни научни приноси: Най-важният негов научен принос с голямо практическо значение е разработване на цялостна технология за ускорено производство на сортови черници чрез вкореняване на зрели резници. Последователно са анализирани:

- Използване на индолил-маслената киселина като растежен стимулатор;
- Влиянието на резници взети от различни части на презимуващи латораста;
- Влиянието на температурата върху вкореняване на резниците;
- Влияние на продължителността на съхранение върху теглото и

вкоренителната способност на зрели черничев резници;

- Вкоренителна способност на някои перспективни сортове черница.

- Биологичните свойства и стопански качества на собствено коренови черничев дървета;

- Вътрередовите разстояния на черничевите дървета в маточник върху количеството и качеството на получаваните стъблени резници.

Прилага атомадсорбционния анализ при определяне съдържанието на микроелементи (мед, цинк, желязо и манган) в листа от черници.

Проучва експлоатация на черничевите насаждения за есенно бубохранене.

Автор е на изобретението „Метод за вкореняване на зрели резници (авторско свидетелство № 34618/ 1982).

Проектира и организира изграждането на научно-производствена база за съхранение и вкореняване на повече от 300000 резника годишно.

Съавтор е на хибридите **157 К х С3000** (авторско свидетелство № 51182) и **Свила 2002**.

Задгранични командировки: Виетнам, Северна Корея, Венецуела, Узбекистан, Грузия.

Публикации: 31 научни и 7 научно-популярни.

ДАНИЕЛА СТЕФАНОВА ЯНЕВА

Дата и място на раждане: 21 август 1960 година, град Габрово.

Образование: Висше, ВСИ „Васил Коларов“ Пловдив.

Специалност: Растителна защита.

Заемани длъжности:

1983 – 1993 година – Научен сътрудник, БИКС, град Харманли.

Научна специалност: селекция и интродукция на високопродуктивни сортове черница.

Научни публикации:

Янева, Д., А. Александров (1989) Експлоатация на черничевите насаждения за есенно бубохранене. Информационни материали по бубарство, София.

Александров, А., Д. Янева, (1990) Интензивни черничеви градини. Лично и помощно стопанство, 2.

Греков, Д., К. Иванов, А. Александров, Д. Янева, (1991) Проучване върху някои хранителни показатели на черничевия плод. Научни трудове на Аграрен Университет Пловдив.

Караиванов, Ст., А. Александров, Д. Янева, (1991) Изпитване на райониран и перспективни хибриди на копринената пеперуда. Животновъдни науки.

ГАНЧО ИВАНОВ

Научен сътрудник в БИКС Харманли от 1980 година.

Научна специалност: механизация на производствените процеси в бубарството.

По-важни научни приноси:

- Машина за обелване на пашкулите „ОП 1“ с производителност 100 килограма пашкули на час;
- Машина за срязване на сурови пашкули за гренажното производство с две работни

ленти и подобро качество на работа в сравнение с японския образец;

- Плуг с отклоняваща се секция с плужни тела за обработка на вътрередовите ивици в промишлените черничеви насаждения;
- Машина за резитба на черничеви клонки, предназначена за върхова резитба на леторастите при летни и есенни бубохранения;
- Механизирана линия за отглеждане на буби през последните възрасти.

Научни публикации: повече от 10, по-важните от които:

Иванов, Г., (1984) Механизация на производствените процеси в бубарството. Промислено отглеждане на буби и черничеви насаждения в Н. Р. България. София;

Иванов, Г., Кр. Захариева (1987) Резултати от изпитване на машина за срязване на пашкулите. Селскостопанска техника, 2,;

Караиванов, Ст., Кр. Захариева, Г. Иванов (1984) Влияние на момента на прекратяване на храненето на бубите при захрастването върху развитието и продуктивността им. Внедрени новости, 6;

Караиванов, Ст., А. Александров, Г. Иванов (1992) Устойчивост на български и чужди хибриди на копринената буба към нарушен режим на отглеждане. Животновъдни науки, 3.

СПЕЦИАЛИСТИ С ВИСШЕ И СРЕДНО ОБРАЗОВАНИЕ

В Опитната станция по бубарство във Враца са работили следните специалисти с висше образование:

ПЕЛО П. БЕЛЯКОВ

Специалист в ОСБ град Враца през периода 1928 – 1936 година. През 1928 година 120 декара от овощния разсадник във Враца се предават на станцията за черничево опитно поле. Пело Беляков е натоварен с организиране и ръководство на полето, като засажда голяма част от него с черници в различни форми и разстояния. Всички площи обаче са били засадени с необлагородени черничев дървета.

Написал е „Най-важните правила за отглеждане на бубите“ Враца, 1930 година, 6 стр.

ЙОРДАН ИРИНЧЕВ

Агроном в ОСБ Враца през периода 1937 – 1939 година. По-късно дълги години работи в Министерството на земеделието и горите като отговорник за бубарството в България.

В съавторство е написал следните статии и книги:

Кожухаров, Ив., Д. Христов, Й. Иринчев (1955) Бубарство с черничарство. София, 208 стр.

Златаров, Ас., Д. Христов, Й. Иринчев (1957) Отглеждане на бубите. София, 96 стр.

Кожухаров, Ив., Д. Христов, Й. Иринчев (1957) Бубарство и черничарство. София, 301 стр.

Златаров, Ас., Й. Иринчев, Г. Динев (1957) В помощ на младите пашкулопроизводители. София, 95 стр.

Иринчев, Й., Г. Динев, Д. Димитров (1958) Практическо ръководство по бубарство. София, 139 стр.

Кожухаров, Ив., Д. Христов, Й. Иринчев (1959) Бубарство и черничарство, София, 307 стр.

Филипов, Н., Й. Иринчев (1959) Пашкулопроизводство. София, 146 стр.

Кожухаров, Ив., Д. Христов, Й. Иринчев, (1961) Бубарство и черничарство. София, 249 стр.

ЦВЕТАНА ГЕЧЕВА

В ОСБ Враца е работила от 1939 до 1943 година и от 1945 до 1954 година като агроном-специалист, асистент и научен сътрудник.

Научните ѝ специалности са разностранни:

- Селекционно-подобрителна работа с бубите. През този период породите се поддържат по метода на масовия подбор: пет типа от местната жълта порода с номера *№ 1*, *№ 2*, *№ 18*, *№ 24* и *Златна китайска 31*, като ежегодно са произвеждат около 1000 унции репродуктивно бубено семе. През 1951 година производството достига 2000 унции. Създават се две нови породи – *Жълта А* и *Бяла българска № 31*.

- Отглеждане на бубите. Гечева провежда системни опити за съкращаване на ларвения период на бубите (1952 – 1953 година). През 1953 година провежда опит за по-ранно пролетно отглеждане на бубите с начало пети април; през 1953 година Гечева провежда опит за отглеждане на буби в три последователни срока на хранване на бубите – 09 юни, 17 юли и 05 август; мокренето на черничевите листа с вода изпитано и при опитите на Гечева оказва положително влияние върху развитието на бубите и качествата на пашкулите;

- Болести по бубите. При съответен опит Гечева доказва, че първоначалната пеперинена зараза в изходните пеперуди от 0,5 до 3,0% не остава в същия размер, а се увеличава до 20% при заболялите и умрелите буби и до 100% при какавидите и пеперудите.

ДИМИТЪР НАНЕВ

Агроном-специалист в периода 1943 – 1944 година.

ДИМИТЪР БОШНАКОВ

Специалист в станцията през периода 1944 – 1945 година.

КИРИЛ ГЕОРГИЕВ

Агроном специалист през 1946 – 1947 година.

КОСТАДИНКА ГЕОРГИЕВА ПЕТКОВА

Дата и място на раждане: 21 декември 1939 година, град Тетевен.

Образование: Висше, ВСИ „Георги Димитров“ град София, 1957 година.

Специалност: Полевъдство.

Заемани длъжности:

1959 – 1971 година – Технически научен помощник и лаборант, ОСБ, град Враца;

1971 – 1979 година – Технолог-агроном, ОСБ, град Враца;

1979 – 1987 година – Специалист – технолог, ОСБ, град Враца;

1987 – 1995 година – Завеждащ ХМО, град Враца.

От 1996 до 2006 година е работила многократно на временен договор като Специалист-технолог в ОСБ, град Враца.

СПАСКА МАРИНОВА ЙОНКОВА

Дата и място на раждане: 18 май 1939 година, село Оряховица, Плевенско.

Образование: Висше, ВСИ „Васил Коларов“ Пловдив, 1962 година.

Специалност: Лозарство и градинарство.

Заемани длъжности:

1962 година – Участъков агроном, ТКЗС, село Карманско, Габровско;

1962 година – Участъков агроном, ТКЗС, село Царевец;

1963 година – Преподавател, Селскостопански техникум, град Враца;

1965 – 1994 година – Агроном по черничарство, ОСБ, град Враца.

От 1996 до 2002 година е работила многократно на временен договор като Агроном по черничарство в ОСБ, град Враца

ИВАЙЛО ИВАНОВ ЧАНТАЛИЙСКИ

Дата и място на раждане: 20 август 1928 година, град Враца.

Образование: Висше, ССА „Георги Димитров“ София, 1953 година.

Специалност: Агроном.

Заемани длъжности:

1953 година – Референт първа категория
Планов отдел, Окръжен народен съвет, град Враца;

1954 година – Експерт втора категория,
ДСП „Текстилни влакна“, град Враца;

1956 година – Участъков агроном, Градски народен съвет, град Враца;

1958 година – Технолог, ДСП „Текстилни влакна“, град Враца;

1959 година – Технолог, Окръжно управление „Сортови семена“, град Враца;

1974 година – Технолог, ОСБ, град Враца, Гренажно предприятие;

1979 година – Водещ технолог, ОСБ, град Враца, Гренажно предприятие.

ЛЮБЕН БОРИСОВ ГЕОРГИЕВ

Дата и място на раждане: 21 февруари 1937 година, град Враца.

Образование: Висше, ВСИ „Георги Димитров“ София, 1962 година.

Специалност: Полевъдство.

Заемани длъжности:

1962 година – Участъков агроном, село Косталево при ДЗС, град Враца;

1972 година – Технолог, СП „Текстилни семена“, град Враца, Гренажно предприятие.

По това време предприятието е ползвало пригодени за целта помещения в сградата на бившата коларска работилница „Гранит“. Това налагало да се изгради нова съвременна сграда, което се осъществило през 1976 година като за строежа на сградата е бил лично отговорен. Гренажните предприятия във Враца, Берковица, Пловдив и Харманли са обединени в дирекция за производство на бубено семе към Министерството на земеделието.

1979 – 1982 година – Технолог, ОСБ, град Враца, Гренажно предприятие;

1982 – 1983 година – Ръководител, ОСБ Враца, Гренажно предприятие;

1989 – 1996 година – Ръководител, ОСБ Враца, Гренажно предприятие.

Като технолог и като ръководител на гренажно предприятие към СП „Сортови семена“ и към ОСБ, град Враца, в работата са въведени съвременни методи – емулсирани целюли, третиране на бубеното семе със солени разтвори, изграждане на нова хладилна камера за съхранение на бубеното семе, закупени са нови микроскопи и др., увеличено е количеството на произвежданото бубено семе от новосъздадените високопродуктивни хибриди буби.

НИКОЛАЙ ЛЮБЕНОВ НИКОЛОВ

Дата и място на раждане: 6 декември 1925 година, град Враца.

Образование: Висше, ВССИ „Георги Димитров“ София, 1952 година.

Специалност: Полевъдство.

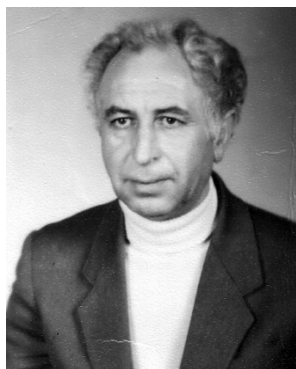
Заемани длъжности:

Агроном в село Якимово;

Плановик в Окръжно управление „Сортови семена“, град Враца;

1979 – 1985 година – Технолог, ОСБ, град Враца, Гренажно предприятие.

НИКОЛАЙ ДИНКОВ ТОДОРОВ

Дата и място на раждане: 4 октомври 1940 година, село Згориград, Врачанско.

Образование: Висше, ВСИ „Георги Димитров“ София, 1966 година.

Специалност: Зоотехника.

Заемани длъжности:

1967 година – Ръководител, ДЗС, град Враца;

1969 година – Осеменител, Станция по осеменяване, град Враца;

1970 година – Главен технолог, Инспекция по животновъдство, град Враца;

1971 година – Окръжен народен съвет Враца, управление „Земеделие“;

1973 година – Старши зоотехник, АПК, град Враца;

1976 година – Секретар, Градски народен съвет, град Враца;

1978 година – Технически секретар, БЗНС Окръжно ръководство, град Враца;

1979 година – Главен специалист, Окръжен народен съвет Враца;

1979 година – Технолог, ОСБ, град Враца, Гренажно предприятие;

1983 година – Ръководител, ОСБ, град Враца, Гренажно предприятие;

1984 година – Зоотехник, АПК „Изток“, град Враца;

1985 година – Организатор, Изчислителен център, град Враца;

1990 година – Специалист, Изграждане вила на АЕЦ Козлодуй, Леденика.

РУМЯНА МАРИНОВА ПЕТКОВА

Дата и място на раждане: 7 декември 1946 година, село Телиш, Плевенско.

Образование: Висше, ВСИ „Георги Димитров“ София, 1971 година.

Специалност: Аграрикономист.

Заемани длъжности:

1964 – 1965 година – Нередовна учителка, село Богомилци, Разградско;

1971 – 1976 година – Икономист-проектант, Общински народен съвет, град Враца, Дирекция „Агропроект“; Главен специалист в окръжна планова комисия;

1979 – 1982 година – Технолог, ОСБ, град Враца, Гренажно предприятие;

1982 – 1987 година – Главен икономист, АПК, град Криводол;

1987 – 1989 година – Началник отдел „ТРЗ“, НПО „Металокерамика“, град Враца;

1989 – 1994 година – Технолог, ОСБ, град Враца, Гренажно предприятие;

2007 – 2010 година – Брокер недвижими имоти, „Терабул“ ЕООД, град Враца.

МАРИАНА АЛЕКСАНДРОВА ТЕРЗИЙСКА

Дата и място на раждане: 16 януари 1953 година, град Видин.

Образование: Висше, ССА „Георги Димитров“ София, 1976 година.

Специалност: Зоотехника; следдипломно обучение – Нов Български университет град София; Институт за повишаване квалификацията на кадрите към ССА София; Технически Университет София.

Заемани длъжности:

1976 година – Главен зоотехник, АПК, град Враца;

1978 година – Зоотехник племенно дело, АПК, град Ловеч;

1979 година – Технолог, ОСБ, град Враца, Гренажно предприятие;

1984 година – Ръководител, ОСБ, град Враца, Гренажно предприятие;

1988 година – Сътрудник, ОАПС, град Враца, Електронно изчислителен център;

1989 година – Научен сътрудник, ИПЖЗ, град Троян;

1997 година – Преподавател по английски език, Езикова Гимназия „Йоан Екзарх“, град Враца;

1998 година – Старши преподавател по английски език, СОУ „Козма Тричков“, град Враца.

Научни публикации: 4 на конференции и семинари в областта на педагогиката; 12 научни и 14 научно-популярни като научен сътрудник в ИПЖЗ град Троян.

Отличена е с 5 грамоти за принос в областта на педагогиката.

НАДЕЖДА ИВАНОВА АЛЕКСИЕВА

Дата и място на раждане: 6 декември 1926 година, град Бяла Слатина.

Образование: Висше, ССА „Георги Димитров“ София.

Специалност: Агроном.

Заемани длъжности:

Учител в село Лясковец;

Учител в Селскостопански техникум, град Провадия;

Участъков агроном в село Камено поле;

Гимназиален учител в град Бяла Слатина;

Окръжен народен съвет Враца;

1979 – 1981 година – Технолог, ОСБ Гренажно предприятие, град Враца.

МАРИЯ АЛЕКСИЕВА

Ръководител на гренажно предприятие, град Пловдив 1979 – 1984 година.

СТОЙНА ТРЕНДАФИЛОВА

Технолог в гренажно предприятие, град Пловдив, 1979 – 1984 година; ръководител гренажно предприятие град Пловдив, 1984 – 1995 година.

МАРИАНА ГЪРКОВА

Технолог в гренажно предприятие, град Пловдив, 1979 – 1992 година.

ЕЛЕНА ДИМИТРОВА

Технолог в гренажно предприятие, град Пловдив, 1979 – 1994 година.

НЕДКА ГАЛЪНСКА

Технолог и гренажно предприятие, град Пловдив, 1979 – 1994 година.

ДОБРИ ЖЕКОВ КОЙНОВ

Дата и място на раждане: 1927 година, село Шишмакова, Хасковско.

Заемани длъжности:

Работи като технолог и ръководител на гренажно предприятие град Харманли от 1950 до 1988 година.

ВИОЛЕТА ГЕОРГИЕВА МИЛКОВА

Дата и място на раждане: 12 август 1940 година, град Пловдив.

Образование: Висше, ВСИ „Васил Коларов“ Пловдив, 1964 година.

Специалност: Агроном-полевод.

Заемани длъжности:

1964 година – Учител в Селскостопански техникум, град Харманли;

1976 година – Технолог, ОСБ Враца, Гренажно предприятие град Харманли;

1988 година – Отговорник, Гренажно предприятие, град Харманли.

МАРИЯ НИКОЛОВА ПЕЛЕВА

Дата и място на раждане: 19 декември 1941 година, село Карлъково, Гърция.

Образование: Висше, ВСИ „Васил Коларов“ Пловдив, 1964 година.

Специалност: Поливно земеделие.

Заемани длъжности:

1964 година – Учител в СПТУ, град Харманли;

1976 година – Хоноруван преподавател, Професионален учебен център към АПК

„Клокотница“, град Харманли;

1987 година – Възпитател, помощно училище „П. Р. Славейков“, град Харманли;

1989 – 1993 година – Технолог, ОСБ град Враца, Гренажно предприятие, град Харманли.

АНТОАНЕТА ПЕЙЧЕВА КАРАИВАНОВА

Дата и място на раждане: 1 май 1950 година, град Харманли.

Образование: Висше, ВСИ „Васил Коларов“ Пловдив.

Специалност: Полевъдство.

Заемани длъжности:

1973 – 1993 година – Технолог, ОСБ, град Враца, Гренажно предприятие, град Харманли.

РАДКА П. КОВАЧЕВА

Дата и място на раждане: 12 февруари 1940 година, село Загражден, Плевенско.

Образование: Висше, ВСИ „Георги Димитров“ град София, 1966 година.

Специалност: Икономика на селското стопанство.

Заемани длъжности:

1966 година – Икономист в ТКЗС, село Българене, Хасковско;

1969 година – ДСП „Текстилни влакна“

град Харманли;

1974 – 1992 година – Технолог, ОСБ, град Враца, Гренажно предприятие, град Харманли.

ГЕОРГИ КИРОВ

Ръководител на гренажно предприятие град Берковица през периода 1979 – 1983 година.

ЦЕНКА ЗАМФИРОВА ИВАНОВА

Дата и място на раждане: 13 ноември 1947 година, град Берковица.

Образование: Висше, ССА „Георги Димитров“, 1970 година. Държавен изпит по Педагогика и методика за правоспособен учител по зоотехника, 1974 година.

Специалност: Зоотехника.

Заемани длъжности:

1970 година – Стоковед, ОКС, град Берковица;

1970 година – Главен зоотехник в стопанство по свинеуговяване, град Берковица;

1980 година – Технолог, ОСБ, град Враца, Гренажно предприятие, град Берковица;

1983 година – Ръководител, ОСБ, град Враца, Гренажно предприятие, град Берковица;

1995 година – Експерт в Областна дирекция държавен фонд „Земеделие“.

ЦЕНКА ПАНОВА МИТОВА

Дата и място на раждане: 5 април, 1941 година, село Черешовица, Монтанско.

Образование: Висше, ССА „Георги Димитров“, 1968 година.

Специалност: Зоотехника.

Заемани длъжности:

1968 година – Зоотехник, ТКЗС, село Генерал Тошево, Ямболско;

1976 година – Зоотехник, АПК „Ком“, село Гаганица и село Каменовци, Монтанско;

1982 – 1989 година – Технолог, ОСБ, град Враца, Гренажно предприятие, град Берковица.

МАРИЯ ДЕРМЕНДЖИЕВА

Технолог в гренажно предприятие град Берковица през периода 1983 – 1992 година.

БОГДАНА ПЕНКОВА

Дата и място на раждане: 28 август 1939 година, село Лиляче, Врачанско.

Образование: ВСИ „Васил Коларов“ Пловдив, 1968 година.

Заемани длъжности:

1961 година – Агроном, ТКЗС, село Царевец, Врачанско;

1969 година – Агроном, село Галатин, Врачанско;

1971 година – Агроном, „Семеконтролна инспекция“ Враца;

1972 година – Агроном, Стопанско предприятие „Текстилни влакна“;

1983 – 1988 година – Технолог, ОСБ, град Враца, Гренажно предприятие;

1988 година – Агроном, село Власатица, Врачанско.

МАРИЯ ПЕЛЕВА

Технолог в гренажно предприятие град Враца през периода 1987 – 1991 година.

ВЕСЕЛИНА НИКОЛОВА ПИРОНКОВА

Дата и място на раждане: 29 април 1936 година, град Враца.

Образование: Висше, ВСИ „Васил Коларов“ град Пловдив.

Специалност: Полевъдство.

Заемани длъжности:

1964 година – Учител, град Роман;

1969 година – Агроном, ДЗС, град Враца;

1973 година – Агроном, ОКС, град Враца;

1984 година – Технолог, ОСБ, град Враца,

Гренажно предприятие;

1987 – 1991 година – Агроном, Опитно поле на НТК, град Враца.

ЕМИЛИЯ ПЕТРОВА ПЕТРОВА

Работила е като агроном в ОСБ – Враца през периода 1995 – 2001 година.

ЕЛЕНА АНТИМОНОВА ЧАЙКОВСКА

Работила е като агроном в ОСБ – Враца през периода 2004 – 2008 година.

В Опитната станция по бубарство във Враца са работили следните специалисти и работници:

Имена	Длъжност	Години
Тодорка Петкова	Прислужник-лаборант	1912-1914
Йордан А. Тренчин	Прислужник-лаборант	1915-1919
Еленка Ст. Абдулова	Прислужник-лаборант	1920-1923
Георги Паралюзов	Прислужник-лаборант	1924-1927
Мито Н. Екимски	Прислужник-лаборант	1925-1929
Йордан Кишнев	Прислужник-лаборант	1928
Христо Ал. Тасев	Прислужник-лаборант	1928-1931
Мито Антонов	Прислужник-лаборант	1932-1944
Борис Димитров	Прислужник-лаборант	1932
Петър Коцов	Прислужник-лаборант	1932-1946
Никола Василев	Прислужник-лаборант	1932
Иван Стоянов	Прислужник-лаборант	1937
Илия Иванов	Техник	1943-1944
Стефана Ценова	Техник	1946-1949
Венета Цъфтилова	Техник	1949-1955
Славинка Янкова	Лаборант	1950-1959
Люля Найденова Димитрова	Лаборант	1954-1978
Наска Антонова	Техник	1958-1961
Мария Цолова	Лаборант	1962-1970
Цветана Раленкова	Лаборант	1962-1974
Венета Мазнева	Лаборант	1963-1966
Янка Ангелова	Лаборант	1969-1970
Христо Тошев	Техник	1962-1965
Еленка Асенова Генова	Лаборант	1962-2001

Виолета Трифонова	Лаборант	1969-1972
Лилия Методиева Цветанова	Лаборант	1974-1983
		1986-1997
		2004-2007
Пръвка Иванова Гергова	Лаборант	1970-1974
Пенка Димитрова Нечева	Лаборант	1970-1992
Радка Стефанова Вачева	Лаборант	1972-2002
Иван Симеонов Тонов	Техник	1971-1983
Юлия Димитрова Додева	Лаборант	1983-1984
Емил Димитров Игнатов	Ел. техник	1983-1992
Стоян Христов Петров	Тракторист	1995-
Василка Николова Стефанова	Лаборант	1982-1991
Благунка Славкова Костова	Лаборант	1983-2001
Надежда Василева Вутова	Лаборант	1985-1993
Катерина Георгиева Тодорова	Лаборант	1995-1997
Катерина Петкова Вълчинова	Лаборант	1995-1997
Босилка Христова Трифонова	Работник	1999-2012
Светла Цанкова Костовска	Лаборант	1995-
Ваня Ценова Иванова	Лаборант	1999-2014

Татяна Димитрова Митова	Лаборант	1999-
Красимир Цветанов Христов	Механик	2010-
Валерия Ванкова Филипова	Работник	1999-
Веселин Георгиев Вътков	Механик	2001-2012
Димитър Иванов Димитров	Работник	2003-
Мито Цветков Данков	Работник	2003-2008
Цветелина Захаринчова Филипова	Лаборант	2007-2012
Ивет Ивова Балачева	Лаборант	2011-
Наташа Петрова Диманова	Работник	2009-
Тихомир Стоянов Христов	Работник	2009-
Пламен Николаев Котов	Работник	2012-
Валери Маринов Петков	Работник	2009-2012

В БИКС Харманли са работили следните технологии и специалисти:

Георги Динев – технолог
Динка Динева – технолог
Василка Митева – технолог
Стоян Мушев – технолог
Катя Димитрова – технолог
Васил Петров – агроном
Ангел Желев – химик

В Гренажно Предприятие – Враца са работили следните технологии:

Иванка Петрова Петкова
Бойка Иванова Цветанова

В Гренажно Предприятие – Берковица са работили следните технологии:

Стефана Николова Ангелова
Ценка Павлова Тодорова
Емилия Георгиева Тодорова
Надя Горанова Киркова
Петрана Николова Гъркова

В Гренажно Предприятие – Берковица е работила Димитрина Кирилова Петкова.

ПРЕПОДАВАТЕЛИ ВЪВ ВИСШИ УЧЕБНИ ЗАВЕДЕНИЯ В БЪЛГАРИЯ

ТОДОР ДИМИТРОВ ШОПОВ

Дата и място на раждане: 23 февруари 1888 година, град Пловдив.

Образование: Завършва държавното средно земеделско училище в град Садово през 1907 година. Специализира бубарство в град Монпелие, Франция през 1909 – 1910 година и в град Падуа, Италия през 1925 година.

Заемани длъжности:

1912 година – Земеделски администратор към Министерството на Земеделието, град Харманли;

1913 година – Земеделски администратор към Министерството на земеделието, град София;

1914 година – Постоянен техник, град София;

1919 година – Помощник началник, Земеделско отделение на Министерството на Земеделието;

1931 година – Инспектор, Земеделското отделение на Министерството на Земеделието;

1935 година – Помощник началник Земеделско отделение на Министерството на земеделието;

От 1924 до 1947 година Тодор Шопов е лектор по бубарство при Аграрно Лесовъдния факултет при Софийския Държавен Университет. Освен лектор Шопов е съветник кореспондент по бубарство на научния съвет при Международния Земеделски Институт в град Рим Италия, член е на дружеството на агрономите, на Българското Земеделско Дружество и на други чуждестранни и местни стопански, научни и професионални организации.

Тодор Шопов се проявява и като земеделско стопански книжовник, главно в областта на бубарството.

Научни публикации:

Най-известните му публикации в областта на бубарството са:

Шопов, Т. (1919) Кратко бубарство. Защо и как трябва да отглеждаме буби. София, 32 стр.

Шопов, Т. (1922) Практическо ръководство на бубохрененето. София, 92 стр.

Шопов, Т. (1924) Кратко ръководство по бубарство. София, 63 стр.

Шопов, Т. (1932) Бубарството в България и кратък преглед на пашкулопроизводството в другите държави. София, 127 стр.

Шопов, Т. (1936) Три цветни обяснителни табла по черничарство и бубарство. София.

Сътрудници в списанията: „Земеделие“, „Садово“, „Списание на земеделските изпитателни институти“, „Селскостопански поход“, „Стопанка“, „Земеделска практика“, „Сведения по земеделието“, „Българска земя“, „Бразда“, „Бубарство“, „Бубарски преглед“, „Бюлетин на бубарската опитна станция Враца“, „Коприна“, „Българска коприна“, „Индустрия“, и вестниците „Агроном“ и „Мир“.

Публикува много статии по бубарство в гореспоменатите списания, както и в някои други земеделски периодични издания и някои вестници.

ПРОФ. ПЕТЪР ПЕТКОВ

Чете лекции по бубарство в Зоотехническия факултет на Висш Селскостопански Институт „Георги Димитров“ град София от 1947 до 1949 година.

ИВАН КОЖУХАРОВ

Преподава по бубарство във Висш Селскостопански Институт „Георги Димитров“ град София от 1950 до 1955 година.

КРУМ ТОДОРОВ ДОНЕВ

Дата и място на раждане: 10 ноември 1910 година, село Борован, Врачанско.

Образование: Висше, Висш Селскостопански Институт „Георги Димитров“ град София.

Заемани длъжности:

1953 година – Помощник ректор, Висш Селскостопански Институт „Георги Димитров“, град София;

1955 – 1974 година – Преподавател Катедра Дребни животни“, Зоотехническият Факултет, град София;

1962 – 1965 година – Декан, Отделение за следдипломна квалификация на селскостопанските кадри при Академия на Селскостопанските Науки, град София.

Научни степени и академични длъжности:

1964 година – доцент

Научна специалност: Развъждане и селекция на копринената пеперуда. Стимулиране продуктивността на *Bombyx mori L.* чрез въздействие с физични фактори. Хранене на копринените буби. Влияние на екологичните условия през отделните стадии от развитието на копринената пеперуда.

По-важни научни приноси: Установява влиянието на инфрачервените лъчи върху развитието на копринените буби.

Проучва влиянието на някои химични елементи (мед, калций, амоняк) върху жизнеспособността и продуктивността на копринената буба.

Проучва влиянието на някои екологични фактори върху развитието и продуктивността на копринената буба – сила на осветление, денонощна температура, понижаване на температурата през първите възрасти, забавяне на храненето след сън, въздушна влажност и др.

Изнася пълен курс лекции (1955 – 1974 година). Под негово ръководство са защитени 8 дипломни работи и една дисертация на чуждестранен студент.

Научни публикации: Общо 45, в т.ч. 27 научни статии, 4 учебници, ръководство, три монографии и книги, 10 научно популярни статии.

ЛЮДМИЛА ГЕОРГИЕВА ОВЕСЕНСКА

Дата и място на раждане: 28 май 1932 година, град София.

Образование: Висше, Зоотехнически Факултет град София, 1954 година.

Заемани длъжности:

1954 година – Зоотехник, ДЗС, село Воденичене, Ямболско;

1955 година – Зоотехник в зооучастък село Калояновец, Старозагорско и село Челопеч, Пирдопско;

1959 година – Преподавател в Зоотехнически Факултет, град София, катедра „Дребни животни“;

1974 – 1997 година – Преподавател и ръководител на катедра „Специални отрасли“ Висш Институт по Зоотехника и Ветеринарна Медицина (ВИЗВМ), град Стара Загора“;

1975 година – Член на Научно Техническият Съвет по бубарство;

1990 – 1997 година – Член на Факултетския Научен Съвет на Аграрния Факултет и на Академичния Съвет на ВИЗВМ, град Стара Загора. Член на Експертна Комисия по породи (хибриди) копринена пеперуда към Изпълнителна Агенция по Селекция Апробация и Семеконтрол, град София.

Научни степени и академични длъжности:

1959 година – специалист и хоноруван асистент в катедра „Дребни животни“ при Зоотехнически Факултет, град София;

1966 година – редовен асистент в Зоотехнически Факултет, град София;

1971 година – доцент в катедра „Дребни животни“ в Зоотехнически факултет, град София;

1975 година – доктор. Защи́тава дисертация на тема „Резултати от кръстосване на популации от *Bombyx mori* L. в различна степен на хомозиготност при двупосочен отбор“;

1987 година – професор в катедра „Специални отрасли“ при ВИЗВМ, град Стара Загора.

Научна специалност: Селекция, развъждане, хранене и отглеждане на копринената пеперуда. Провежда самостоятелно пълни кур-

сове (лекции и упражнения) с редовни и задочни студенти.

Под нейно ръководство са защитени 37 дипломни работи и две дисертации за научната степен „Доктор“.

По-важни научни приноси: Установява достоверни породни различия по съдържанието на Р-РНК и Р-ДНК и на нуклеиновия индекс РНК-ДНК и че породите с по-силна депресия от инбридинга са с по-висок хетерозисен ефект; чрез метода топкросинг се постига най-висок положителен ефект в популациите.

Доказва, че при използването на статистически метод на сравняване може да се определя степента на дивергенция сумарно между изходните родителски форми и техните хибриди при различни системи на подбор.

Проучва възможностите за използване на лазерното облъчване като стимулиращ фактор при копринената пеперуда.

Доказва подобрена характеристика на пашкулите и установява различия в първичната структура на белтъчините в зависимост от флуоресценцията на копринените обвивки.

Установява стимулиращо въздействие на облъчването с ниски дози гама лъчи върху стопанско ценните признаци при породи и кръстоски на копринената пеперуда.

Професор Овесенска е съавтор при създаването на 6 породи и три хибрида на копринената пеперуда.

Публикации: 92, в т.ч. 44 научни статии, 8 учебници и ръководства, 6 учебни помагала, една монография и 25 научно популярни статии

Специализации: САНИИШ Узбекистан – 1972 година; ТБИЛНИИШ Тбилиси – 1979 година.

МИХАИЛ ВАСИЛЕВ ПАНАЙОТОВ

Дата и място на раждане: 23 ноември 1954 година, град Гоце Делчев.

Образование: Висше, ВИЗВМ град Стара Загора, 1979 година.

Специалност: Зооинженер.

Заемани длъжности:

1979 година – Ръководител на кравекомплекс в село Мосомище, област Благоевград;

1980 година – Преподавател в секция „Бубарство“, катедра „Специални отрасли“, Зоотехнически Факултет при ВИЗВМ, град

Стара Загора.

2002 – 2008 година – Директор на Аграрен Колеж при Тракийски Университет град Стара Загора;

2009 година – Зам. Декан на Аграрен факултет при Тракийския Университет, град Стара Загора по административно-стопанската дейност, практическото обучение на студентите, следдипломна квалификация и професионално обучение.

Научни степени и академични длъжности:

1980 година – асистент, ВИЗВМ град Стара Загора;

1984 година – старши асистент, ВИЗВМ град Стара Загора;

1987 година – главен асистент, ВИЗВМ град Стара Загора;

1999 година – доктор. Защи́тава дисертация на тема „Характеристики на породи и кръстоски от *Bombux mori* L. с различна флуоресценция на пашкулите“.

2000 година – доцент, Тракийски университет град Стара Загора

Член е на Научно Технически Съвет по бубарство от 1986 година; Японска Асоциация по Бубарство (1991 – 2002); Експертна Комисия по породи и хибриди копринени буби към ИАСАС; Съюз на Учените в България; Национален Съвет на зооинженерите в България; Академичен Съвет на Тракийския Университет (от 2001 година); Факултетен Съвет на Аграрен Факултет при Тракийски Университет, град Стара Загора.

Научна специалност: Извежда практически занятия по бубарство с редовните и задочни студенти от специалността „Зооинженерство“ (1980 година) и пълни курсове (лекции и упражнения от 1998 година до сега) по дисциплините „Бубарство“, „Екология на стопанско полезни насекоми“, „Екология и опазване на околната среда“,

„Агрономство“, „Агроинженерство“, „Технологии в бубарството“, „Мениджмънт в бубарството“, „Качество и стандарти на продукти от бубарството“, „Селекция на копринената пеперуда“. По покана на Университета по селско стопанство и технологии в Токио, Япония изнася 4 лекции пред студенти ОКС „Бакалавър“ (1990 – 1991) и пълен курс лекции с изпити със студенти от ОКС „Магистър“ (2005 – 2006). От 2008 година изнася част от лекционния материал по дисциплината „Въведение в аграрните науки“ пред студенти от всички специалности на Аграрния Факултет при Тракийски Университет, град Стара Загора.

По-важни научни приноси: Проучва влиянието на облъчването с ниски дози гама лъчи на яйца от *Bombyx mori* L. върху жизнеността и продуктивността на бубите.

Проучва влиянието на нискотемпературни фолиевы нагреватели за инкубация на бубеното семе; възможности за климатизиране на бубарник; електрофоретични изследвания на протеините в хемолимфата на копринената пеперуда; хранене на бубите с различни видове черница; спектрални и калориметрични параметри на фотолуминесцентното излъчване на пашкулите.

Изучава развитието на копринените буби отглеждани в късно есенния сезон и хранени с черничевы листа и изкуствена храна.

Изучава хетерозисните прояви при кръстоски на копринената пеперуда продукт на хомогенен и хетерогенен подбор по флуоресценция на пашкулите.

Провежда проучване върху някои репродуктивни и биологични признаци във връзка с продължителността на живот на женските пеперуди.

Изучава влиянието на възрастта на родителите върху основните репродуктивни признаци при копринената пеперуда.

Участва в 4 и е ръководител на 4 университетски научни проекта; заместник – ръководител на проект финансиран от Европейски социален фонд по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ при МОН.

Под негово ръководство са подготвени и защитени 13 дипломни работи и една дисертация за получаване на образователната и научна степен „Доктор“.

Специализации: В Университета по селско стопанство и технологии Токио, Япония: 1990 – 1991 и 2005 година.

Публикации: 62 в т.ч. 37 научни статии, един учебник, две ръководства, 15 учебни програми, 7 научно-популярни статии.

Владеене на чужди езици: свободно английски и руски.

РАДОСТИНА ПЕНЕВА ГЪНЧЕВА

Асистент в Тракийски университет – Ст. Загора.

Област на научни интереси:

Хранене, отглеждане и селекция на черничевата копринена пеперуда

Хранене на копринени буби с нетрадиционни хранителни източници.

Използване на изкуствена храна.

ГЕОРГИ КАНАРЕВ

Дата и място на раждане: 1926 година, град Пловдив.

Образование: Висше, Висш Селскостопански Институт „Васил Коларов“ Пловдив, 1950 година.

Заемани длъжности:

1952 година – Агроном, Окръжен Народен Съвет, град Пловдив;

1953 година – Агроном, Държавно стопанско обединение „Текстилни влакна“, град Пловдив;

1959 година – Преподавател, ВСИ, град

Пловдив,

Научни степени и академични длъжности:

1959 година – асистент по бубарство в катедрата по ентомология при ВСИ Пловдив;

1962 година – старши асистент ВСИ Пловдив;

1967 година – доктор. Защи́тава дисертация на тема „Проучвания върху биологичните особености при някои новосъздадени сложни хибридни комбинации на черничевата копринена пеперуда“.

1970 година – Доцент при ВСИ Пловдив;

1981 година – Професор при ВСИ Пловдив;

1984 – 1987 година – ръководител на катедра „Животновъдство“ при ВСИ Пловдив.

Специализации: СССР – 1956 година; Италия – 1970 година

Прилежен и трудолюбив студент по спомени на колегите му. Безкрайно предан към работата си.

Канарев завършва през 1950 година и след отбиване на войнската си служба постъпва на работа като агроном в ОНС Пловдив. След година продължава работата си като агроном във ВСИ „Васил Коларов“ Пловдив по разработване на проблемите на бубарството в страната и подготовка на специалисти в този отрасъл. Натрупаният опит и знания в практиката му помагат много. В първите му стъпки е подпомаган активно от проф. Душев и проф. Дириманов. След това поема щафетата и се утвърждава като всепризнат специалист по бубарство в страната и чужбина.

Особено ползотворен е периода след защитата на докторската му дисертация и след специализацията му в Италия. Да края на 1987 година Георги Канарев развива огромна селекционно-подобрителска работа и създава 9 нови високопродуктивни хибрида на черничевата буба. Създадените от него хибриди са признати и включени в държавния план за производство на коприна от тях.

Професор Канарев работи успешно в областта на черничарството, в създаването на нови интензивни насаждения от черници с едри листа. Негово дело е създаването на машини за сваляне на пашкулите от храстите и устройство за поддържане на оптимален режим при хранене на бубите. Освен това той разработи научни въпроси, свързани със стимулиране на люпенето на яйцата с помощта на гама лъчи лазерна светлина, с устройване на помещение за колективно бубохранене и др.

Научни публикации:

Канарев, Г. (1986) Нов висококачествен хибрид на черничевата копринена буба *Пловдив 11 x Пловдив 10* за промишлено бубохранене. Научни трудове на ВСИ Пловдив, 31, 4, 185-171.

Канарев, Г., Д. Греков (1987) Йонизиращата радиация като фактор за повишаване устойчивостта на копринената пеперуда спрямо болестта грасерия. Научни трудове на ВСИ Пловдив, 32, 4, 147-154.

Канарев, Г., Д. Греков (1987) Влияние на лазерната енергия за повишаване устойчивостта на копринената буба спрямо болестта грасерия. Научни трудове на ВКСИ Пловдив, 32, 4, 137-146;

Канарев, Г., Д. Греков (1987) Използване на термичния метод при селекцията на копринената пеперуда. Животновъдни науки, 24, 6, 85-89.

Канарев, Г., Л. Овесенска (1986) Бубарство. София, Земиздат.

ПАРАШКЕВ ГОРАНОВ СТОЯНОВ

Дата и място на раждане: 1927 година село Оряховица, Ловешка област.

Образование: Висше, ВСИ „Георги Димитров“, град София, 1954 година.

Заемани длъжности:

1959 година – Асистент в Катедра по механизация на селското стопанство при ВСИ Пловдив;

1962 година – Старши асистент в Катедра по механизация на селското стопанство при ВСИ Пловдив;

1970 година – Главен асистент в Катедра по механизация на селското стопанство при ВСИ Пловдив;

1972 година – Доктор. Защитава дисертация на тема „Проучвания върху някои проблеми от механизираното прибиране и подготовка на черничевите листа за храна на бубите“.

1975 година – Доцент при ВСИ Пловдив.

Специализира в СССР 1971 година.

По-важни публикации: Ръководство за практически упражнения по механизация на растителната защита. Пловдив, ВСИ, 1986. Съавторство С. Мандражиев, Х. Бончев

Механизация на селското стопанство. Част. 2. Селскостопански машини. София, Земиздат, 1987. Съавторство Й. Вакарелски, В. Беляков, С. Мандражиев, Х. Бончев.

ДИМИТЪР ФЕРДИНАНДОВ ГРЕКОВ

Дата и място на раждане: 22 януари 1958 година, град Любимец.

Образование: Висше, ВСИ „Васил Коларов“ Пловдив, 1984 година.

Заемани длъжности:

1984 година – Агроном, град Любимец;

1985 година – Докторант, ВСИ „Васил Коларов“, град Пловдив;

1988 година – Преподавател, ВСИ „Васил Коларов“, град Пловдив;

1999 година – Декан на Агрономически Факултет при Аграрен Университет, град Пловдив;

2007 година – Ректор на Аграрен Университет, град Пловдив;
2013 година – Министър на Земеделието и храните на Р. България
2014 година – Ректор на Аграрен Университет, град Пловдив.

Научни степени и академични длъжности:

1985 година – Докторант, ВСИ „Васил Коларов“ Пловдив;

1988 година – Доктор;

1988 година – Асистент в Катедра „Животновъдство“, ВСИ „Васил Коларов“ Пловдив,

1995 година – Доцент в Катедра по животновъдни науки при Аграрен Университет, град Пловдив;

1998 година – Почетен професор на Украински бубарски институт;

2010 година – Доктор на науките;

2011 година – Професор.

Международен опит: 1993 година – Проект за развитие на бубарството в Унгария;

1999 година – Проект за развитие на бубарството в Египет;

1999 година – Курс в Южна Корея по стипендия на Южно Корейското правителство;

1999 година – Национален експерт по проект на FAO;

2001 година – Национален експерт по проект на FAO;

2005 година – Национален координатор на Международна асоциация по коприната в района на Черно и Каспийско море и Централна Азия

По-важни научни приноси: Установява общите статистически характеристики на основни признаци на копринената пеперуда при химични и физични въздействия:

- Установява, че фактора гама лъчение оказва високо достоверно влияние за намаляване теглото на пашкула, добива на пашкули, жизнеността на бубите и люпимостта на бубеното семе и за повишаване на продължителността на ларвения стадий.

- Установява, че при третиране с високи и ниски температури има доказано влияние на фактора температура върху жизнеността на бубите и люпимостта на бубеното семе, а поредното третиране с високи и ниски температурни влияе достоверно върху намаляване на жизнеността на бубите и продължителността на ларвения стадий. Китайският тип линии превъзхождат японския тип по добив на пашкули от 1 кутийка бубено семе и люпимост на бубеното семе, при третиране с високи и ниски температури.

- Високодостоверен е ефекта при въздействие на продължителността на третиране с етил-метан-сулфонат към повишаване на до-

бива на пашкули от 1 кутийка бубено семе и продължителността на ларвения стадий. Поредното третиране с етил-метан-сулфонат води до повишаване на теглото на пашкула, а продължителността на ларвения стадий намалява. Продължителността на ларвения стадий при въздействие на етил-метан-сулфонат върху линиите от китайски тип е по-кратък от тези от японския и с достоверно по-леко тегло на пашкула. Люпимостта на бубеното семе от японския тип е по-ниска.

- Установява, че поредното третиране с хербициди води до повишаване стойностите на всички признаци, с изключение на признака продължителност на ларвения стадий.

- При третиране с хербициди, китайския тип линии имат по-къс ларвен стадий.

- Поредното третиране с инсектициди води до достоверно повишаване на теглото на пашкула, добива на пашкули от 1 кутийка бубено семе и жизненост на бубите. Поредното третиране с фунгициди води до повишаване стойностите на всички признаци.

- Установява доказано понижаване на % жизненост на бубите и достоверно повишение на продължителността на ларвения стадий и намаление добивана пашкули от 1 кутийка бубено семе и % люпимост на бубено семе при кръстосване на третирани и не третирани с гама лъчи линии от китайски тип.

- Доказано и неблагоприятно е влиянието на взаимодействие-то между факторите експозиция на облъчване с гама лъчи и поредно третиране при линии от китайски тип върху добива на пашкули от 1 кутийка бубено семе и теглото на пашкула.

- Установява положителен много добре доказан епистатичен генетичен ефект за дължината на копринената нишка при кръстосването на третирани и не третирани с гама лъчи генетични групи от мъжки и женски индивиди.

Други: 2001 година – Член на Редколегията на списание “Животновъдни науки”.

2000 година – Член на редколегията на международното списание за промишлена ентомология на Южно Корейската асоциация по Бубарство.

2003 година – Член на Редколегията на списание “Животновъдство-плюс”.

2011 година – Член на консултативен научен съвет в БАН.

Научни публикации: 125 научни публикации, 45 от които в чужбина.

Ръководител на четирима докторанти, защитили успешно.

Ръководител на 80 дипломанти.

КРАСИМИРА ЛЮБЕНОВА АВРАМОВА

Гл. асистент д-р в Аграрен университет –
Пловдив.

ТЕОДОРА АТАНАСОВА СТАЙКОВА

Дата и място на раждане: 10 юни 1967
година, град Лъки.

Образование: Пловдивски Университет
„Паисий Хилендарски” - 1991 година.

Специалност: Биология.

Заемани длъжности:

1992 – 1997 година – Асистент в Пловдивски Университет „Паисий Хилендарски;

1997 – 2000 година – Старши Асистент в
Пловдивски Университет „Паисий Хилендарски

2000 – 2008 година – Главен асистент в Пловдивски Университет
„Паисий Хилендарски;

2008 година – Доцент в Пловдивски Университет „Паисий Хилендарски.

Научни степени и академични длъжности:

2003 година – Доктор;

2008 година – Доцент.

Научни специалности: Генетика, Обща и популационна генетика, Екологична генетика, Популационна генетика и онтогенетика на копринената пеперуда (*Bombyx mori*)

По-важни научни приноси: Проучва вътрепородния и междупороден полиморфизъм, тъканната и стадийна специфичност в експресията на разтворимите белтъци и някои изоензими при черничевата копринена пеперуда *Bombyx mori*.

Установява изоензимни маркери, които могат да се използват за нуждите на селекцията на този вид. Анализира генофонда и генотипната структура на отглеждани в България породи, както и филогенетичните връзки между тях.

Оптимизира методика за биохимико-генетични изследвания при копринената пеперуда на базата на различни методи (електрофореза в полиакриламиден и скорбелен гел, изоелектрично фокусиране).

Използва RAPD анализа за генетично диференциране на различни породи.

Научни публикации: 70, в т.ч. 38 в чужбина.

Проектна дейност: 16 научно-изследователски проекта, свързани с генетични изследвания на черничевата копринена пеперуда

Владеене на чужди езици: руски и английски.

КРАСИМИРА ИЛИЕВА МАЛИНОВА

Дата и място на раждане: 15 ноември 1951 година в град Пловдив.

Образование: Пловдивски Университет „Паисий Хилендарски” - 1975 година.

Специалност: Биология и химия, микробиология. Софийски университет „Климент Охридски“ – 1979. Специалност: микробиология.

Заемани длъжности:

1975 – 1976 година – Лаборант-микробиолог, Централна лаборатория за чисти бактериални култури, София;

1977 – 1978 година – микробиолог в Лаборатория за контрол на ветеринарно-медицински препарати, София;

1979 година – микробиолог в ДВСК – София, Лаборатория за контрол на млечни продукти;

1980 – 1981 година – биолог в БАН, София, Институт по генетика, секция Експериментален мутагенез;

1986 – 1998 година – научен работник в Институт по животновъдство – Костинброд;

1998 година – преподавател в Лесотехнически университет, Агро-

номически факултет, катедра „Общо земеделие“.

Научни степени и звания:

Н.с. Ист. – 1986 година

Н.с. Ист. – 1990 година

Доктор – 1986 година

Доцент – 1998 година

Научни специалности: генетика и селекция на копrienената перуда.

Специализации:

1991 година – Северна Корея, съвместно сътрудничество в областта на бубарството;

2009 година – Куба – консултантска дейност в областта на бубарството;

2010 година – Виетнам – Официална правителствена делегация с цел културен и научен обмен в рамките на 60 години дипломатически отношения между Р. България и Р. Виетнам.

Научни публикации: 83 бр., научно популярни 7 бр.

Проектна дейност: Ръководител и изпълнител в 13 научно-изследователски проекта.

Владее на чужди езици: руски, английски и испански.

ЦВЕТЕЛИНА НИКОЛОВА

Дата и място на раждане: 22 януари 1978 година в град София.

Образование: Лесотехнически Университет – 2005 година.

Специалност: Агрономство.

Заемани длъжности:

2008 година – преподавател в Лесотехнически университет, Агрономически факултет, катедра „Общо земеделие“

Научни публикации: 10 бр., научно популярни 2 бр.

Проектна дейност: Изпълнител в 2 научно-изследователски проекта.

Владее на чужди езици: руски, английски.

ЛИТЕРАТУРА

Бубарската наука – фактор за технологично обновление на пашкулопроизводството. Материали от честване 50 годишнината на БИКС Харманли, 1987.

Годишен отчет на Директора на Държавната районна станция Враца и исторически данни за построяването и откриването ѝ през 1896 година. Март 1927, ф. 25, а.е. 35, л. 51-238.

Гюров, М., Н. Апостолов, М. Семков, В. Аначков, Н. Николова, М. Спирова, Н. Иларионов, Ст. Димитров, Б. Савов, К. Михалски, (2002) Учени и дейци в селското и горско стопанство и хранителната промишленост (родени 1914-1920 година), Камея Дизайн, София.

Гюров, М., Н. Апостолов, М. Семков, В. Аначков, Н. Николова, М. Спирова, Н. Иларионов, Ст. Димитров, Б. Савов, К. Михалски, (2007) Учени и дейци в селското и горско стопанство и хранителната промишленост (родени 1921-1940 година), Камея Дизайн, София.

Касабова, Л., Ст. Чичибаба, (1994) Кой-кой е в българското земеделие, СА, ЦНТИ, София.

Кожухаров, И., (1970) Бубарството в България, София.

Павлов, М., (1939) Апостоли на българското земеделие, част I., София.

Петков, М., (2009) Живот-творчество (автобиографичен разказ). Враца.

Петков, М., П. Ценов, З. Петков, (2012) Бубарството във Врачанския край. Враца.

Петков, Н., П. Ценов, З. Петков, (2006) 110 години ОСБ Враца, София.

Петков, Н., П. Ценов, Й. Начева, З. Петков, Й. Василева, (1996) 100 години ОСБ Враца, Враца.

Платиканов, Н., Ив. Кожухаров, А. Янков, М. Петков, (1973) 75 години ОСБ Враца (1896-1971). София.

Протокол на Градски Общински съвет Враца с решение за определяне на част от Общинската мера в местността „Босака-Джуджан“ от 820 декара и място от 100 декара в местността „Герена“ за Общинска черничева градина и черничев разсадник, 13.04. 1928.

Протокол на Градски Общински съвет Враца с решение за отстъпване даром под влияние на Окръжната постоянна комисия на три декара място от Общинската мера в местността „Турските гробища“ за строеж на Окръжна образцова бубарница. 01.02.1894, ф. 28, оп. 1, а.е. 179, л. 13.

Протокол на комисията назначена от Министерството на земеделието с решение за заделяне на 120 декара от държавния овощен разсадник Враца за създаване на черничева градина на ОСБ Враца. 23.03.1929.

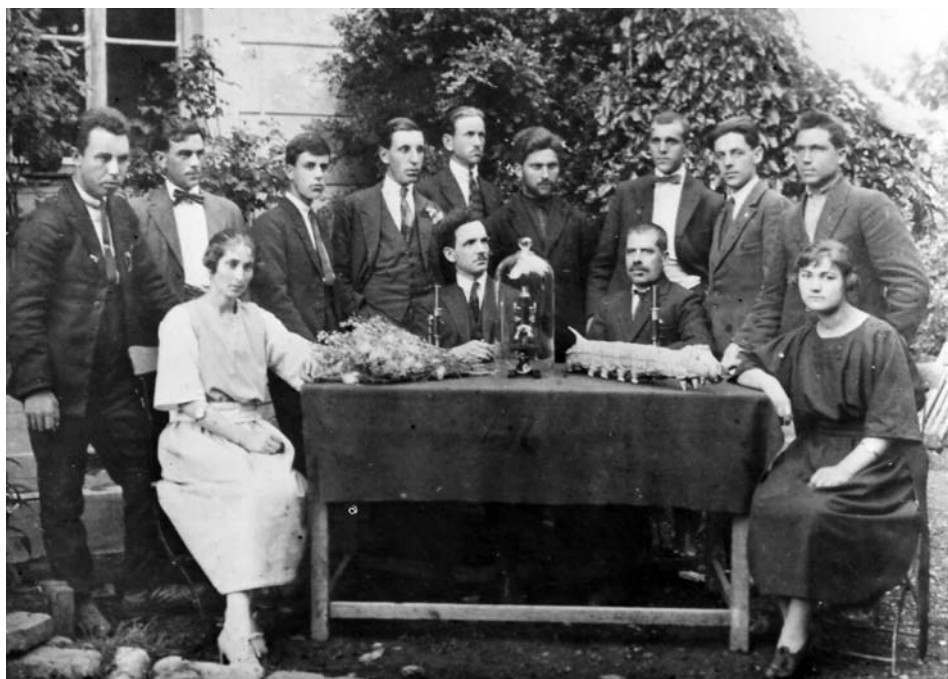
Топузов, Ив., Ив. Сарафов, Предосвобожденски дейци на земеделската просвета. БАН, София.

Курс за бубохранители в ОСБ-Враца, 1908 г.

Курс за греньори в ОСБ-Враца, 1908 г.

Курс за гренъори в ОСБ-Враца, 1923 г.

Колектива на ОСБ-Враца, 1962 г.

Специалистка от Виетнам в ОСБ-Враца, 1980 г.

75-годишен юбилей на ОСБ-Враца, септември 1971 г.

Колектива на БИКС-Харманли, 1983 г.

50-годишен юбилей на БИКС-Харманли, 1987 г.

Част от колектива на ОСБ-Враца, 60-те години на XX-ти век.

Част от колектива на ОСБ-Враца, 70-те години на XX-ти век.

Научни работници от ОСБ-Враца с гости от чужбина, 1991 г.

100-годишен юбилей на ОСБ-Враца, септември 1996 г.

Международна научна конференция, ОСБ-Враца 2007 г.

ОСБЗ-Враца, 2008 г.

Колективът на ОСБЗ-Враца, октомври 2015 г.

ОСБЗ-Враца – сграда за поддръжка генофонд на копринената пеперуда,

ОСБЗ-Враца – демонстрационна бубарница на опитното поле по черницата, октомври 2015 г.

Проф. д-р Минко Петков
Проф. д-р Паномир Ценов
Доц. д-р Здравко Петков

**ПРОСВЕТИТЕЛИ, УЧЕНИ И ДЕЙЦИ
В БУБАРСКАТА НАУКА**

Българска, първо издание
Печатни коли 10, формат 100/70/16
Корица: Пламен Кънчев
Предпечат: Пламен Кънчев
Печат: „МИКРОТЕСТ“ ООД

ISBN 978-619-90208-8-3

Издател (код 619-90208)
Институт по животновъдни науки — Костинброд

София, 2016

